

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

RAHANDUSMINISTEERIUM

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüs

Töö nr 21004121

Tallinn 2022

Version 28.02.2022 /// Töö nr 21004121

Mart Dungay

keskkonnakorralduse projektijuht

Maarja Kõrkjas

keskkonnakorralduse spetsialist

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
KOKKUVÕTE.....	7
SUMMARY	11
1 NUTIKAM EESTI.....	15
1.1 Meede: Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine/konkurentsivõimelise ettevõtlus- ja tarbimiskeskkonna tagamine	15
1.2 Meede: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamine	17
1.3 Meede: Valdkondlik teadus-ja arendustegevus.....	18
1.4 Meede: Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni ühiskondliku nõudluse tugevdamine.....	20
1.5 Meede: Võimaluste tagamine rahvusvahelises teadmusloomes osalemiseks	21
1.6 Meede: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamine	23
1.7 Meede: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamine	25
1.8 Meede: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamine	27
1.9 Meede: Paremad avalikud teenused IKT abil.....	28
1.10 Meede: Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine/Konkurentsivõimelise turismikeskkonna kujundamine.....	30
1.11 Meede: Kultuuri valdkondadeülene arendamine, koostöö ja rahvusvahelistumine	32
1.12 Meede: Regionaalareng	34
2 DIGITAALSE ÜHENDUVUSE ARENDAMINE.....	36
2.1 Meede: Sideturu ja ühenduste areng/E-riigi ja sideturu arendamise programm	36
3 ROHELISEM EESTI	39
3.1 Meede: Kortere lamute rekonstrueerimise toetamine.....	39
3.2 Meede: Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises.....	44
3.3 Meede: Inimkeskse tervishoiu arendamine	48
3.4 Meede: Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises.....	50
3.5 Meede: Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus	52
3.6 Meede: Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus	56

3.7 Meede: Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamine/Kiire ja asjatundlik abi/Kindel sisejulgeolek	58
3.8 Meede: Transpordi konkurentsivõime (vana: kvaliteetne ja ohutu taristu)	59
3.9 Meede: Kvaliteetne ja ohutu taristu.....	62
3.10 Meede: Ringmajanduse korraldamine	63
4 SÄÄSTEV LINNALINE LIIKUMINE	65
4.1 Meede: Transpordi konkurentsivõime (vana: liikuvuse korraldamine)	65
5 ÜHENDATUM EESTI	67
5.1 Meede: Transpordi konkurentsivõime	67
5.2 Meede: Transpordi konkurentsivõime	75
5.3 Meede: Regionaalareng	80
6 SOTSIAALSEM EESTI	83
6.1 Meede: Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine	83
6.2 Meede: Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine; Hüvitiste maksmine, skeemide arendamine ja inimeste piiriülest liikumist arvestava sotsiaalkindlustussüsteemi kujundamine	85
6.3 Meede: Õpivõimalused ja hariduse korraldus; Õpetajate järelkasv ja areng, õpikäsitus ja -keskkonnad; Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed.....	87
6.4 Meede: Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed	88
6.5 Meede: Õpivõimalused ja hariduse korraldus; Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed	90
6.6 Meede: Teaduse kõrge taseme ja mitmekesisuse kindlustamine	92
6.7 Meede: Noortevaldkonna arendamine	93
6.8 Meede: Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed; Õpivõimalused ja hariduse korraldus	95
6.9 Meede: Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamine; Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine	96
6.10 Meede: Teenused riskinoortele: SPIN, Preventure	98
6.11 Meede: Laste ja noorte kodanikuühiskonda kaasamine (Laste ja noorte omaalgatuslike sotsiaalse mõjuga toodete ja teenuste kujundamine kogukondliku elu edendamiseks).....	99
6.12 Meede: Kinnipeetavate lõimimine	101
6.13 Meede: Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine.....	102
6.14 Meede: Tõhus ja proaktiivne kohanemispoliitika	103
6.15 Meede: Tõhus ja proaktiivne kohanemispoliitika	105

6.16 Meede: Tõhus ja proaktiivne kohanemispoliitika	107
6.17 Meede: Lõimumispoliitika kujundamine ja rakendamine	109
6.18 Meede: Ennetav ja turvaline elukeskkond.....	110
6.19 Meede: Kodanikuühiskonna mõju suurendamine ja arengu toetamine	112
6.20 Meede: Lapse õigused on tagatud, toimiv lastekaitseüsteem väärtustab iga last, tema arengut ja heaolu; Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele; Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine	114
6.21 Meede: Õpivõimalused ja hariduse korraldus	115
6.22 Meede: Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning hooldusvõimaluste tagamine	117
6.23 Meede: Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning hooldusvõimaluste tagamine	118
7 MATERIAALSE PUUDUSE VÄHENDAMINE	121
7.1 Meede: Hüvitiste maksmine, skeemide arendamine ja inimeste piiriülest liikumist arvestava sotskindlustussüsteemi kujundamine	121
8 INIMESELE LÄHEDASEM EESTI	123
8.1 Meede: Regionaalareng – Suuremate linnapiirkondade (Ida-Viru, Tallinn, Tartu, Pärnu) arendamine (sh linnaruumi arendamine, targa linna pilootlahendused, elurikkuse suurendamine tiheasutusaladel)	123
8.2 Meede: Regionaalareng – Regionaalse ettevõtluse ja kohalike avalike teenuste toetamine (sh elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamine, avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine, investeeringud vee infrastruktuuri, KOV võimekuse tõstmise)	126
9 ÕIGLANE ÜLEMINEK.....	129
9.1 Meede: Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus (sh tööstus)	129
9.2 Meede: Ida-Viru ettevõtluse teadusmahukuse kasvatamise toetus	131
9.3 Meede: Ettevõtluse mitmekesistamise tugiteenused ja -taristu	133
9.4 Meede: Väikeettevõtluse toetus	134
9.5 Meede: Töölt-tööle liikumise ning töötajate ümberprofileerimise toetused põlevkivisektori töötajatele	136
9.6 Meede: Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses.....	137
9.7 Meede: Kaugkütte lahti sidumine põlevkivist.....	139
9.8 Meede: Põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamine ja tervisekahjude vähendamine	143
9.9 Meede: Ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja terviseteenuste arendamine	145
9.10 Meede: Kohalike omavalitsuste investeeringud õiglase ülemineku toetuskõlblikes valdkondades	147
9.11 Meede: Piirkondlike algatuste toetus õiglaseks üleminekuks	149

SISSEJUHATUS

Euroopa Parlamendi (ELi) 2021. aasta määruses 2019/2088 on sätestatud jätkusuutliku investeerimise põhimõte. Selle kohaselt on investering jätkusuutlik vaid juhul, kui see „ei kahjusta oluliselt” (ingl *do no significant harm* ehk DNSH) ühtegi kõnealuses määruses sätestatud keskkonna- või sotsiaalset eesmärki. DNSH hindamiskriteeriumid tulenevad taksonoomiamääruse (EL) 2020/852 artiklist 17. Sellele lisaks tuleb arvesse võtta ka ELi jätkusuutliku arenduse ja Pariisi kliimapakti eesmärgid. ELi ühissätete määrus (EL) 2021/1060; ingl *Common Provisions Regulation* ehk CPR) sätestab Ühtekuuluvuspoliitika (ÜKP) fondide väljatöötamisel kohustuse viia läbi DNSH analüüs.

Käesolevas aruandes esitatakse ÜKP rakenduskava DNSH analüüsid, mille väljundiks on „DNSH kontrollküsimustikud (ingl *checklist*)”. Hindamise käigus täideti DNSH kontrollküsimustikke iga ÜKP rakenduskavas oleva 67 meetme kohta. DNSH hindamise käigus hinnati rakenduskavaga kavandatud eesmärkide ja meetmete mõju järgmistele ELi keskkonnaeesmärkidele:

- kliimamuutuste leevendamine;
- kliimamuutustega kohanemine;
- vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse;
- ringmajandus;
- reostuse vältimine ja kontroll;
- bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine.

Töö koostamise meetodilise alusena kasutati ELi komisjoni poolt väljastatud tehnilisi juhenddokumente. CPR sätestab, et DNSH analüüsid viiakse läbi laialdaselt vastavalt taaste- ja vastupidavusfondi (ingl *Resilience and Recovery Fund* ehk RRF) (EL) 2021/241 määruse poolt kehtestatud tehnilistele juhenddokumentidele (ingl *Technical guidance on the application of “do no significant harm” under the Recovery and Resilience Facility Regulation*). Käesolevas töös kasutatud lähtedokumentide hulgas on:

- EL Komisjoni teatis „Tehnilised suunised põhimõtte „ei kahjusta oluliselt” kohaldamise kohta taaste- ja vastupidavusrahastu puhul” (2021/C 58/01);
 - EL Komisjoni teatis „ei kahjusta oluliselt” põhimõtte kohaldamine ühtekuuluvuspoliitika raames;
 - Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava ja vahendite kasutamise partnerlusleppe Keskkonnamõju strateegilise hindamine;
 - Asjakohased ELi direktiivid ja regulatsioonid, sh:
 - (EL) 2018/2001; taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (RED II);
 - (EL) 2020/852; millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (EL Taksonoomia);
 - (EL) 2021/241; millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu;
 - Asjakohased riiklikud seadused ja regulatsioonid;
 - Asjakohased riiklikud ja kohalikud arengukavad ja planeeringud;
 - Asjakohased keskkonnamõju hindamised;
 - Asjakohased teadusuuringud ja meediaartiklid.

KOKKUVÕTE

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti (sh digitaalse ühenduvuse arendamine)

Nutikam Eesti poliitikaeesmärgi ülesandeks on luua eeltingimused nutikaks majanduskasvuks ja ettevõtluseks. Meetmed hõlmavad innovatsiooni toetamist digitehnoloogias ja ettevõtluses; teadus-, arendus- ning innovatsioonitegevuse (TAI) investeeringuid; ning nii riigisiseste kui ka rahvusvaheliste organisatsioonide vahelise koostöö edendamist. Kõnealused meetmed ei sisalda otseseid investeeringuid suuremastaabiliste serverite varustusse. Ühtegi olulist keskkonna- või kliimamõju ei leitud käesolevas analüüsis Nutikam Eesti meetmetega seoses; vastupidi – tänu efektiivsuse kasvule on meetmetel nendele eesmärkidele eeldatavalt positiivne mõju.

Digitaalse ühenduvuse meede toetab Eesti 5G võrkude arendamist, muuhulgas ka maapealse ja -aluse Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) taristu rajamist. Ehituse etapis (mis on ühtlasi olulisim osa nende projektide eluringist) esineb mõningane risk keskkonnaeesmärkidele. Siiski leiti analüüsi käigus, et sellised mõjud on looduses ajutised ja ebaolulised, ning et rahvuspargid ja NATURA 2000 alad pole ohus. Seega ei kahjusta meede oluliselt ühtegi DNSH („ei kahjusta oluliselt“) eesmärki.

Poliitikaeesmärk: Rohelisem Eesti (sh säästev linnaline liikumine)

Rohelisem Eesti poliitikaeesmärk keskendub mitmekesise looduskeskkonna säilimisele, jätkusuutliku ja ühiskonna vajadusi arvestava taristu arengule, ning hädaolukordadeks ja kriisiks ettevalmistumisele. Nendel meetmetel on enamasti otsene positiivne mõju nii majandus- kui ka kliimaeesmärkidele. Horisontaalsed meetmed hõlmavad investeeringuid olemasoleva taristu energiatõhususse (nt korterelamud, meditsiiniuasutused). Sellistel meetmetel on hinnanguliselt positiivne mõju kliimaeesmärkidele ka juhul, kui täpsemat

energiatõhususe standardit ei nõuta. Seda seepärast, et eeldatavasti kasvavad energiatõhususe eesmärgid teatud määral igal juhul (ja seega ei põhjusta sellised meetmed olulist kahju nimetatud eesmärkidele). Säästva linnalise liikumise meede toetab jalgratta- ja kõnniteede ning elektrifitseeritud ühistranspordi arendamist. Nendel meetmetel leiti otsene kliima- ja keskkonnanäesmäärke soodustav mõju, mistõttu need vastavad DNSH printsiibile.

Teatud riskid tulenevad meetmetest, mis toetavad küttesüsteemide üleminekut põlevkivilt biomassile. Nende hulgas on ka kaugkütte taristu (SFOS nr 21.2.1.2) ja kortermajade rekonstrueerimise meede (SFOS nr 21.2.1.1). Õigupoolest pole biomass energiaallikana tingimata kliimasõbralikum kui fossiilkütused. Siiski leiti, et suund põlevkivilt (fossiilkütus) sellisele biomassile (taastuenergiaallikas), mis on vastavuses vähemalt RED II printsiibiga, ei põhjusta olulist kahju hinnatud keskkonna- ja kliimaeesmärkidele (rõhk on jätkusuutlikumal biomassil, millel on väiksem mõju elurikkusele ja kliimale). Sellisel juhul võib energiatarneahelas vähesel määral leiduda isegi positiivseid mõjusid. Sellest tulenevalt vastab meie hinnangul meede DNSH printsiibile.

Poliitikaeesmärk: Ühendatum Eesti

Ühendatum Eesti poliitikaeesmärk hõlmab nii maanteede ja raudteede taristu kui ka säästva linnalise transpordi (nt jalgrattateed, elektrifitseeritud trammid) arendamise toetamist. Maanteede ja raudteede arendamisega võivad kaasneda riskid kliima- ja keskkonnanäesmärkidele (sh kliimamuutuste leevendamisele, vee kestlikule kasutusele ja kaitsele, elurikkuse kaitsele). Siiski tagavad nimetatud sekkumise vastavuse DNSH printsiibiga mitmed rakenduskavas ja/või riiklikes regulatsioonides olevad leevendusmeetmed. Nendeks on näiteks elektrifitseeritud raudteede toetused. Need võimaldavad alternatiivkütuste kasutamist tänu laadimispunktidele, nutikatele planeerimismeetoditele ja keskkonnamõjuhindangu nõutavusele.

Kliimaeesmäärke arvesse võttes leiti, et kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise hinnangud peavad tingimata kaasnema vastavate (maanteede ja raudteede) taristu projektidega tagamaks nende sobivuse DNSH printsiibiga. Euroopa Liidu ja riikliku regulatsiooni kohaselt sisaldavad sellised keskkonnamõju hindamise (KMH) regulatsioonile kohanduvad projektid, milleks KMH viidi

läbi 2017. aastal või hiljem, ka kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise hindamiskomponente. Kõik Ühendatum Eesti projektidega kohanduvad KMHd viiakse ellu peale 2017. aastat (st need sisaldavad kliimaga seonduvat hindamist). Arvestades olemasolevat kliimaanalüüsi KMH protsessis (lisaks teistele leevendusfaktoritele), pole DNSH meetodile vastavuse tagamiseks tarvis teha muid kliimaanalüüse (nt Kliimakindluse analüüs, ingl *Climate Proofing*). Seega on sekkumised vastavuses DNSH printsiibiga.

Poliitikaeesmärk: Inimestele Lähedasem Eesti

Ühendatum Eesti poliitikaeesmärk keskendub nii suuremate linnapiirkondade arengule (sh linnakeskkonna arengule, targa linna pilootprojektidele, kasvavale elurikkusele) kui ka piirkondliku ettevõtluse ja avalike teenuste toetamisele. Meetmetel on otseseid ja kaudseid soodustavaid mõjusid kliima- ja keskkonnanäesmärkidele. Teatud ohud keskkonnanäesmärkidele tulenevad linna arenguga seotud väikesemastaabilistest ehitusprojektidest. Siiski ei leitud ühtegi suuremastaabilist projekti, mis võiks oluliselt kahjustada DNSH eesmärke. Lisaks leevendavad tõhusad keskkonnamõjuhindamise tingimused Eesti seadustikus tõenäoliselt väiksemad riskid (kui neid leidub). Seetõttu on sekkumised meie hinnangul vastavuses DNSH printsiibiga.

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti (sh materiaalse puuduse vähendamine)

Sotsiaalsem Eesti poliitikaeesmärk toetab edukat kohanemist populatsioonidünaamikas, vähendades ühiskondlikku ebavõrdsust, parendades tervishoiu standardeid, ning luues paindliku ja vajaduspõhise elukestva hariduse. Meetmed keskenduvad peamiselt nii riikliku kui ka omavalitsuse tasandi efektiivsemale valitsemisstruktuurile, inimressurssidele, sissetuleku ümberjaotamisele ning sotsiaalsetele programmidele. Meetmed ei näe ette märkimisväärset rahakulu füüsilise taristu osas. Meetmetest tulenevaid olulisi mõjusid keskkonnale ja kliimale ei leitud. Sekkumised hinnati kooskõlas olevaks DNSH printsiibiga.

Poliitikaeesmärk: Õiglase üleminek

Õiglase ülemineku poliitikaeesmärk toetab Ida-Virumaa maakonna üleminekuprotsessi üldlevinud põlevkivi kasutuselt taastuenergiaallikatele (sh biomassile). Samaaegselt leevendatakse üleminekust tulenevaid sotsiaalseid, töölaseid, majanduslikke ja keskkonnaga seonduvad mõjusid. Meetmed hõlmavad abinõusid põlevkivitööstusest kahjustatud looduskeskkonna taastamiseks, tööjõu säilitamiseks, ettevõtluse toetamiseks, TAI edendamiseks ning kohalikke riiklikke teenuseid ja investeeringuid kohalikku riiklikusse taristusse (sh avalike hoonete energiatõhusamaks renoveerimisse). Programm ei sisalda investeeringud fossiilkütustesse. Investeeringud taristusse on eeldatavalt limiteeritud, võimaldades väikese ökoloogilise jalajäljega renoveerimistöid. Kõik ülejäänud asjakohased keskkonnamõjud leevendatakse eeldatavalt olemasolevate Eesti keskkonnamõjude seaduste kaudu.

Ühel meetmel, millel tuvastati võimalik kahjulik mõju, on põlevkivi kasutamise lõpetamine kaugküttes ning selle asendamine taastuenergiaallikaga (suures osas biomassil põhinev). Kuigi fossiilkütustest võõrandumisel võivad olla potentsiaalsed hüved tarneahelale kogu selliste projektide elutsükli jooksul, on teada, et mitte igasugune biomass ei toeta keskkonna- ja kliimaeesmärke. Siiski on enamik kütteks kasutatavast põlevkivi asendavast biomassist pärit jäätmetest saadavast kütusest. Viimast seostatakse väiksema ökoloogilise jalajäljega. Lisaks julgustatakse programmiga üleüldiselt kasutama RED II printsiibile vastavat biomassi. Seega ei ole õiglase ülemineku poliitikaeesmärgiga seonduvatel sekkumistel hinnanguliselt olulist kahjulikku mõju DNSH printsiibi alusel.

SUMMARY

Political Objective: A Smarter Estonia (including Digital Connectivity)

The Smarter Estonia political objective focuses on creating the conditions for smart economic growth and entrepreneurship. The measures include support for innovation in digital technology and entrepreneurship, R&D investments, and increased cooperation between national and international institutions. The measures are not associated with direct investments in large-scale server equipment. No significant environmental or climate impacts were identified in the Smarter Estonia measures; on the contrary, the measures are expected to have a positive impact on these objectives through the promotion of efficiency.

The Digital Connectivity measure supports the development of 5G networks in Estonia, including the installation of above and belowground ICT infrastructure. It is recognized that some risk exists to environmental objectives with regard to the construction phase associated with these projects (the most significant part of their lifecycle). However, the analysis finds that effects from construction of the infrastructure are temporary and insignificant in nature; national parks and NATURA 2000 areas are not at risk; therefore, the measure does not significantly harm any of the DNSH objectives.

Political Objective: A Greener Estonia (including Sustainable City Transport)

The Greener Estonia political objective focuses on preservation of a diverse natural environment, development of sustainable infrastructure that meet the needs of society, and emergency and crisis preparedness. These measures largely have direct positive benefits to both economic and climate objectives. Horizontal measures including investments in energy efficiency of existing infrastructure (such as apartment buildings and healthcare buildings) were deemed positive towards climate goals. No particular energy efficiency standard will be enforced in financing conditions; this is because energy efficiency goals are expected to, at a minimum, increase, as a result of the measure (and therefore these measures were found to not do no significant harm to the

objectives). The Sustainable City Transport measure supports cycling and walking paths, and electrified light transport development and usage. These measures were found to directly benefit climate and environmental goals and as such, do no significant harm.

Certain risks are associated with measures supporting the conversion of heating systems from oil-shale to biomass, including the upgrade of district heating infrastructure (SFOS nr. 21.2.1.2) and the apartment renovation measure (SFOS nr. 21.2.1.1), which supports the replacement of fossil fuel boilers with renewables-compatible boilers such as biomass. Biomass in and of itself is not necessarily climate-friendlier than fossil fuels. However, the project design encourages an emphasis on supporting RED-II compliant biomass. The analysis finds that a shift away from oil-shale (a fossil fuel) to renewables and biomass that are compliant with RED II, at a minimum, does no significant harm (emphasis on sustainable biomass with less biodiversity and climate effects) and may have a gentle positive effect up and down the energy supply chain. As such, we have found the measure complies with DNSH.

Political Objective: A More Connected Estonia

The “A more Connected Estonia” policy objective includes support for highway and railway infrastructure as well as sustainable intercity transport such as cycling paths and electrified trams. Of these measures, support for highways and railways carry potential risks to climate and environmental objectives, including climate mitigation, sustainable use and protection of water, and protection of biodiversity. However, we have found that several mitigation measures included in the operational program and/or present in existing national regulations provide mitigation that make the measures compliant with DNSH. These include the support for electrified railroads, enabling the use of alternative fuels through electric charging points, smart planning techniques and environmental impact assessment requirements. With respect to climate objectives, it was considered essential to ensure that climate mitigation and climate adaptation assessments are carried out in connection with applicable infrastructure projects in order to be compliant with DNSH. According to EU and national regulation, projects that are applicable to the EIA regulation, for which an EIA was carried out in 2017 or later, contain climate mitigation and climate adaptation assessment components. All of the EIA’s applicable

to projects in the “a more connected Estonia” have been or will be carried out in 2017 or later (which contain a climate assessment). Therefore, given the existence of a basic climate analysis in the existing EIA process, in addition to other mitigating factors, further climate analysis such as Climate Proofing was not deemed necessary for DNSH compliance. The actions are deemed to be compliant with the DNSH principle.

Political Objective: An Estonia Closer to People

The Closer Estonia political objectives focuses on the development of larger urban areas (including the development of urban space, smart city pilot solutions, and increasing biodiversity such as greenspace) as well as support for regional entrepreneurship and local public services. The measures were found to have direct and/or indirect benefits to both climate and environmental objectives. Certain risks to environmental objectives were identified with respect to small-scale construction projects in connection with the development of urban areas. However, no large-scale projects with a potential to significantly harm DNSH objectives were identified and smaller risks (if present) are expected to be mitigated by effective environmental impact assessment requirements present in Estonian regulations. The actions have been assessed as compatible with the DNSH principle.

Political Objective: A More Social Estonia (including Material Deprivation Reduction)

The More Social Estonia political objective supports the successful adaptation to population dynamics, reducing inequalities in society, improving health standards, and creating flexible and needs-based lifelong education. The measures are primarily aimed at more effective national and local government structures, human resources, income redistribution and social programs. No significant expenditure on physical infrastructure is included in the measures. No significant environmental or climate impacts were found to be associated with the measures. The actions have been assessed as compatible with the DNSH principle.

Political Objective: Just Transition

The objective of the political objective is to enable the Just Transition of Ida-Virumaa County away from the now-ubiquitous oil shale to renewable energy sources (including biomass) while mitigating the social, employment, economic and environmental impacts of this transition. The measures include provisions for environmental rehabilitation of areas affected by the oil-shale industry, retraining of the work force, entrepreneurial support, R&D, local government services, and investments in local government infrastructure (including the renovation of public facilities for increased energy efficiency). Investments in fossil fuels are excluded in the program. Investments in infrastructure under the program are expected to be limited largely to renovations and upgrades of existing structures, as well as the construction of small-scale municipal infrastructure with insignificant environmental footprints. All other environmental effects, if applicable, are expected to be remedied by existing environmental impact laws in Estonia.

One measure that was deemed to have the potential to do harm is the measure for discontinuing oil-shale from district heating and replacing it with renewable energy (largely expected to come from biomass). While the shift away from fossil fuels has the potential to have benefits up and down the supply chain throughout the lifecycle of such projects, it is known that not all biomass is friendly to environmental and climate objectives. However, a majority of the biomass that will replace oil-shale in heating is expected to come from refuse-derived fuel, which is associated with a comparatively lower environmental and climate footprint than the status quo. In addition, compliance with RED-II compliant biomass in general will be encouraged under the program. No significant harm is expected from the Just Transition policy objective.

1 NUTIKAM EESTI

1.1 Meede: Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine/konkurentsivõimelise ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna tagamine

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: (i) teadus- ja innovatsioonivõime ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine

Meetme nr struktuuritoetuste registris (SFOSis): 21.1.1.1

Peamised tegevused: Ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kasvatamine (TAI võimekus); Ettevõtete TAI võimekuse tõstmine; Rakendusuringute ja eksperimentaalarenduse programm; Ettevõtte arenguprogramm (sh tootearenduse toetus, tugi- ja arenduskeskuste toetus); Riik innovaatiliste teenuste tellijana.

Sihtrühmad: Teadus- ja arendusasutused, kõrgharidusasutused, teadlased, uurimisrühmad, teadlased, ministeeriumid ja muud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud avaliku sektori asutused ning uued ja olemasolevad ettevõtted (kes on huvitatud teadmiste- ja tehnoloogiamahukate ärimudelite väljatöötamisest; ekspordiettevõtted, kellel on ambitsioon ja suutlikkus ülemaailmsetes väärtusahelates tõusta; energiamahukad tööstusharud, mis aitavad märkimisväärselt kaasa kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele).

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede ei põhjusta eeldatavalt kaudset ega otsest olulist negatiivset mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. TAI soodustamine võib olla mingil määral seotud kasvuhoonegaaside (KHG) tõusuga, mis kaasneb majanduskasvuga. Samas on toetuse fookus mh energiamahukatel tööstusharudel ja tööstustel, kus on võimalik saavutada märkimisväärset energiatõhust ja innovatsioone, mis leevendavad KHGde teket ja aitavad ettevõtteid kohaneda kliimamuutustega. Lisaks on meede vastavuses erinevate ELi ja Eesti strateegiatega (nt „Eesti 2035”) ning Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkidega.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meetmel puudub otsene ja kaudne kokkupuude vee- ja mereressursside säästva kasutamise ja kaitsega ning seetõttu ei oma eeldatavalt ka negatiivset kaudset või otsest mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võimalik kaudne positiivne mõju võib esineda läbi ettevõtete teaduspotsentiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada hinnatava keskkonnanäesmärgi saavutamisse.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meetmega ei kaasne eeldatavalt otsest ega kaudset negatiivset mõju reostuse vältimisele ja kontrollimisele, kuna puudub selge kokkupuude hinnatava keskkonnanäesmärgiga.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Kavandatud tegevustel ei ole eeldatavalt otsest mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile, kuna meede ei oma selget kokkupuudet sellega. Võimalik kaudne positiivne mõju esineb läbi ettevõtete teaduspotsentiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada hinnatava keskkonnanäesmärgi saavutamisse.

1.2 Meede: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamine

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: (i) teadus- ja innovatsioonivõime ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine

Meetme number SFOSis: 21.1.1.2

Peamised tegevused: Temaatiliste teadus- ja arendustegevuse programmide rakendamine akadeemilise, era- ja avaliku sektori koostöö ja koostöö edendamiseks nutika spetsialiseerumise valdkondades.

Sihtrühmad: Teadus- ja arendusasutused, kõrgharidusasutused, teadlased, uurimisrühmad, teadlased, ministeeriumid ja muud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud avaliku sektori asutused ning uued ja olemasolevad ettevõtted (kes on huvitatud teadmiste- ja tehnoloogiamahukate ärimudelite väljatöötamisest; ekspordiettevõtted, kellel on ambitsioon ja suutlikkus ülemaailmsetes väärtusahelates töusta; energiamahukad tööstusharud, mis aitavad märkimisväärselt kaasa kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele).

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meetme rakendamisel ei esine eeldatavalt kaudset ega otsest negatiivset mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Meetmel võib olla positiivne mõju keskkonnale ja kliimamuutustele, kuna suurendatakse teadus- ja arendustegevuse võimekust ning arendatakse pädevaid uurimisrühmi, mis vastaks praeguste ja tulevastele vajadustele.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.

Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meetmel puudub otsene ja kaudne kokkupuude vee- ja mereressursside säästva kasutamise ja kaitsega ning seetõttu ei ole eeldada ka negatiivset mõju hinnatavale keskkonnaeesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene või kaudne mõju hinnatavale keskkonnaeesmärgile. Meetmel võib esineda positiivne mõju, kuna arendades teadus- ja arendustegevust vastavalt ühiskonna ja majanduse vajadustele, on võimalik parendada kitsaskohti, mistõttu võib väheneda jäätmete, suurenenud jäätmete taaskasutamine ning tõhustada ringmajandus.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Antud meetmel ei esine eeldatavalt otsest ega kaudset negatiivset mõju hinnatavale keskkonnaeesmärgile. Meetmel võib esineda positiivne mõju, kuna arendades teadus- ja arendustegevust vastavalt ühiskonna ja majanduse vajadustele, on võimalik parendada kitsaskohti, mistõttu võib väheneda ka tootmisest tekkiv reostus.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene ja kaudne mõju hinnatavale keskkonnaeesmärgile. Võib esineda soodne mõju, tulenevalt teaduspotsentiaali parendamisest.

1.3 Meede: Valdkondlik teadus-ja arendustegevus

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: (i) teadus- ja innovatsioonivõime ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine

Meetme nr SFOSis: 21.1.1.3

Peamised tegevused: Analüüsid ja uuringud (Eesti olulistele arenguvajadustele lahendusi pakkuvad); Tööriistad avaliku sektori innovatsiooni ja arendustegevuse toetuseks (uued lahendused, eksperimendid, prototüübid); Avaliku sektori teadus-, arendus ja innovatsioonialase võimekuse tõstmine.

Sihtrühmad: Teadus- ja arendusasutused, kõrgharidusasutused, teadlased, uurimisrühmad, teadlased, ministeeriumid ja muud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud avaliku sektori asutused ning uued ja olemasolevad ettevõtted (kes on huvitatud teadmiste- ja tehnoloogiamahukate ärimudelite väljatöötamisest; ekspordiettevõtted, kellel on ambitsioon ja suutlikkus

ülemaaailmsetes väärtusahelates tõusta; energiamahukad tööstusharud, mis aitavad märkimisväärselt kaasa kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele).

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meetmel eeldatavalt ei esine kaudset ega otsest negatiivset mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Meede panustab potentsiaalselt eesmärgi saavutamisse läbi valdkondliku TAI-tegevuse arendamise ja ettevõtete teaduspotsentiaali kasvatamise. Eesmärgid on vastavuses ELi säästva arengu strateegia eesmärgiga tugevdada osapoolte, sh eraettevõtete rolli teadustöö edendamisel, tagamaks majandusarengu ja keskkonnakaitse omavahelist tugevdamist.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meetmel puudub otsene ja kaudne kokkupuude vee- ja mereressursside säästva kasutamise ja kaitsega ning seetõttu ei oma eeldatavalt ka negatiivset kaudset ega otsest mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetme rakendamisega ei kaasne eeldatavalt negatiivset mõju ringmajanduse eesmärkidele. Kaudselt toetavad tegevused majandusliku heaolu kasvu. Seda läbi TAI-tegevuste toetamise ettevõtete ärimudelites, infrastruktuuris, teenustes ja rahvusvahelistes koostööprojektides ja -võrgustikes.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Kavandatud meede ei põhjusta eeldatavalt olulist negatiivset mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile, kuna puudub selge omavaheline kokkupuude.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võimalik kaudne positiivne mõju esineb läbi ettevõtete teaduspotsentiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada hinnatava keskkonnanäesmärgi saavutamisse.

1.4 Meede: Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni ühiskondliku nõudluse tugevdamine

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Eieesmärk: 1. teaduspotentsiaali ja innovaativsuse suurendamine ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine

Meetme nr SFOSis: 21.1.1.4

Peamised tegevused: TAI-võimekuse tugevdamine ühiskonnas ning seda soodustava poliitikakeskkonna loomine

Sekkumised aitavad luua soodsad tingimused ja avaliku sektori nõudluse TAI järele ning soodustada TAI alast koostööd ja koordineerimist avalikus sektoris, nt strateegilised sektoriülesed ja interdistsiplinaarsed rakendusühtluse projektid, finantssüsteemiga seotud tegevused, ministriumide ja erasektori ühenduste teadus-, arendus- ja innovatsiooninõustajate võrgustiku arendamine jne.

Sihtrühmad: Teadus- ja arendusasutused, kõrgharidusasutused, teadlased, uurimisrühmad, teadlased, ministriumid ja muud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud avaliku sektori asutused ning uued ja olemasolevad ettevõtted (kes on huvitatud teadmiste- ja tehnoloogiamahukate ärimudelite väljatöötamisest; ekspordiettevõtted, kellel on ambitsioon ja suutlikkus ülemaailmses väärtusahelates tõusta; energiamahukad tööstusharud, mis aitavad märkimisväärselt kaasa kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele).

Sihthiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Ollakse vastavuses erinevate (ala)eesmärkidega: ELi Läänemere piirkonna strateegia ülesandega arendada heaolupiirkonda soodustades innovatsiooni ja teadustööd ning ettevõtlust; Säästva Eesti 21 eesmärk „heaolu kasv“ ja „sidus ühiskond“; ELi säästva arengu strateegia valdkondade vahelise poliitikaga, mis aitab kaasa teadmispõhisele ühiskonnale teadusuuringute ja

			arendustegevuse toetamisega; ELi elurikkuse strateegia aastani 2030 eesmärgiga parandada teadmisi, haridust ja oskusi; Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärgiga „Teadusuuringute rakendamine ja innovatsiooni edendamine”; Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärgiga „haridus- ja koolitusvaldkonna kaasamine” toetades tööjõul oskuste omandamist ja arengut (konkurentsivõimet tööturul), mis on vajalik liikumaks hääbivatest sektoritest kasvavatesse sektoritesse. Seega puudub meetmel eeldatav negatiivne mõju kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meetmel pole otsest ega kaudset kokkupuudet vee- ja mereressursside säästva kasutamise ja kaitsega ning seetõttu ei ole näha ka kaudset või otsest negatiivset mõju sellele.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene või kaudne negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Positiivne mõju võib esineda ringmajandusele ja jäätmetekke vähendamisele, kuna arendades TAI-nõustajate võrgustikke on ettevõtetel võimalik saada informatsiooni ja paremaid tehnoloogilisi lahendusi terviklikuks tootearenduseks ja säästvaks tootmiseks ning keskkonnamõju jälgimist kogu olelusringi vältel.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene ja kaudne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võib esineda soodne mõju, tulenevalt teaduspotsentiaali ja tehnilise võimekuse parendamisest.

1.5 Meede: Võimaluste tagamine rahvusvahelises teadmusloomes osalemiseks

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: 1. teaduspotsentiaali ja innovaatsilisuse suurendamine ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine

Meetme nr SFOSis: 21.1.1.5

Peamised tegevused: T&A rahvusvahelistumise toetamine: ühendumine rahvusvahelise teadmiste turuga. Üldine sekkumisloogika järgib süsteemset lähenemisviisi, mis põhineb riigiaruande D lisal, Euroopa poolaasta investeerimissuuniste riigipõhistel soovitudel ning Eesti teadus-, arendus-, innovatsioonisüsteemi rahvusvahelisel vastastikusel hindamisel. Sellega toetatakse uue riikliku teadus-, arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava (2021–2035) rakendamist.

Sihtrühmad: Teadus- ja arendusasutused, kõrgharidusasutused, teadlased, uurimisrühmad, teadlased, ministeeriumid ja muud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud avaliku sektori asutused ning uued ja olemasolevad ettevõtted (kes on huvitatud teadmiste- ja tehnoloogiamahukate ärimudelite väljatöötamisest; ekspordiettevõtted, kellel on ambitsioon ja suutlikkus ülemaailmsetes väärtusahelates tõusta; energiamahukad tööstusharud, mis aitavad märkimisväärselt kaasa kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele).

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede ei oma eeldatavalt kaudset ega otsest negatiivset mõju kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele. Meetmel on potentsiaali panustada strateegilise eesmärgi saavutamisse läbi valdkondliku TAI-tegevuse arendamise ja ettevõtete teaduspotsentiaali kasvatamise. Eesmärk on vastavuses ELi säästva arengu strateegia eesmärgiga tugevdada osapoolte, sh eraettevõtete rolli teadustöö edendamisel, tagamaks majandusarengu ja keskkonnakaitse omavahelist tugevdamist.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meetmel pole selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, mistõttu ei saa eeldada olulist negatiivset mõju sellele. Võimalik kaudne positiivne mõju läbi ettevõtete teaduspotsentiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada selle eesmärgi saavutamisse.

Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Antud meetmel puudub eeldatavalt otsene ja kaudne negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Osaledes rahvusvahelistes teadus- ja arendustegevuse võrgustikes, (mis suurendab innovaatiliste tehnoloogiate kasutuselevõttu), võib väheneda toorme- ja energiavajadus ning on võimalik järjest enam üle minna ringmajandusele, mistõttu väheneb kaudselt keskkonnamoormus.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meetmel pole selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, mistõttu ei saa eeldada olulist negatiivset mõju sellele. Võimalik kaudne positiivne mõju läbi ettevõtete teaduspotsiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada selle eesmärgi saavutamisse.

1.6 Meede: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamine

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: 1. teaduspotsiaali ja innovaatilisuse suurendamine ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine

Meetme nr SFOSis: 21.1.1.6

Peamised tegevused: Teadmusvõrgustike ning ettevõtlus- ja teadusringkondade sidemete loomine töötajate liikumise kaudu akadeemilise, era- ja avaliku sektori vahel.

Antud meede kuulub sekkumisloogika kolmandasse suunda – teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni nõudluse ja pakkumise ühendamise teadmussiirde mehhanismidega, sh avaliku sektori aktiivsem roll teadmussiirde protsessides. Sekkumised hõlmavad eri liiki töötajate liikumise toetamist akadeemiliste ringkondade, era- ja avaliku sektori vahel, sealhulgas teadlaste ning muude teadus-, arendus- ja innovatsiooniekspertide lühi- ja pikaajalise liikuvuse toetamist, ettevõtluse doktoriõppe programmide rakendamist (kaasates doktorante ettevõtlussektoris), kontaktide loomist jne.

Sihtrühmad: Teadus- ja arendusasutused, kõrgharidusasutused, teadlased, uurimisrühmad, teadlased, ministeeriumid ja muud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud avaliku sektori asutused ning uued ja olemasolevad ettevõtted (kes on huvitatud teadmiste- ja tehnoloogiamahukate ärimudelite väljatöötamisest; ekspordiettevõtted, kellel on ambitsioon ja suutlikkus ülemaailmsetes väärtusahelates tõusta; energiamahukad tööstusharud, mis aitavad märkimisväärselt kaasa kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele).

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meetme rakendamisel ei esine eeldatavalt kaudset ega otsest negatiivset mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võib esineda võimalik positiivne mõju teaduse- ja arendustegevuse võimekuse suurendamise tõttu ning see soodustab teadlikuma ühiskonna loomist, mistõttu võib leeveneda negatiivne mõju keskkonnale ja kliimamuutustele.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede ei hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, mistõttu ei saa eeldada olulist negatiivset mõju sellele.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võimalik on kaudne positiivne mõju läbi ettevõtete teaduspotsentiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada selle eesmärgi saavutamisse.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meetmel on kaudne positiivne mõju reostuse vältimiseks ja selle kontrolliks. Teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamisega suureneb samuti innovaatiliste tehnoloogiate kasutuselevõtt, mistõttu võib väheneda toorme- ja energiavajadus ning kaudselt väheneb keskkonnakoormus.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võimalik kaudne positiivne mõju läbi ettevõtete teaduspotsentiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse

			parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada selle eesmärgi saavutamisse.
--	--	--	---

1.7 Meede: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamine

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: 1. teaduspotsiaali ja innovaativsuse suurendamine ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine

Meetme nr SFOSis: 21.1.1.7

Peamised tegevused: Teadusuuringute mõju suurendamine ning teadusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalse teadmussiirde suutlikkuse toetamine (ASTRA+)

Sihtrühmad: Teadus- ja arendusasutused, kõrgharidusasutused, teadlased, uurimisrühmad, teadlased, ministeeriumid ja muud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud avaliku sektori asutused ning uued ja olemasolevad ettevõtted (kes on huvitatud teadmiste- ja tehnoloogiamahukate ärimudelite väljatöötamisest; ekspordiettevõtted, kellel on ambitsioon ja suutlikkus ülemaailmsetes väärtusahelates tõusta; energiamahukad tööstusharud, mis aitavad märkimisväärselt kaasa kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele).

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede ei kahjusta eeldatavalt oluliselt kliimamuutuste leevendamise eesmärki. Teadusuuringute mõju suurendamine ning teadusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalse

			teadmussiirde suutlikkuse toetamine võib hoopis soodustada: - majandus- ja tööhõive kasvu, millega võib kaasneda KHGde kasv, - innovaatilisi lahendusi, mis soodustab energiatõhusust, mis võib leevendada KHG emissiooni. Seetõttu võib meede avaldada hinnatavale keskkonnanäesmärgile positiivset mõju.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede ei põhjusta eeldatavalt negatiivseid muutusi kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele, kuna on vastavuses erinevate (ala)eesmärkidega: ELi Läänemere piirkonna strateegia ülesandega arendada heaolupiirkonda soodustades innovatsiooni ja teadustööd ning ettevõtlust; Säästva Eesti 21 eesmärk „heaolu kasv“ ja „sidus ühiskond“; EL säästva arengu strateegia valdkondade vahelise poliitikaga, mis aitab kaasa teadmistepõhisele ühiskonnale teadusuuringute ja arendustegevus toetamisega; ELi elurikkuse strateegia aastani 2030 eesmärgiga parandada teadmisi, haridust ja oskusi; Euroopa roheline kokkuleppe eesmärgiga „Teadusuuringute rakendamine ja innovatsiooni edendamine“; Euroopa roheline kokkuleppe eesmärgiga „haridus- ja koolitusvaldkonna kaasamine“ toetades tööjõul oskuste omandamist ja arengut (konkurentsivõimet tööturul), mis on vajalik liikumaks hääbivatest sektoritest kasvavatesse sektoritesse.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede ei hõlma selget kokkupuudet vee- ja mereressursside säästva kasutamise ja kaitsega ning seetõttu ei ole näha ka negatiivset mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võimalik kaudne positiivne mõju läbi ettevõtete teaduspotsentiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada selle eesmärgi saavutamisse.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meede ei põhjusta eeldatavalt otsest ega kaudset negatiivset mõju reostuse vältimisele ja kontrollile. Meede võib omada positiivset mõju vähendades reostuse teket, kuna muudab teadusuuringud kättesaadavamaks. Seega on inimestel võimalik saada usaldusväärsemat ja faktipõhilisemat informatsiooni, mille põhjal teha paremaid ja keskkonnasõbralikumaid valikuid.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meetmel puudub eeldatav otsene mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võimalik kaudne positiivne mõju võib esineda läbi ettevõtete teaduspotsentiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada selle eesmärgi saavutamisse.

1.8 Meede: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamine

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: 1. teaduspotentsiaali ja innovaatsilisuse suurendamine ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu toetamine

Meetme nr SFOSis: 21.1.1.8

Peamised tegevused: Majanduse ja ühiskonna vajadustele vastavate tipptasemel teadmuse ja teadustaristu teenuste kättesaadavaks tegemine TAIE fookusvaldkondades.

Sihtrühmad: Teadus- ja arendusasutused, kõrgharidusasutused, teadlased, uurimisrühmad, teadlased, ministeeriumid ja muud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud avaliku sektori asutused ning uued ja olemasolevad ettevõtted (kes on huvitatud teadmiste- ja tehnoloogiamahukate ärimudelite väljatöötamisest; ekspordiettevõtted, kellel on ambitsioon ja suutlikkus ülemaailmsetes väärtusahelates töusta; energiamahukad tööstusharud, mis aitavad märkimisväärselt kaasa kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele).

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meetme rakendamisega ei kaasne eeldatavalt negatiivset otsest mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Meetmel võib olla kaudne negatiivne mõju kliimamuutuste leevendamisele, soodustades pilvetechnoloogia kasutuselevõttu. See võib teoreetiliselt kaasa tuua serverite arvu suurenemise ja sellega seotud KHGde heitkoguste suurenemise. KHGde heitkoguste suurenemine pole aga märkimisväärne, kuna tõenäoliselt kasutatakse olemasolevaid serveritaristuid.

Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede ei hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnaeesmärgiga, mistõttu ei saa eeldada olulist negatiivset mõju kliimamuutustega kohanemisele.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetmel ei esine eeldatavalt otsest ega kaudset negatiivset mõju hinnatavale keskkonnaeesmärgile. Võimalik on kaudne positiivne mõju läbi ettevõtete teaduspotsiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada selle eesmärgi saavutamisse.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meetmel ei esine eeldatavalt otsest ega kaudset negatiivset mõju hinnatavale keskkonnaeesmärgile. Võimalik on kaudne positiivne mõju, kuna laiendades teadussuutlikkust ettevõtlussektoris, on võimalik parendada ettevõtlusest tulenevat mõju keskkonnale.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meetmel ei esine eeldatavalt otsest ega kaudset negatiivset mõju hinnatavale keskkonnaeesmärgile. Võimalik on kaudne positiivne mõju läbi ettevõtete teaduspotsiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada selle eesmärgi saavutamisse.

1.9 Meede: Paremad avalikud teenused IKT abil

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: (ii) digitaliseerimisest kasu toomine kodanike, ettevõtjate, teadusasutuste ja avaliku sektori asutuste jaoks

Meetme nr SFOSis: 21.1.2.1

Peamised tegevused: IKT-arenduste ja lahenduste toetamine; Avalike teenuste ja riigivalitsemise digilahenduste edasiarendamine ja uute kasutuselevõtt (sh õiguskaare digitaliseerimine, rahvastikuregistri uusarendus); Avaliku sektori IKT füüsilise ja tarkvaralise taristu ja platvormide edasiarendamine ja uute kasutuselevõtt; Küberriskide halduse kindlustamine; Digiriigi juhtimise arendamine.

Sihtrühmad: Sihtrühmaks on kõik avaliku teenuse osutajad, erasektor (kui loovad tasuta lahendusi avalikuks kasutamiseks), kohalikud ja avaliku sektori asutused, kelle suhtes kohaldatakse küberturvalisuse seadust (teenuseosutajad), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) ja selle allüksused. Meetme rahastamiseks kasutatakse Euroopa Regionaalarengu fondi (ERF) ning rakendatakse läbi MKMi.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede ei põhjusta eeldatavalt hinnatavale keskkonnanäesmärgile olulist negatiivset mõju. Meetme eesmärgid on viidud vastavusse erinevate strateegiate ja eesmärkidega: ELi Läänemere piirkonna strateegia ülesandega arendada heaolupiirkonda soodustades innovatsiooni ja teadustööd ning ettevõtlust; Säästva Eesti 21 eesmärk „heaolu kasv“ ja selle alaeesmärkidega ja eesmärgiga „sidus ühiskond“; EL säästva arengu strateegia valdkondade vahelise poliitikaga, mis aitab kaasa teadmispõhisele ühiskonnale teadusuuringute ja arendustegevus toetamisega; ELi elurikkuse strateegia aastani 2030 eesmärgiga parandada teadmisi, haridust ja oskusi; Euroopa roheline kokkuleppe eesmärgiga „Teadusuuringute rakendamine ja innovatsiooni edendamine“; Euroopa roheline kokkuleppe eesmärk „haridus- ja koolitusvaldkonna kaasamine“ toetades tööjõul oskuste omandamist ja arengut (konkurentsivõimet tööturul), mis on vajalik, et liikuda hääbuvatest sektoritest kasvavatesse sektoritesse.
Kliimamuutustega kohanemine			Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede ei hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, mistõttu pole eeldatada olulist negatiivset mõju sellele. Meetme eesmärk on arendada avalike teenuste kvaliteeti, pakkudes tõhusamalt digitaalseid teenuseid, ning suurendada avalike digitaalsete teenuste turvalisust.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.

Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

1.10 Meede: Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine/Konkurentsivõimelise turismikeskkonna kujundamine

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: (iii) VKEde kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning VKEdes töökohtade loomine, muu hulgas tootlike investeeringute kaudu

Meetme nr SFOSis: 21.1.3.1

Peamised tegevused: Ettevõtete rahvusvahelistumise toetamine (sh välisesindajate võrgustiku arendamine, ühisstendidel osalemise toetamine, ekspordialaste kompetentside ja võimekuse arendamine); Rahastamisvahendite pakkumine ettevõtetele (laenud, garantiid, omakapitali investeeringud); Välisinvesteeringute ja välisspetsialistide kaasamise toetamine; Iduettevõtluse hoogustamine; Maakondlikes arenduskeskuste toetamine (nõustamisteenuse pakkumisel); Starditoetus; Ettevõtete digitaliseerimisega seotud tegevuste toetamine (sh RTE) ning juhtimiskvaliteedi tõstmine, sh vastutustundliku ettevõtluskeskkonna arendamine; Turismisektori elavdamine ja taaskäivitamise toetamine.

Sekkumismeetmed hõlmavad ettevõtluse toetamist ja ettevõtte loomist. Toetatakse uute ärimudelite, sealhulgas ringmajanduse ja vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamist. Ettevõtetes tuleks rohkem kohaldada automatiseerimis-, sealhulgas digitaliseerimis-, standardimis-, tehisintellekti- ja robotikatehnoloogiaid.

Sihtrühmad: Ambitsioonikad ja majanduskasvu soodustavad VKEd (sh Kagu-Eesti VKEd) mitmesugustes sektorites, sealhulgas loovmajandus ja turism; idufirmad, sealhulgas tehnoloogiaühikud ettevõtted, ning uued ja väljakujunenud piirkondlikud ettevõtted.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesid?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede ei põhjusta eeldatavalt olulist negatiivset mõju kliimamuutuste leevendamisele ega kohanemisele. VKEde toetamine võib mingil määral põhjustada KHGde kasvu. Samas on VKEde areng majanduskasvu lahutamatu osa. Lisaks toetatakse uute ärimudelite, sh ringmajanduse ja vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamist. Ettevõtetes tuleb rohkem kohaldada automatiseerimis-, sh digitaliseerimis-, standardimis-, tehisintellekti- ja robotikatehnoloogiasid. Kõik need aspektid võivad leevendada KHGde kasvu. Lisaks sellele on kasvamas IKT toodete arendused tänapäevastes VKEde, mille ekspordiga ei kaasne olulist KHGde kasvu.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede ei põhjusta eeldatavalt negatiivseid otseseid ega kaudseid muutusi kliimamuutustega kohanemisele, kuna on vastavuses erinevate (ala)eesmärgidega: ELi Läänemere piirkonna strateegia ülesandega arendada heaolupiirkonda soodustades innovatsiooni ja teadustööd ning ettevõtlust; Säästva Eesti 21 eesmärk „heaolu kasv“ ja „sidus ühiskond“; EL säästva arengu strateegia valdkondade vahelise poliitikaga, mis aitab kaasa teadmispõhisele ühiskonnale teadusuuringute ja arendustegevus toetamisega; ELi elurikkuse strateegia aastani 2030 eesmärgiga parandada teadmisi, haridust ja oskusi; Euroopa roheline kokkuleppe eesmärgiga „Teadusuuringute rakendamine ja innovatsiooni edendamine“; Euroopa roheline kokkuleppe eesmärgiga „haridus- ja koolitusvaldkonna kaasamine“ toetades tööjõul oskuste omandamist ja arengut (konkurentsivõimet tööturul), mis on vajalik, et liikuda hääbivatest sektoritest kasvavatesse sektoritesse.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede ei hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, mistõttu pole eeldatada olulist negatiivset mõju sellele.

Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetme rakendamisega ei kaasne eeldatavalt negatiivset mõju ringmajanduse eesmärkidele. Eesmärk toetab kaudselt majandusliku heaolu kasvu läbi TAI-tegevuste olulisuse toetamise ettevõtete ärimudelites, infrastruktuuris, teenustes ja rahvusvahelistes koostööprojektides ja -võrgustikes.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Kavandatud meede ei põhjusta eeldatavalt hinnatavale keskkonnanäesmärgile kaudset ega otsest negatiivset mõju.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võimalik kaudne positiivne mõju esineb läbi ettevõtete teaduspotsentiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad ettevõtted ja riik (koostööprogrammid) enam panustada selle eesmärgi saavutamisse.

1.11 Meede: Kultuuri valdkondadeüleline arendamine, koostöö ja rahvusvahelistumine

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: (iii) VKEde kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning VKEdes töökohtade loomine, muu hulgas tootlike investeeringute kaudu

Meetme nr SFOSis: 21.1.3.2

Peamised tegevused: Loomemajanduse toetamine.

Sekkumised keskenduvad ettevõtluse edendamisele ning teadmismahukate ettevõtete loomisele ja kasvule, suurema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomisele ja ekspordile ning investeeringutele Eesti kõikidesse piirkondadesse. Sekkumised aitavad kaasa aruka spetsialiseerumise valdkondadesse (IKT, tervishoiutehnoloogiad ja -teenused; ressursside ümberkujundamine; arukad ja säästvad energialahendused). Antud meede kuulub sekkumisloogika VKEde konkurentsivõime ning suurema lisandväärtuse ja ekspordi loomise suutlikkuse suurendamise alapeatükki.

Sihtrühmad: Ambitsioonikad ja majanduskasvu soodustavad VKEd (sh Kagu-Eesti VKEd) mitmesugustes sektorites, sealhulgas loovmajandus ja turism; idufirmad, sealhulgas tehnoloogiaühikud ettevõtted, ning uued ja väljakujunenud piirkondlikud ettevõtted.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesid?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede soodustab majanduskasvu, mis on kaudselt seotud KHGde heitkogustega. Sellegi poolest on meetme üldine mõju nii kaudselt kui otseselt eeldatavasti positiivne. Sekkumised edendavad aruka spetsialiseerumise valdkondi (IKT, tervishoiutehnoloogiad ja -teenused; ressursside ümberkujundamine; arukad ja säästvad energialahendused). See võib leevendada KHGde kasvu, maandada süsinikuemissioone keskkonnas ning suurendada tööviljakust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede ei põhjusta eeldatavalt hinnatavale keskkonnanäesile otsest negatiivset mõju. Meetme eesmärgid on viidud vastavusse erinevate strateegiate ja eesmärkidega: ELi Läänemere piirkonna strateegia ülesandega arendada heaolupiirkonda soodustades innovatsiooni ja teadustööd ning ettevõtlust; Säästva Eesti 21 eesmärk „heaolu kasv“ ja selle alaeesmärkidega ja eesmärgiga „sidus ühiskond“; ELi säästva arengu strateegia valdkondade vahelise poliitikaga, mis aitab kaasa teadmispõhisele ühiskonnale teadusuuringute ja arendustegevus toetamisega; ELi elurikkuse strateegia aastani 2030 eesmärgiga parandada teadmisi, haridust ja oskusi; Euroopa roheline kokkuleppe eesmärgiga „Teadusuuringute rakendamine ja innovatsiooni edendamine“; Euroopa roheline kokkuleppe eesmärk „haridus- ja koolitusvaldkonna kaasamine“ toetades tööjõul oskuste omandamist ja arengut (konkurentsivõimet tööturul), mis on vajalik, et liikuda hääbivatest sektoritest kasvavatesse sektoritesse.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meetmega ei kaasne eeldatavalt negatiivset kaudset ega otsest mõju hinnatavale keskkonnanäesile. Tegemist on investeerimistoetusega mis tõstab VKEde tootlikkust ja positsiooni ülemaailmsetes väärtusahelates ning sh loomemajanduses ja turismis.

Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meede ei põhjusta eeldatavalt otsest ega kaudset negatiivset mõju käsitletavale keskkonnaeesmärgile. Tegevused toetavad kaudselt majandusliku heaolu kasvu. Seda läbi TAI-tegevuste toetamise ettevõtete ärimudelites, infrastruktuuris, teenustes ja rahvusvahelistes koostööprojektides ja -võrgustikes. Selle tulemuseks on keskkonnasõbralikumad ettevõtted läbi tootmisprotsessides jms jääkide vähendamise.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meetmel ei esine eeldatavalt otsest ega kaudset negatiivset mõju hinnatavale keskkonnaeesmärgile. Positiivne mõju võib tuleneda tänu reostuse vältimisele ja kontrollile, kuna kõrgema tehnoloogiaga töökohad ja kõrgemat kvalifikatsiooni vajavad töökeskkonnad on suurema tõenäosusega ka tervist säästvamad (vähem müra, vähem reostust jne).
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene ja kaudne negatiivne mõju hinnatavale keskkonnaeesmärgile, kuna meetme eesmärgiks on tagada investeerimistoetused VKEdele vähendamaks erinevaid riske ja kõrvaldamaks ülemaailmse väärtusahela tõkked. Võimalik kaudne positiivne mõju tuleneb ettevõtete teaduspotsentiaali kasvust.

1.12 Meede: Regionaalareng

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: (iii) VKEde kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning VKEdes töökohtade loomine, muu hulgas tootlike investeeringute kaudu

Meetme nr SFOSis: 21.1.3.3

Peamised tegevused: VKEde konkurentsivõime tugevdamine Kagu-Eestis.

Sekkumised keskenduvad ettevõtluse edendamisele ning teadmismahukate ettevõtete loomisele ja kasvule, suurema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomisele ja ekspordile ning investeeringutele Eesti kõikidesse piirkondadesse. Sekkumised aitavad kaasa aruka spetsialiseerumise valdkondades (IKT, tervishoiutehnoloogiad ja -teenused; ressursside ümberkujundamine; arukad ja säästvad energialahendused).

Sihtrühmad: Peamisteks sihtrühmadeks on ambitsioonikad ja majanduskasvu soodustavad VKEd (sh Kagu-Eesti VKEd) mitmesugustes sektorites, sh loovmajandus ja turism; idufirmad, sh tehnoloogiamahukad ettevõtted, ning uued ja väljakujunenud piirkondlikud ettevõtted.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meetmel puudub eeldatavalt negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. VKEde toetamine võib mingil määral põhjustada KHGde kasvu. Samas on VKEde areng majanduskasvu lahutamatu osa. Lisaks toetatakse uute ärimudelite, sh ringmajanduse ja vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamist. Ettevõtetes tuleb rohkem kohaldada automatiseerimis-, sh digitaliseerimis-, standardimis-, tehisintellekti- ja robotikatehnoloogiaid. Kõik need aspektid võivad leevendada KHGde kasvu. Lisaks sellele on kasvamas IKT toodete arendused tänapäevastes VKEdes, mille ekspordiga ei kaasne olulist KHGde kasvu.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meetmel puudub eeldatavalt negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Ollakse vastavuses erinevate (ala)eesmärkidega: ELi Läänemere piirkonna strateegia ülesandega arendada heaolupiirkonda soodustades innovatsiooni ja teadustööd ning ettevõtlust; Säästva Eesti 21 eesmärk „heaolu kasv“ ja „sidus ühiskond“; EL säästva arengu strateegia valdkondade vahelise poliitikaga, mis aitab kaasa teadmispõhisele ühiskonnale teadusuuringute ja arendustegevus toetamisega; ELi elurikkuse strateegia aastani 2030 eesmärgiga parandada teadmisi, haridust ja oskusi; Euroopa roheline kokkuleppe eesmärgiga „Teadusuuringute rakendamine ja innovatsiooni edendamine“; Euroopa roheline kokkuleppe eesmärgiga „haridus- ja koolitusvaldkonna kaasamine“ toetades tööjõul oskuste omandamist ja arengut (konkurentsivõimet tööturul), mis on vajalik, et liikuda hääbuvatest sektoritest kasvavatesse sektoritesse.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede ei hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, mistõttu pole eeldada olulist negatiivset mõju.

Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetmel puudub eeldatavalt negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võimalik on kaudne positiivne mõju, mis saavutatakse läbi ettevõtete teaduspotsiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise. Meede toetab kaudselt majandusliku heaolu kasvu läbi TAI-tegevuste toetamise ettevõtete ärimudelites, infrastruktuuris, teenustes ning rahvusvahelistes koostööprojektides ja -võrgustikes.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meetmel puudub eeldatavalt negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võib esineda positiivne mõju, kuna kõrgema tehnoloogiaga töökohad ja kõrgemat kvalifikatsiooni vajavad töökeskkonnad on suurema tõenäosusega tervist säästvamad (vähem müra, vähem reostust jne).
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meetmel puudub eeldatavalt negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile. Võimalik on kaudne positiivne mõju läbi ettevõtete teaduspotsiaali, tehnoloogilise võimekuse ja digivõimekuse parandamise, millest tulenevalt saavad riik ja ettevõtted enam panustada selle eesmärgi saavutamisse.

2 DIGITAALSE ÜHENDUVUSE ARENDAMINE

2.1 Meede: Sideturu ja ühenduste areng/E-riigi ja sideturu arendamise programm

Poliitikaeesmärk: Nutikam Eesti

Erieesmärk: (v) digitaalse ühenduvuse suurendamine

Meetme nr SFOSis: 21.1.4.1

Peamised tegevused: Väga suure läbilaskevõimega juurdepääsuvõrgu toetamine; 5G arendamise toetamine.

Eesti on investeerinud 7000 km tagasiühenduse võrkude ehitamisse hõredalt asustatud piirkondades, mis on väga suure läbilaskevõimega juurdepääsuvõrkude loomise eeltingimus. Siiski on nn valgetes turutõrgete piirkondades ligikaudu 65 000 aadressi.

Aadressid või nn valged piirkonnad kaardistatakse üksikasjalikult enne toetuse andmist (2021–2022). Prioriteediks seatakse piirkonnad, mis on kõige mahajäänud ja eeldavad nõudluse kasvu, et tagada lairibateenuste tõhusus ja kasutuselevõtt. Toetust väga suure läbilaskevõimega juurdepääsuvõrgu ehitamiseks antakse hõredalt asustatud piirkondades, kus ettevõtted ei suuda või ei soovi ise investeerida, sealhulgas kirde- ja kagupiirkondades.

5G leviala jaoks vajaliku taristu arendamist toetatakse suuremates transpordikoridorides ning elamu- ja äripiirkondades. 5G-võrkude laialdane kasutuselevõtt nõuab erasektorilt märkimisväärsed investeeringud mitte ainult 5G-spetsiifilisse taristusse, vaid ka tagasiühenduse võrgu ja tugijaamade katvuse suurendamiseks. 5G-tehnoloogia potentsiaali vallandamiseks on oluline, et teenus oleks kättesaadav mitte ainult katseprojektina, vaid ka suuremas ulatuses, kui äriinvesteeringud ei ole kasumlikud. 7000 km pikkune tagasiühenduse võrk annab hea võimaluse investeerida 5G-taristusse ja teenustesse. 5G-koridorid ja turutõrkega alad määratakse kindlaks enne riigiabi andmist (2022–2023). 5G-võrkude tõhus kasutuselevõtt aitab samuti kaasa usaldusväärse ja kiire ühenduvuse tagamisele.

Sihtrühmad: Peamine sihtrühm on kiire lairibaühenduse ja 5G-teenuse võimalik lõppkasutaja – kodumajapidamised (elanikud), ettevõtte või avaliku sektori organisatsioon, kellel puudub juurdepääs järgmise põlvkonna lairiba- ja 5G-võrkudele või kes asub nõrga ühendusega piirkonnas.

Sihtpiirkond: Sihtpiirkonnaks on kogu Eesti, kuid rohkem tähelepanu pööratakse mahajäänud piirkondadele, nagu Kagu- ja Kirde-Eesti. Meetme rahastamiseks kasutatakse Euroopa Regionaalarengu fondi (ERF) ning rakendatakse läbi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM).

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meetmega ei kaasne eeldatavalt otsest ega kaudset negatiivset mõju, kuna ollakse vastavuses erinevate Eesti ning ELi strateegiate ja eesmärkidega (nt Säästva Eesti 21 eesmärgid; EL säästva arengu strateegia valdkondade vahelise poliitikaga; ELi elurikkuse strateegia aastani 2030; Euroopa rohelse kokkuleppe eesmärgid). Meede toetab väga suure läbilaskevõimega

			<p>juurdepääsuvõrgu ja 5G arendamist. Eeldatakse, et nende paigaldamiseks kasutatakse nii olemasolevaid kommunikatsioonikoridore kui ka paigaldatakse nii maapealseid kui maa-aluseid kaableid jm taristut. Eeldatavasti on ehitusajal kõige olulisem KHGde heide kogu meetme olulusringi jooksul. Siiski eeldatakse, et see on (arvestades taristu eluiga) väheoluline ja ajutine. Lisaks pole väga suure läbilaskevõimega juurdepääsuvõrgu ja 5G arendamisel eeldatud, et kaasnev elektrikasutus võib olla suur. Serveritaristu kasutus võib kaudselt soodustada KHGde heidet, kuigi meede seda otseselt ei toeta ja selle mõju ei peeta oluliseks.</p> <p>Digitaliseerimisel ning 5G võrkudel on oluline tähtsus ettevõtetele. Sellised tegevused aitavad neil muutuda keskkonnasõbralikumaks. Samuti soodustab digitaliseerimine nende tegevusest tulenevat mõju keskkonnale ja kliimale.</p>
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede ei hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnaeesmärgiga, mistõttu pole eeldada olulist negatiivset mõju.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetmel puudub eeldatavalt otsene mõju hinnatava keskkonnaeesmärgiga. Võimalik on kaudne positiivne mõju läbi 5G rakendamise. See tagab valdkonna efektiivsema arengu ja soodustab arengukavas seatud eesmärkide saavutamist, mis omakorda toetab Euroopa rohekokkuleppe eesmärkideni jõudmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meede ei hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnaeesmärgiga, mistõttu pole eeldada olulist negatiivset mõju.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	On eeldatud, et taristu paigaldamisega kaasnevad mõned ajutised negatiivsed mõjud ökosüsteemidele. Samas viiakse lähtuvalt projekti suurusest enne projekteerimist läbi keskkonnamõju hindamine, mille käigus suuremad riskid tuvastatakse ja leevendatakse. Sellest tulenevalt on igasugune mõju bioloogilisele mitmekesisusele seda laadi taristu paigaldamisel tõenäoliselt ajutine ja väheoluline. Väheoluliste mõjudega projektide raames puhastab keskkond end mingil määral läbi isepuhastusvõime. Lisaks rakendatakse erinevaid leevendusmeetmeid.

3 ROHELISEM EESTI

3.1 Meede: Korterelamute rekonstrueerimise toetamine

Poliitikaeesmärk: Rohelisem Eesti

Erieesmärk: (i) energiatõhususe edendamine ja kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamine

Meetme nr SFOSis: 21.2.1.1

Peamised tegevused: Korterelamute tehnosüsteemide ja kandekonstruktsioonide rekonstrueerimise toetamine äärealadel.

Osaliselt asustatud korterelamud (ühistud) ei ole kulude jaotuse tõttu võimelised hoonet hooldama. Äärealadel on vaja rakendada toetusmeedet, mis jagab täieliku renoveerimise väiksemateks töopakettideks, mille eesmärk on energia säästmine ja hoonete etapiviisilise renoveerimise hõlbustamine, et vältida nende edasist halvenemist. Üleminek säästvamale energiatarbimisele soojuse tootmisel ja jaotamisel katelde kaudu ning soojustorustiku renoveerimine on oluline meede energiatõhususe suurendamiseks ja taastuvate energiaallikate kasutuselevõtuks. Samuti aitab see kaasa õhusaasteainete ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele energiasektoris. See võimaldab vähendada õhusaasteainete ja kasvuhoonegaaside heidet ning parandada välisõhu kvaliteeti linnades ja vähendada selle mõju inimeste tervisele. Toetatakse paremat elatustaset vanades korterelamutes, tuginedes tänapäevastele kvaliteedikriteeriumidele – madalamad energiakulud, parem sisekliima, parem juurdepääsetavus ning korterelamute edasise halvenemise vältimine.

Sihtrühmad: Korterühistud, kohalikud omavalitsused, tihedalt asustatud piirkondades asuvad eramajad/kortermajad, kus kasutatakse tahkekütuse kütteseadmeid, kaugkütte pakkujad, integreeritud sotsiaalkeskused, avaliku liiniveo ettevõtted, kütusetarnijad, poliitikakujundajad, linnaõhu saasteainetega kokkupuutuvad elanikud, üldsus.

Sihtpiirkond: Meedet rakendatakse kõigis piirkondades, kuid toetusi diferentseeritakse nii, et suuremad toetussummad suunatakse madalamate kinnisvarahindadega piirkondadesse (turutõrgetega piirkondadesse).

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine	x		
Kliimamuutustega kohanemine		x	Renoveerimise tulemusena vajavad elamuhooned vähem soojus- ja elektri energiat, mille tulemusena vähenevad tõenäoliselt ka kasutatavate energiaallikate kogused. Soojustorustike renoveerimine ning tehnosüsteemide ja kandekonstruktsioonide rekonstrueerimine teeb elamud tormidele ja üleujutustele vastupidavamaks. Seega panustab meede kliimamuutustega kohanemisse.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Ehitusetapis võib esineda ajutisi mõjusid veekogudele, ent mõju on ajutine ja leevendatud tulenevalt Eesti seaduses keskkonnamoju taotluse kohustusest. Antud meetmega kaasnevad tegevused ei oma eeldatavalt olulist negatiivset mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt	x		
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Korterelamute rekonstrueerimise meetme rakendamine ei too kaasa märkimisväärset heitkoguste kasvu välisõhule, veekeskkonnale ega maapinnale. Töid teostav ettevõtte vastutab tööde käigus tekkiva keskkonnamoju eest. Samuti peavad nad tagama, et kasutatavad ehitusdetailid ja -materjalid ei sisalda asbesti ega muid väga ohtlikke aineid. Kokkuvõtvalt võib öelda, et meetme rakendamisega avaldub kaudne positiivne mõju välisõhu reostusele, kuna väheneb korterelamute energiavajadus. Selle tulemusel väheneb fossiilkütuste vajadus. Kuna valdav osa KHGde koguheitest tekib energiasektoris kütuse põletamise tagajärjel, väheneb tulenevalt korterelamute energiatõhustamisest ka saaste kogus.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine	x		

KONTROLLKÜSIMUSTIKU II OSA. JUHUL, KUI MEEDE VÕIB POTENTSIAALSELT MÕJUTADA EELNEVALT NIMETATUD KESKKONNAEESMÄRKE, VASTATA JÄRGMISTELE KÜSIMUSTELE:

Kliimamuutuste leevendamine

Küsimus	Jah	Ei	Põhjendus
Kas meede põhjustab eeldatavasti oluliselt KHGde heitekoguse suurenemist?		x	<p>See meede on rahastamiskõlblik tulenevalt taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 025 seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 40%. Seega panustab meede osaliselt kliimamuutuste leevendamisse.</p> <p>Peamised inimtekkelise kliimamuutuse põhjustajateks on fossiilkütuste põletamine energia tootmise eesmärgil. Valdav osa KHGde koguheitest tekib energiasektoris kütuste põletamisel. Eestis põhjustab põlevkivitööstus üle 70% kogu meie kasvuhoonegaaside heitest¹. Renoveerimise tulemusena vajavad elamuhooned vähem soojus- ja elektrienergiat, mille tulemusena vähenevad kasutatavate energiaallikate kogused ja seega ka KHGde heite hulk. Meede soodustab ka korterelamute üleminekut taastuvate energiaallikate kasutuselevõtule katelde kaudu, mis võib teoreetiliselt vähendada KHGde heiteid. Samas on oluline arvesse võtta, et igasugune taastuva energia kasutus ei pruugi olla keskkonnasõbralik. Ka biomassi põletamine kateldes ja kaugküttegaamades tekitab KHGde heiteid, mis ei pruugi olla fossiilkütustest puhtamad. Vältimaks KHGde heitekoguste olulist suurenemist, on oluline toetada (EL) 2018/2001 Direktiiviga (RED II) säästlikkuse kriteeriumitega kooskõlas olevaid projekte (nt soodustada elamute liitumist kaugküttegaamadega mis on RED II-ga vastavuses).</p> <p>Investeeringu üldiseks tulemuseks on energiatõhususe paranemine ning kavandatud eesmärgi ja meetme sekkumisvaldkonna olemus toetab otseselt kliimamuutuste leevendamise eesmärki. Meetme rakendamine ei too endaga eeldatavalt kaasa märkimisväärset kasvuhoonegaaside heitkoguste hulga suurenemist.</p>

¹ <https://www.kliimamuutused.ee/pohjused-ja-tagajarjed/pohjused>

Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt

Küsimus	Jah	Ei	Põhjus
<p>Kas meede toob eeldatavasti kaasa jäätmete tekke, põletamise või kõrvaldamise olulise suurenemise (va mittetaaskasutatavate ohtlike jäätmete põletamine)?</p> <p>Kas meede toob eeldatavasti kaasa sellise olulise ebatõhususe loodusvarade otseses või kaudses kasutamises nende terve olusringi jooksul, mida ei vähendata piisavate meetmetega?</p> <p>Kas meede põhjustab ringmajandusega seoses eeldatavasti olulist ja pikaajalist keskkonnakahju?</p>		x	<p>Renoveerimistööd võivad põhjustada lühiajalist negatiivset mõju keskkonnale, sh jäätmetekkele ja ressurssidele, mida kasutatakse renoveerimistöödel. Siiski võib kokkuvõtvalt pidada mõju ebaoluliseks, sest saavutatav eesmärk on olulisem ja pikaajalisema perspektiiviga (tarbitava energia hulga vähenemine). Renoveerimise tulemusena väheneb vajadus fossiilkütuste kasutamise järele. Seetõttu võib väheneda ka fossiilkütuste kaevandamine, transportimine ning ka tootmisest tulenevad jäätmed ja heitkogused. 2018. aastal vähenesid põlevkivitööstuse tootmismahud ning seetõttu tekkis jäätmeid 6,8% võrra vähem võrreldes eelneva aastaga. Sellegipoolest on jätkuvalt keskmiselt 88% jäätmetest tekkinud töötlevates tööstustes, millest põhiosa moodustavad põlevkivitööstuse ja -energeetikaga seonduvad jäätmed. Samuti on ohtlike jäätmete osakaal suur. Eestis tekkivatest ohtlikest jäätmetest on keskmiselt 97% seotud põlevkivikeemia- ja energeetikatööstusega.²</p> <p>Jäätmed, mis tekivad ehitusetapis käideldakse tööstusharude protseduuride või eeskirjade põhjal. Näiteks tuleb jäätmed üle anda litsentseeritud ettevõttele, kes võtab ringlussevõetavaid materjale uuesti ringlusse. Seetõttu võib öelda, et hoonete renoveerimisega kaasneb kaudne positiivne mõju, kuna väheneb energiavajadus ja sellest tulenevalt vajadus fossiilkütuste järele. Eeldatavalt vähenevad ka põlevkivitööde käigus tekkivad jäätmed nagu näiteks põlevkivituhk.</p> <p>Seoses renoveerimistöödega säilivad samas aga loodusvaradega seotud riskid, mis on käsitletud perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ÜKP fondide rakenduskava ja vahendite kasutamise partnerluslepe keskkonnamõju strateegiline hindamises (ÜKP KSH):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Peamiste tegevuste juures on välja toodud vajadus soodustada korterelamute tehnosüsteemide ja kandekonstruktsioonide rekonstrueerimise toetamist äärealadel. Samas on korterelamufondi rekonstrueerimisel pikk vaade oluline, et riiklikud toetusmeetmed oleksid parimal viisil kujundatud. Hajapiirkondade kortermajades

² <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/keskkond/jaatmed-ja-ringmajandus>

			<p>tuleks vaadata ühtlasi, kui jätkusuutlikud need investeeringud on, sest majad jäävad tühjaks ja seetõttu on eelnev jätkusuutlikkuse analüüs oluline.</p> <p>Rahandusministeeriumil on tühjenevate korterelamute projekt. Lisaks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil ettevalmistamisel (2021. aastal) tööriist, et kaardistada Eesti tervikpilt, kus on pooltühjad või täiesti tühjad hooned. See annab kohalikule omavalitsusele ja riigile võimaluse täiendavaks analüüsiks. Täpsemate rahastus- ja toetusmeetmete jaotamisel tuleks lähtuda terviklikust ja pikaajalisest perspektiivist.</p> <p>2. Oluline on tähelepanu pöörata, et korterelamute rekonstrueerimise puhul tagatakse kvaliteetsete ja keskkonnasõbralike/jätkusuutlikute materjalide kasutamine. Näiteks soodustada ja kasutada ehituses järjest enam kohaliku toormena kättesaadavat puitu. Seda toetab „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ toodud põhimõte: „Järjepidevalt edendatakse puidukasutust ning suurendatakse süsinikuvaru puittoodetes ja ehitistes, asendades sel viisil taastumatute loodusressursside kasutamist.“ Arendatakse kodumaise puidu kasutust ja tootmist, näiteks suurendatakse puidu kasutust ehituses. Ebakvaliteetsete materjalide ja ehitusvõtete kasutamine võib tagada küll parema soojuslahenduse vanematele kortermajadele, kuid probleemiks võib saada inimese tervist säästva õhukvaliteedi tagamine ja ventilatsioonisüsteemide paigaldamise vajadus (viimane võib vanemates majades energiakulusid hiljem suurendada).</p> <p>Eeldatavasti võetakse ülaltoodud KSH soovitusel projekteerimises arvesse. Seega pikemas perspektiivis ei avalda meede eeldatavalt negatiivset mõju ringmajandusele ja materjalide ringlussevõtule ning pigem soodustab jäätmetekke vältimist.</p>
--	--	--	---

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine

Küsimus	Jah	Ei	Põhjendus
<p>Kas meede võib oluliselt kahjustada:</p> <p>(i) ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust; või</p>		x	<p>Antud meetmega kaasnev tegevus ei oma hinnatavale keskkonnamärgile eeldatavalt olulist negatiivset mõju (arvesse on võetud nii kaudset kui ka otsest mõju kogu olelusringi jooksul). Meede ei hõlma endas hoonete renoveerimist, mis asuvad bioloogilise mitmekesisuse suhtes tundlikel aladel või nende läheduses (sh Natura 2000 kaitsealade</p>

(ii) elupaikade ja liikide, sh ELi poolt esiletoodud liikide kaitsestaatust?		võrgustik, UNESCO maailmapärandi nimistusse kuuluvad objektid ja peamised bioloogilise mitmekesisuse alad, samuti ülejäänud kaitsealad). Kaudselt võib bioloogilist mitmekesisust mõjutada korterelamute üleminek taastuvale energiale, sh biomassile, mille kasutamine võib soodustada maakasutust seoses ümarpuidu tootmisega. Oluline on taastuvale energiale üleminekuga soodustada kooskõlastust RED II säästlikkuse kriteeriumitega ja/või seada rahastuse tingimuseks rohehanked seoses säästlikkuse kriteeriumitega, mis on vastavuses kütuse valikutega, tehnoloogiaga ja küttesüsteemidega.
--	--	---

3.2 Meede: Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises

Poliitika eesmärk: Rohelisem Eesti

Erieesmärk: (i) energiatõhususe edendamine ja kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamine

Meetme nr SFOSis: 21.2.1.2

Peamised tegevused: Kaugküttesüsteemide ja katelseadmete renoveerimise ja rajamise toetamine (sh investeeringud keskmise võimsusega põletusseadmetesse).

Kohaliku küttesektori puhul on oluline edendada uusi tehnoloogiaid ja võimaluse korral:

1. toetada eramajade ühendamist kaugküttevõrguga ning
2. asendada olemasolevad kodumajapidamises kasutatavad kütteahjud uute taastuenergiaga töötavate ahjudega, mis vastavad rangematele heite piirnormidele. Sellise meetme väljatöötamine aitaks otseselt kaasa õhusaaste vähendamisele linnades ning seda tuleks esmalt rakendada piirkondades, kus õhukvaliteedi piir- ja/või sihtväärtused on ületatud.

Sihtrühmad: Meetme peamiseks sihtrühmadeks on korteriühistud, kohalikud omavalitsused, tihedalt asustatud piirkondades asuvad eramajad/kortermajad, kus kasutatakse tahkekütuse kütteseadmeid, kaugkütte pakkujad, integreeritud sotsiaalkeskused, avaliku liiniveo ettevõtted, kütusetarnijad, poliitikakujundajad, linnaõhu saasteainetega kokkupuutuvad elanikud, üldsus.

Sihtpiirkond: Elamute tahkekütteseadme renoveerimine või ühendamine kaugküttevõrguga on eelkõige suunatud tihedal asutatud piirkondadele suurtes linnades. Kaugküttesüsteemide ja katlamajade renoveerimise ja ehitamise toetamine (sh investeeringud keskmise võimsusega põletusseadmetesse) on suunatud kogu Eestile.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine	x		
Kliimamuutustega kohanemine		x	ENMAK 2030 andmetel oli Eestis oli 2014. aasta seisuga 215 omavalitsust, neist 149-s oli kasutusel kaugküte. Kokku oli Eestis 239 kaugkütte võrgupiirkonda. Energiamajanduse riiklik arengukava aastani 2020 nägi kaugküttes ette olemasolevate tootmiseladmete uuendamist, selle tulemusena on suurenenud vanade kateladmete asendamine uute ning efektiivsematega. Laialdaselt asendatakse põlevkiviõlil töötavad kateladmed odavamate biomassi kasutavate seadmetega. Sellegipoolest on tänaseni suures mahus kasutusel katlamaju, mis kasutavad soojusenergia tootmiseks põlevkiviõli. Kuna antud meetme eesmärgiks on toetada kaugküttesüsteemide ja kateladmete renoveerimist ja rajamist, võetakse kasutusele teised lahendused kui fossiilkütustest tulenev energia, seeläbi väheneb fossiilkütuste kasutamine ning antud sektorist tulenevad heitkogused ning jäätmed. Samuti võib eeldada, et uuemad katlad on energiatõhusamad. Ei ole eeldatud, et meede kahjustab oluliselt hinnatavat keskkonnanäesmärki.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Antud meetmega kaasnevad tegevused ei oma eeldatavalt hinnatavale keskkonnanäesmärgile olulist negatiivset mõju. Arvesse on võetud nii kaudset kui ka otsest mõju kogu olulusringi jooksul. Vee ja mereressursside säästva kasutamise ja kaitsega seotud keskkonnaseisundi halvenemise riske ei tuvastatud.

Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Antud meede võib vähendada jäätmeteket põlevkivi sektoris. Samuti panustab ringmajanduse eesmärki taastuva energia kasutamise soodustamine. Tänapäeval minnakse üle laialdaselt põlevkivi põletamisest biomassile, millest vähemalt osa on toodetud metsanduse jääkidest, olmejäätmetest jt ringlussevõtul põhinevaid tehnoloogiaid. Seega, meede panustab kaudselt hinnatavasse keskkonnanäesmärki.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Nii metsapuidu, biomassi kui biogaasi kasutamisel (sh tooraine varumisel ja põletamisel järele jääva materjali kasutamisel) peab kasutama keskkonda (vesi, muld, õhk, elurikkus) hoidvaid tehnoloogiaid ja praktikaid, vastavalt keskkonnaseadustele ja parima võimalikku tehnoloogia (PVT) nõuetele. Üleüldiselt on eeldatud, et uued taastuval energial ja biomassil baasnevad katlad peavad vastama uudsemate PVT juhenditele. Seega on heitekogused õhku, vette ja maapinda on eeldatavasti väiksemad kui vanemate süsteemide puhul, mida asendatakse uudsematega. Siiski on eeldatud, et nii metsapuidu, biomassi kui biogaasi kasutamisel (sh tooraine varumisel ja põletamisel järele jääva materjali kasutamisel) kasutatakse keskkonda (vesi, muld, õhk, elurikkus) hoidvaid tehnoloogiaid ja praktikaid. Seega eeldatavasti ei kahjusta meede oluliselt hinnatavat keskkonnanäesmärki.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine	x		

KONTROLLKÜSIMUSTIKU II OSA. JUHUL, KUI MEEDE VÕIB POTENTSIAALSELT MÕJUTADA EELNEVALT NIMETATUD KESKKONNAEESMÄRKE, VASTATA JÄRGMISTELE KÜSIMUSTELE:

Kliimamuutuste leevendamine

Küsimus	Jah	Ei	Põhjendus
Kas meede põhjustab eeldatavasti oluliselt KHGde heitekoguse suurenemist?		x	<p>Energiamajanduse riiklik arengukava aastani 2020 nägi kaugküttes ette olemasolevate tootmisseadmete uuendamist, selle tulemusena on suurenenud vanade katelseadmete asendamine uute ning efektiivsematega ning laialdaselt asendatakse põlevkiviõlil töötavad katelseadmed odavamate biomassi kasutavate seadmetega. Oluline on arvesse võtta, et igasugune taastuva energia kasutus ei pruugi olla keskkonnasõbralik; ka biomassi põletamine kateldes ja kaugküttejaamades tekitab KHGde heitmeid, mis ei pruugi olla fossiilkütustest puhtamad.</p> <p>ÜKP KSHst:</p> <p>„Meetme toetavate tegevuste puhul tuleb toetusmeetme rakendamisel arvesse võtta, et igasugune taastuvate allikate kasutamine pole alati keskkonnasõbralik ning selle toetusmeetmete valesi rakendamise korral võib kaasneda mh potentsiaalne oluline ebasoodne mõju, seades ohtu nii elurikkuse säilimise kui kliima eesmärkide saavutamise. Alati tuleb lähtuda sellest, kuidas väärtuslikku ressursi kõige efektiivsemalt kasutusele võtta. Kaugküttekatalamajade ja koostootmisjaamade valdavaks kütuseks on saanud õli või maagaasi asemel biomass, see tähendab valdavalt puitkütuseid. Taastuvate kütuste põletamine koos fossiilsetega on iseenesest mõistlik tegevus, ent sellisel juhul tuleb jälgida, et see toimuks kütust maksimaalselt säästes ja keskkonda hoides (nt vältida tuleb väärtusliku suuremahulise metsapuidu põletamist, mis avaldab ebasoodsat mõju, seades ohtu kliima ja elurikkuse eesmärkide tagamise). Selleks tuleks antud tegevuste abil soodustada lahendusi, mis toetaksid laiemalt keskkonda.“</p> <p>Eeldatakse, et projekti elluviimisel maandatakse ülalolevaid riske kui soodustatakse peamiselt projekte, mis on kooskõlas RED II säästlikkuse kriteeriumitega, eriti Artikkel 24, et soodustada säästvamate biomassi kasutust lõpptarbimises. Seega, meede ei kahjusta oluliselt hinnatavat keskkonnanägemist.</p>

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine

Küsimus	Jah	Ei	Põhjendus
---------	-----	----	-----------

<p>Kas meede võib oluliselt kahjustada:</p> <p>(iii) ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust; või</p> <p>(iv) elupaikade ja liikide, sh ELi poolt esiletoodud liikide, kaitsestaatust?</p>		x	<p>Antud meetmega kaasnev tegevus ei oma hinnatavale keskkonnaeesmärgile ebaolulist mõju, arvesse on võetud nii kaudset kui ka otsest mõju kogu olelusringi jooksul. Meede ei hõlma endas katelseadmete renoveerimist ja rajamist ning kaugküttesüsteemiga ühinevaid hooneid, mis asuvad bioloogilise mitmekesisuse suhtes tundlikel aladel või nende läheduses (sealhulgas Natura 2000 kaitsealade võrgustik, UNESCO maailmapärandi nimistusse kuuluvad objektid ja peamised bioloogilise mitmekesisuse alad, samuti ülejäänud kaitsealad). Lisaks on eeldatud, et suurejoonelisemate taristuprojektide ehitusele eelneb keskkonnamõju hindamine, vastavalt Eesti KMH seadusele. Lisaks kui soodustada lõpptarbimises säästliku biomassi kasutust, leevendatakse kaudse maakasutuse mõju muutmine, mis võib seada ohtu elurikkuse säilimise. Nagu ÜKP KSHs mainitud, tuleb vältida nt väärtusliku suuremahulise metsapuidu põletamist, mis avaldab ebasoodsat mõju, seades ohtu kliima ja elurikkuse eesmärkide tagamise. Seda riski saab maandada, kui eeldada, et soodustatakse ühendust kaugküttega, mis põletavad säästvalt toodetud lähteaineid (vastavalt ELi Direktiivi 2018/2001 (RED II) artiklite 29–32 säästlikkuse kriteeriumitele). Seega meede ei kahjusta oluliselt hinnatavat keskkonnaeesmärki.</p>
--	--	---	---

3.3 Meede: Inimkeskse tervishoiu arendamine

Poliitika eesmärk: Rohelisem Eesti

Erieesmärk: (i) energiatõhususe edendamine ja kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamine

Meetme nr SFOSis: 21.2.1.3

Peamised tegevused: Tervishoiuasutuste energiatõhusus.

Kaugkütte pakkujate, eramajade omanike ja ühistranspordi eest vastutavate ettevõtete motivatsioon aidata kaasa energiatõhususele ja taastuenergia kasutuselevõtule on väike, sest sellised investeeringud ei ole tavaliselt majanduslikult elujõulised. Sama kehtib ka sotsiaalse taristu, näiteks tervishoiuasutuste energiatõhususe kohta.

COVID-19 kriis on toonud teravama rõhuasetuse tervishoiutaristule. Eesti maahaiglate taristu on aegunud. Maahaiglad ehitati 1950. ja 1970. aastatel, mitmes maakonnas isegi varem (nt 1906. ja 1938. aastal jne). Hooned on sageli liiga suured, neid kasutatakse ebatõhusalt ja need suurendavad püsikulusid. Maakonnahaiglate taristu energiatõhususe suurendamine tagab optimaalsed ja kulutõhusad lahendused. Samuti aitab see saavutada kulutõhusust, säästa halduskulusid, parandada energiatõhusust ja kaotada liigset ruumi, mis mõjutab üldiselt tervishoiusektori elujõulisust. Energiatõhususe arendamine maakonnahaiglates käib käsikäes tervishoiu- ja sotsiaalsfääri integreerimiseks vajalike investeeringutega ning maakonna sotsiaalkeskuste loomisega, mida toetatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest poliitikaeesmärgi nr 4 raames.

Sihtrühmad: Tervishoiuasutused.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 026 seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 40%. Meede soodustab otseselt tervishoiuasutuste energiatõhusust, mis võib oluliselt vähendada energiakulu ja seega vähendada KHGde heidet keskkonda. Seega, see meede ei kahjusta oluliselt hinnatavat keskkonnanäesmärki.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 026 seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 40%. Meede soodustab tervishoiuasutuste energiatõhusust, mis võib oluliselt vähendada energiakulu, mis võib teha need asutused vastupidavamaks kliimamuutuste poolt põhjustatud energiakatkestuste ajal.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 026 seisukohast keskkonnanäesmärkide koefitsiendiga 40%. Meede ei hõlma tegevusi, mis võivad oluliselt kahjustada vee- ja mereressursse ja kasutust.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 026 seisukohast keskkonnanäesmärkide koefitsiendiga 40%. Meede ei hõlma tegevusi, mis võivad oluliselt kahjustada ringmajanduse eesmärke.

Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 026 seisukohast keskkonnanäesmärkide koefitsiendiga 40%. Meede ei hõlma tegevusi, mis võivad panustada oluliselt õhu, vee ja maapinna reostumisele. Meetmega seonduvad ehitusprojektid on eeldatavasti väiksemahulised, ja mille on keskkonnamõjud on ajutised. Lisaks on meetmel keskkonnamõjude eesmärkidel 40% koefitsient, panustades osaliselt keskkonna eesmärkide saavutamisele. Seega ei kahjusta meede eeldatavasti oluliselt keskkonnanäesmarke.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 026 seisukohast keskkonnanäesmärkide koefitsiendiga 40%. Meede ei hõlma tegevusi, mis võivad oluliselt kahjustada hinnatavat keskkonnanäesmärki, eeldades, et meetmega seonduvad biometaani hangitakse jätkusuutlikest allikatest (peamiselt tootjatelt, mis toodavad biometaani nt. toidujäätidest ja mitte suure väärtusega puiduvarudest). Eeldatud on, et järgitakse ELi Direktiivi 2018/2001 (RED II) säästlikkuse kriteeriumite. Seega ei kahjusta meede eeldatavasti hinnatavat keskkonnanäesmärki.

3.4 Meede: Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises

Poliitika eesmärk: Rohelisem Eesti

Erieesmärk: (ii) taastuenergia edendamine kooskõlas direktiiviga (EL) 2018/2001, sealhulgas selles sätestatud säästlikkuse kriteeriumidega

Meetme nr SFOSis: 21.2.1.4

Peamised tegevused: Biometaani kasutuselevõtu soodustamine.

Õhusaasteainete heitkoguste vähendamist toetab üleminek säästvamale energiatarbimisele (taastuenergia) ühistranspordis surumaagaasi kasutavate busside kasutuselevõtu ja surumaagaasi tanklate ehitamise toetamise kaudu.

Süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamine transpordisektoris aitab otseselt kaasa kliimamuutuste leevendamisele, parandab linnaõhu kvaliteeti ja avaldab positiivset mõju rahvatervisele. See nõuab üleminekut säästvamale energiatarbimisele (taastuvenergiale) ühistranspordis, toetades surumaagaasil töötavate busside kasutuselevõttu ja surumaagaasi tanklate ehitamist. Regulaarvedude riigihankeperiood lõpeb näiteks Valga, Võru, Põlva, Järva, Jõgeva ja Rapla maakonnas. Kokku on hinnanguliselt 260 bussi. Kõik need bussid võiksid kasutada taastuvkütust – biometaani. Umbes 260 surumaagaasil töötava bussi kasutuselevõtt tähendab biometaani lisatarbimist 55 GWh. Eeldatakse, et selline tarbimine nõuab vastava koguse biometaani tootmist. Tuleks luua kuni 10 täiendavat surumaagaasi tanklat, et varustada busse biometaaniga.

Sihtrühmad: Kohalikud omavalitsused.

Sihthiirkond: Toetust antakse projektidele maapiirkondades (nt Valga, Võru, Rapla), mis hõlmavad biometaanil töötavate busside kasutuselevõttu.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 077 seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 100%. Biometaanil töötavate transpordivahendite kasutuselevõtt ja surumaagaasi tanklate ehitus (mida kasutatakse biometaani ladustamiseks) otseselt panustab kliimamuutuste leevendamisse ja kliimamuutustega kohanemisse, vähendades KHGde heidet transpordisektoris ja vähendades meie sõltuvust fossiilkütuste osas. Biometaani põletamisega kaasnevad KHGde heitväärtused on petrooleumist ja diislist oluliselt väiksemad ³ . Biometaani kasutuselevõtt mitmekesistab Eesti energiasektorit ja seega teeb selle vastupanuvõimelisemaks kliimamuutustega kohanemisel seoses.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.

³ <https://www.europeanbiogas.eu/avoided-emissions-from-biogas-and-biomethane-can-lead-to-a-negative-carbon-footprint/>

Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 077 seisukohast keskkonnaeesmärkide koefitsiendiga 40%. Meede ei ole otseselt seotud hinnatava keskkonnaeesmärgiga.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 077 seisukohast keskkonnaeesmärkide koefitsiendiga 40%. Meede soodustab kaudselt ringmajandust, sest biometaani saab toota metsanduse jääkidest ja olmejäätmetest. Seega ei kahjusta meede eeldatavalt oluliselt hinnatavat eesmärki.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 077 seisukohast keskkonnaeesmärkide koefitsiendiga 40%. Meede vähendab reostust õhku, vette ja maapinda. Biometaani saasteväärtused on madalamad kui petrooleumil ja diisliil. Teiseks, biometaani tanklate ekspluateerimisetapis esineb minimaalne risk keskkonna reostumiseks võrreldes tavakütustega, sest gaasid ei leki maapinda ega veekogudesse. Seega ei kahjusta meede eeldatavalt oluliselt hinnatavat eesmärki.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 077 seisukohast keskkonnaeesmärkide koefitsiendiga 40%. Meede ei ole otseselt seotud hinnatava keskkonnaeesmärgiga. Meede ei hõlma endas hoonete renoveerimist, mis asuvad bioloogilise mitmekesisuse suhtes tundlikel aladel või nende läheduses (sealhulgas Natura 2000 kaitsealade võrgustik, UNESCO maailmapärandi nimistusse kuuluvad objektid ja peamised bioloogilise mitmekesisuse alad, samuti ülejäänud kaitsealad). Seega ei kahjusta meede eeldatavalt oluliselt hinnatavat eesmärki.

3.5 Meede: Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus

Poliitika eesmärk: Rohelisem Eesti

Erieesmärk: (i) energiatõhususe edendamine ja kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamine

Meetme nr SFOSis: 21.2.1.5

Peamised tegevused: Elamute liitumine kaugküttevõrkudega või tahkel kütusel põhineva kütteseadme uuendamine; Õhukvaliteedi seirevõrgustiku arendamine ja täiendamine; Asukohapõhise terviseriski hinnangute süsteemi loomine.

Sihtrühmad: tihedalt asustatud piirkondades asuvad eramajad/kortermajad, kus kasutatakse tahkekütuse kütteseadmeid, kaugkütte pakkujad.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	<p>Meede vähendab KHGde heidet – renoveeritakse fossiilkütusekatlaid taastuvkütusel töötavateks ja asendatakse vanad kaugküttetorud uute energiatõhusate torudega, millest tulenevalt väheneb soojuskadu ja vajadus endisel määral kütta.</p> <p>Siiski tuleks iga taastuenergiaallikat käsitleda eraldi, sest kõik neist ei pruugi olla laiemalt vaadeldes keskkonnasäästlikud. Näiteks laialdaselt kasutusel olevat puidu biomassienergiat peetakse täna küll süsinikuneutraalseks⁴, kuid tegelikkuses võtab ligemale 80 aastat aega sama koguse süsiniku taastalletus uue puistu kasvamisel. Lisaks võib olenevalt allikast ja tarbeintensiivsusest olla taastuenergia tootmisel ebasoodne mõju ökosüsteemidele.</p> <p>Samas võetakse järjest laiemalt kasutusele jäätmekütus (<i>refuse-derived fuel</i> e RDF), mida peetakse jätkusuutlikuks, kliimasõbralikuks ja ringmajandust toetavaks energiatootmise alternatiiviks (Chacando jt, 2022⁵). Näiteks Iru Elektri jaam on suuteline muundama üle 80%⁶ sega-olmejäätmetes sisalduvast energiast kasulikuks elektriks või soojuseks. Sellele on osaliselt suund ka „Energiamajanduse arengukavas 2030“. Lisaks toetab jäätmekütuse kasutamist teatud</p>

⁴ https://energiatalgud.ee/sites/default/files/images_sala/7/7e/ENMAK_2030_KSH_aruanne.pdf

⁵ https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0957178721001491?casa_token=RLZ5U-ID2b4AAAAA:GVLNU0UKb5MZjvhUE-X8_ZlxMYeg2gsEBpZxatx-NaAnqzvZGZYdF5HYnBqrqbwCY8Fy_NZsZA#tbl1

⁶ <https://www.energia.ee/uudised/avaleht/-/news2/2016/12/30/iru-elektrijaama-jaatmepoletusjaamas-toodeti-rekordiline-kogus-elektrit-ja-soojust>

			<p>määral ka „Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030“⁷ läbi vajaduse vähendada jäätmete ladestamist.</p> <p>Eelisoleeritud soojusvõrgu torude osakaal 2016. aastal oli 30%. Samas aga on nende soojuskadu üle 50%⁸ väiksem võrreldes nõukogudeaegsete torudega. Seega väheneb soojuskadu uute torude asendamisega vähemalt 2 korda ja maksimaalselt 6 korda seal, kus vana neljatorusüsteem asendatakse optimeeritud kahetorusüsteemiga nagu selgub MKMi aruandest⁹.</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt tugev positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile juhul, kui katalseadmetes ei jätkata suuremahuliselt väärtusliku metsapuidu põletamist nagu toob olulise aspektina välja käesoleva rakenduskava KSH ning meede on kooskõlas taastuvenergia direktiiviga (2018/2001/EU).</p>
Kliimamuutustega kohanemine		x	<p>Meede toetab energiajulgeoleku kasvu (energiasõltumatus, varustuskindlus ja tõhusus) ka muutuva kliimaga olukorras – uued torud on tõenäoliselt vastupidavamad ka välisele temperatuuri kõikumisele Alternatiivsete energiaallikate kasutuselevõtu võimaldamine tõstab paindlikkust (nt juhul, kui metsade heaolu langusel nt kahjurite suurema leviku tõttu tuleb vähendada ka puidubiomassi kasutust või on raievõimalused piiratud liikniiske külmumata metsamaa tõttu); energiatõhusus alandab potentsiaalselt soojusenergia hinda, mis aitab kaasa kogukondade majanduslikule olukorrale ja tõstab seeläbi heaolu (ning lisaks aitab hakkama saada energiatarbimistippude muutustega).</p> <p>Seega kattub meede „Kliimamuutustega kohanemise arengukavas aastani 2030“ tooduga, millest tulenevalt on meetmel eeldatavalt positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	<p>Meede ei oma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, mistõttu pole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	<p>Meede võib olla seotud ringmajandusega, kui toetab jäätmekütuse kasutuselevõttu. Seda peetakse jätkusuutlikuks, kliimasõbralikuks ja ringmajandust toetavaks energiatootmise</p>

⁷ https://www.mkm.ee/sites/default/files/enmak_2030.pdf

⁸ https://www.mkm.ee/sites/default/files/eesti_kutte_ja_jahutuspotentsiaali_hindamine_2016.pdf

⁹ https://www.mkm.ee/sites/default/files/eesti_kutte_ja_jahutuspotentsiaali_hindamine_2016.pdf

			<p>alternatiiviks (Chacando jt, 2022¹⁰). Jäätmekütuse kasutamist toetab teatud määral ka „Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030“ läbi vajaduse vähendada jäätmete ladestamist. Kuigi nimetatud strateegias on suurem rõhk tõhustada ringmajanduse toimimist, on jäätmekütuse tootmisel suur potentsiaal vähendada ringluses kasutu materjali ladestamist prügilatesse.</p> <p>Kaudselt võib ringmajandusega seotud olla ka vanade seadmete edasine käitlemine ja renoveerimiseks kasutatavate materjalide prognoositav eluring.</p> <p>Eelnevast tulenevalt ei oma meede selget kokkupuudet vastava keskkonnanäesmärgiga, mistõttu ei saa eeldada olulist negatiivset mõju.</p>
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	<p>Tegevuste elluviimise ehitusfaasis on võimalik ajutine negatiivne mõju keskkonnale, kuid selliste projektide puhul teostatakse vajadusel keskkonnamõju hindamine.</p> <p>Energiatõhususe kasv ja alternatiivsete taastuvenergia allikate kasutuse võimaldamine toetab sarnase energiatarbe korral madalamat energia tootmist, mille puhul enamasti väheneb ka õhusaaste (sh KHGd). Teisalt tuleb aga arvestada, et nt jäätmete põletus on ligi kaks korda suurema CO₂ eriheitega kui maagaas nagu selgub „Energiamajanduse arengukava 2030“ KSHst. Samas aga võimaldab jäätmekütuse tootmine vähendada ladestatud jäätmete hulka (sh ka ohtlike) ja seeläbi kontrollida keskkonnareostust.</p> <p>Seega eeldatavalt ei ole meetmel märkimisväärselt olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	<p>Meede vähendab energiatõhususe kasvu ja taastuvatele energiaallikatele ülemineku läbi koormust ökosüsteemidele (seda nii kaudselt, nt saaste, kui ka otseselt, nt puidutarbe vähenemise kaudu).</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile, juhul, kui katlaseadmetes ei jätkata suuremahuliselt väärtusliku metsapuidu põletamist nagu toob olulise aspektina välja käesoleva rakenduskava KSH ning meede on kooskõlas taastuvenergia direktiiviga (2018/2001/EU).</p>

¹⁰ https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0957178721001491?casa_token=RLZ5U-ID2b4AAAAA:GVLNU0UKb5MZjvhUE-X8_ZlxMYeg2gsEBpZxatx-NaAnqzvZGZYdF5HYnBqrqbwCY8Fy_NZsZA#tbl1

3.6 Meede: Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus

Poliitika eesmärk: Rohelisem Eesti

Eieesmärk: (iv) kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise

Meetme nr SFOSis: 21.2.2.1

Peamised tegevused: Kombineeritud sadeveesüsteemid sh. lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamine; Mitte heas seisundis veekogumite tervendamine; KOV kliimameetmed ja muud kohanemisemeetmed; Keskkonna-, ilma- ja tugisüsteemide arendamine
Meede kuulub RRF regulatsiooni kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodika 035 sekkumisvaldkonda, millel on 100% koefitsient kliimamuutuste alaste eesmärkide saavutamiseks antavate toetuste arvutamiseks ja 100% koefitsient keskkonnavalaste eesmärkide saavutamiseks antavate toetuste arvutamiseks.

Sihtrühmad: Meetme sihtrühmadeks on kohaliku omavalitsuse üksused, kohalik elanikkond, ülikoolid ja teadlased, ettevõtted ja ettevõtjad, valitsusvälised organisatsioonid, äriühingud, sealhulgas vee-ettevõtted, kes kuuluvad 100% ulatuses kohalikule omavalitsusele, Päästeamet, Eesti Planeerijate Ühing, Eesti Arhitektide Liit, haridusasutused, turistid, kogu Eesti elanikkond.

Sihthiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnaeesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede panustab otseselt kliimamuutuste leevendamisse – märgalad seovad atmosfäärset süsinikku. Meede kuulub RRF regulatsiooni kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodika 035 sekkumisvaldkonda, millel on 100% koefitsient kliimamuutuste alaste eesmärkide saavutamiseks antavate toetuste arvutamiseks. Seega ei tekita meede eeldatavalt olulist kahju hinnatavale eesmärgile.

Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede panustab otseselt kliimamuutustega kohanemisse. Heas seisundis märgalad toetavad ökosüsteemi ja on kliimamuutuste ajal vastupidavamad, mis on vajalik ühiskonna toiminguteks. Meede kuulub RRF regulatsiooni kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodika 035 sekkumisvaldkonda, millel on 100% koefitsient kliimamuutuste alaste eesmärkide saavutamiseks antavate toetuste arvutamiseks.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede toetab otseselt vee ja mereressursside kaitset ja säästvat kasutust – lahkvoolded sademeveesüsteemid koormavad puhastusjaamasid vähem ja soodustavad säästlikku kasutust. Meede kuulub RRF regulatsiooni kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodika 035 sekkumisvaldkonda, millel on 100% koefitsient keskkonnavalaste eesmärkide saavutamiseks antavate toetuste arvutamiseks.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meede ei ole otseselt seotud ringmajandusega. Kaudselt võib meede toetada sademevee ringlusevõtu ökosüsteemi. Meede kuulub RRF regulatsiooni kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodika 035 sekkumisvaldkonda, millel on 100% koefitsient keskkonnavalaste eesmärkide saavutamiseks antavate toetuste arvutamiseks.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meede soodustab reostuse vältimist ja kontrolli. Märgalade kaitse, taastamine ning lahkvooldete süsteemide loomine soodustab märgalade loomuliku filtreerimisvõimet ja vähendab saasteainete jõudmist keskkonda. Meede kuulub RRF regulatsiooni kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodika 035 sekkumisvaldkonda, millel on 100% koefitsient keskkonnavalaste eesmärkide saavutamiseks antavate toetuste arvutamiseks.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meede panustab otseselt bioloogilise mitmekesisuse ning ökosüsteemide kaitsele ja taastamisele – kaitstakse ning taastatakse märgalasid ja seotud ökosüsteeme ning vähendatakse reostust. Meede kuulub RRF regulatsiooni kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodika 035 sekkumisvaldkonda, millel on 100% koefitsient keskkonnavalaste eesmärkide saavutamiseks antavate toetuste arvutamiseks.

3.7 Meede: Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamine/Kiire ja asjatundlik abi/Kindel sisejulgeolek

Poliitikaeesmärk: Rohelisem Eesti

Erieesmärk: (iv) kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise

Meetme nr SFOSis: 21.2.2.3

Peamised tegevused: Päästevõimekuse suurendamine.

Hõredalt asustatud piirkondades võib julgeoleku tagamine olla kulukas ja keeruline, mistõttu on oluline arendada kogukondade sisest koostööd. Hetkeseisul ei pruugi hädaolukorras kogukonna toetus olla usaldusväärne ega tõhus, see on tingitud Eestis olevast sotsiaal-majanduslikust ja piirkondlikust ebavõrduisusest. Eesti piirkondlike iseärasuste tõttu tuleks kogukondi julgeoleku tagamise eest suurema vastutuse võtmisel toetada. See tähendab vabatahtlike suuremat kasutamist julgeoleku tagamiseks ja paremat koostööd valitsustasandite vahel. Kogukonnapõhise julgeoleku toimimiseks on oluline hõlbustada erinevate kogukonnarühmade integreerimist avatud kultuuriruumi kaudu. Meede sisaldab endas järgmist: suurendada inimeste teadlikkust, merepäästet, metsatulekahjude kustutamist, otsingu- ja päästetöid, aga ka kriisiohje suutlikkust ja suutlikkust, mis on vajalik päästkeskustele ka üldisteks päästeoperatsioonideks, mis põhinevad riskianalüüsil.

Sihtrühmad: Meetme sihtrühmaks on kohaliku omavalitsuse üksused, kohalik elanikkond, ülikoolid ja teadlased, ettevõtted ja ettevõtjad, valitsusvälised organisatsioonid, äriühingud, sealhulgas vee-ettevõtted, kes kuuluvad 100% ulatuses kohalikule omavalitsusele, Päästeamet, Eesti Planeerijate Ühing, Eesti Arhitektide Liit, haridusasutused, turistid, kogu Eesti elanikkond.

Sihtpiirkond: Hõredalt asustatud piirkonnad.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 036 seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 100%. Meede ei ole otseselt seotud kliimamuutuste leevendamisega. Inimeste teadlikkuse suurendamine kliimamuutustest võib kaudselt panustada kliimamuutuste leevendamisele. Seega, meede ei kahjusta oluliselt hinnatavat eesmärki.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 036 seisukohast keskkonnanäesmärkide koefitsiendiga 100%. Seega ei kahjusta meede oluliselt hinnatavat eesmärki.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

3.8 Meede: Transpordi konkurentsivõime (vana: kvaliteetne ja ohutu taristu)

Poliitikanäesmärk: Rohelisem Eesti

Erieesmärk: (iv) kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise

Meetme nr SFOSis: 21.2.2.4

Peamised tegevused: Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid (vana: sadamate akvatooriumi kaitse): sadamate akvatooriumiala kaitsmine kliimamuutuste mõjude eest (lainemurdjate ehitamine), rannikumeres asuvate laevateede rekonstrueerimine (parvlaevaliikluse kindlustamiseks).

Sadamate akvatooriumiala kaitsmine ja rannikumeres asuvate laevateede rekonstrueerimine on oluline, et kindlustada avalik parvlaevaliiklus. Sadamate akvatooriumialade kaitsmine kliimamuutuste mõjude eest – tormide sagenemine, muudatused rannikutuule suunas ja pikemad tormiperioodid jäävabade talvede tõttu, millega kaasnevad kiired muutused merevee tasemes ja üleujutused – näeb ette lainemurdjate ehitamise sadamatesse, mis tagavad regionaalse liikuvuse ja regulaarse ühistranspordi Eesti saartele. Kliimamuutuste mõjud on halvendanud ka veeteede navigatsioonitingimusi madalates rannikumeredes. Selleks, et vältida häireid avalikus parvlaevaliikluses, tuleb rekonstrueerida olemasolevad veeteed ja ehitada alternatiivsed läbipääsud avaliku liiniveo tagamiseks. Seoses äärmuslike tuulte ja üleujutuste sagenemisega on oluline ajakohastada avalikke sadamaid ja veeteid, et need oleksid kliimamuutustele vastupanuvõimelised, et tagada saartel elavate Eesti elanike parem kohanemine kliimamuutustega.

Sihtrühmad: Kohaliku omavalitsuse üksused, kohalik elanikkond, ülikoolid ja teadlased, ettevõtted ja ettevõtjad, valitsusvälised organisatsioonid, äriühingud, sealhulgas vee-ettevõtted, kes kuuluvad 100% ulatuses kohalikule omavalitsusele, Päästeamet, Eesti Planeerijate Ühing, Eesti Arhitektide Liit, haridusasutused, turistid, kogu Eesti elanikkond.

Sihtpiirkond: Eesti rannikualad.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meetmel puudub selge seos vastava keskkonnanäesmärgiga, millest tulenevalt ei saa eeldada olulist negatiivset mõju.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede on otseselt suunatud kliimamuutuste tagajärgedega kohanemisele ja on kooskõlas „Kliimamuutustega kohanemise arengukavas aastani 2030“ tooduga. Samuti toetavad kavandatavad tegevused märkimisväärselt Euroopa Liidu kliimaeesmärke taaste- ja

			vastupidavusrahastu määruse ((EL) 2021/241) VI lisas toodud sekkumiste läbi nagu sadamate (nii mere- kui sisevete sadamate) arendamine ja kliimamuutustele vastupidavaks muutmine. Seega on meetmel eeldatavalt tugev positiivne mõju vastavale keskkonnamäärangile.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Erosiooni pärssimisel võib olla positiivne mõju vee-elustikule läbi rannikuäärsete kudemis- ja toitumisalade säilimise. Samas sadamate erosioonikindlaks arendamine hõlmab vaid sadamate piirkonda ega pruugi omada laialdast mõju vee-elustikule. Parvlaevaliiklus (ja selle tihenemine) võib mõneti häirida vee-elustikku, kuid selliste arenguprojektide jaoks tehakse vajadusel keskkonnamõju hindamine.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meetmel puudub selge seos vastava keskkonnamäärangiga, millest tulenevalt ei ole eeldada olulist negatiivset mõju.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meetmel puudub selge seos vastava keskkonnamäärangiga. Mõneti võib reostust parvlaevaliikluse edenemine suurendada. Sellegipoolest ei ole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnamäärangile.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Eesti kannatab rannikualade erosiooni all, mis kliimamuutuste tagajärjel veelgi võimendub (nt tormid, veetaseme tõus). Selle tulemusel kaotavad paljud rannikuliigid (sh Natura liigid) sobivaid elupaiku, mille tõttu on rannikut kaitsvad tegevused olulised ja vajalikud (Łabuz, 2015) ¹¹ . Mõneti võib aga erosiooni pärssimine häirida tavapäraseid looduslikke rannikuprotsesse ¹² (nt mineraal- ja toitainete eraldumist vette). Seetõttu tuleb lainemurdjate jms rajamisel arvestada nende võimaliku keskkonnamõjuga (teha keskkonnamõju hindamine) ja valida võimalikult keskkonnasõbralik lahendus (Nordstrom, 2014) ¹³ . Parvlaevaliiklus (ja selle tihenemine) võib mõneti häirida vee-elustikku, kuid selliste arenguprojektide jaoks tehakse vajadusel keskkonnamõju hindamine. Sellest tulenevalt ei ole näha kavandatud tegevuste olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnamäärangile juhul, kui arvestatakse läbiviidud vajalike keskkonnamõju hindamiste tulemustega.

¹¹ https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-16006-1_20

¹² <https://www.sciencedirect.com/topics/agricultural-and-biological-sciences/coastal-erosion>

¹³ https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272771413004861?casa_token=3_c8mHIhTBAAAAA:BzQWBAMTQyH2xiIMJH6q18I7Z2T4lv-YxSOWjPuYtfzjZqd4rfU_1KYkODNwEeelyW5In8avOQ

3.9 Meede: Kvaliteetne ja ohutu taristu

Poliitika eesmärk: Rohelisem Eesti

Erieesmärk: (iv) kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise

Meetme nr SFOSis: 21.2.2.6

Peamised tegevused: Teeilmajaama seiresüsteemi uuendamine.

Investeeringu eesmärgiks on meteoroloogia (sh radarivõrk), keskkonna- ja hüdroloogilise seire võrgustiku ning ilmaradarite võrgustiku arendamine ja ajakohastamine. Selleks et vähendada negatiivset mõju tervisele ja elukvaliteedile, on vaja investeerida ka keskkonnaseiresüsteemidesse (nii kohapealsesse kui ka kaugseiresse (meteoroloogilised radarid), et koostada/tagada usaldusväärsed ilmaprognoosid ja varajased hoiatused ohtlike ilmastikunähtuste kohta. Ilmaprognooside ja hoiatuste aluseks on meteoroloogia ja hüdroloogilise seire võrgustikult saadud andmed. Lisaks saab meteoroloogilisi ja hüdroloogilisi andmeid kasutada teadusuuringuteks ja muudeks uuteks digitaalteenusteks.

Sihtrühmad: Meetme sihtrühmadeks on kohaliku omavalitsuse üksused, kohalik elanikkond, ülikoolid ja teadlased, ettevõtted ja ettevõtjad, valitsusvälised organisatsioonid, äriühingud, sealhulgas vee-ettevõtted, kes kuuluvad 100% ulatuses kohalikule omavalitsusele, Päästeamet, Eesti Planeerijate Ühing, Eesti Arhitektide Liit, haridusasutused, turistid, kogu Eesti elanikkond.

Sihthiirkond: Meetme sihtpiirkonnaks on kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidajaid?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonda 036 seisukohast kliimamuutuste eesmärkide koefitsiendiga 100%. Meede

			ei ole otseselt seotud kliimamuutuste leevendamisega. Kaudselt võivad paremad meteoroloogilised andmed panustada kliimamuutuste leevendamisse. Seega puudub meetmel eeldatavalt oluline negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonda 036 seisukohast keskkonnanäesmärgide koefitsiendiga 100%. Meede on otseselt seotud kliimamuutustega kohanemisega. Seega puudub meetmel eeldatavalt oluline negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonda 036 seisukohast keskkonnanäesmärgide koefitsiendiga 100%. Meede on otseselt seotud vee- ja mereressursside säästva kasutamisega ja kaitsega. Seega puudub meetmel eeldatavalt oluline negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonda 036 seisukohast keskkonnanäesmärgide koefitsiendiga 100%. Meede ei ole otseselt seotud ringmajandusega. Seega puudub meetmel eeldatavalt oluline negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonda 036 seisukohast keskkonnanäesmärgide koefitsiendiga 100%. Meede soodustab kaudselt reostuse vältimist ja kontrolli. Seega puudub meetmel eeldatavalt oluline negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonda 036 seisukohast keskkonnanäesmärgide koefitsiendiga 100%. Meede soodustab kaudselt bioloogilist mitmekesisust. Seega puudub meetmel eeldatavalt oluline negatiivne mõju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.

3.10 Meede: Ringmajanduse korraldamine

Poliitika eesmärk: Rohelisem Eesti

Erieesmärk: (vi) ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine

Meetme nr SFOSis: 21.2.3.1

Peamised tegevused: Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus; Tööstuse ja teenindussektori, sh VKE-de energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine; Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine; Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine; Ringlussevõtu võimekuse tõstmine ja ohutu materjaliringluse tagamine.

Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonda 023 seisukohast keskkonnavalaste eesmärkide koefitsiendiga 100% ja keskkonnavalaste eesmärkide koefitsiendiga 100%.

Sihtrühmad: äriühingud, VKE-d, omavalitsused

Sihthpiirkond: Kogu Eesti

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnaeesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede panustab otseselt hinnatava keskkonnaeesmärgi saavutamisse.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Meede panustab kaudselt hinnatava keskkonnaeesmärgi saavutamisse.

4 SÄÄSTEV LINNALINE LIIKUMINE

4.1 Meede: Transpordi konkurentsivõime (vana: liikuvuse korraldamine)

Poliitika eesmärk: Rohelisem Eesti

Erieesmärk: (viii) säästva mitmeliigilise linnalise liikumiskeskonna edendamine osana üleminekust CO₂-neutraalsele majandusele

Meetme nr SFOSis: 21.2.4.1

Peamised tegevused: jalgrattateede põhivõrkude ehitamine (sh läbipääsutunnelite rajamine) ja jalgratta parkimisvõimaluste parandamine, mitmeliigiliste ühistranspordisõlmede arendamine (sh „Pargi ja Reisi” parklate rajamine) ja trammiliikluse arendamine (sh reaalajatabloode paigaldus).

Sihtpiirkond: Tallinna, Tartu ja Pärnu funktsionaalsed linnapiirkonnad (trammiliiklus ainult Tallinnas) ning rattateede arendamine lisaks ka Ida-Viru linnapiirkondades.

Sihtrühm: Kohalikud omavalitsused.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meetmega soodustatakse autokasutuse asendust jalgratta või paranenud ühistranspordiga, millel on rakenduskava KSH (ja käesoleva DNSH hinnangu) alusel positiivne mõju kliimamuutuste leevenemisele. Lisaks põhineb osa ühistranspordist (nt trammid) elektrienergial, mis üldiselt vähendab transpordisektori KHGde heidet. Teisalt aga ei pruugi olla kasutatav elekter jätkusuutlikult toodetud – Eestis tuleb valdav osa elektrist põlevkivi baasil. Tuleb aga arvestada, et üldine suund

			<p>on energiaspektori üleminek taastuenergeetikale (seda ka käesoleva rakenduskava raames), mis võimaldab tulevikus ka elektrisõidukite keskkonnasõbralikumat kasutust.</p> <p>Veelgi enam, meede toetab oluliselt Euroopa Liidu kliimaeesmärgi Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse ((EL) 2021/241) VI lisas toodud sekkumiste läbi nagu jalgrattataristu arendamine ja elektriliste raudteede ajakohastamine.</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt tugev positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Kliimamuutustega kohanemine		x	<p>Meede toetab oluliselt Euroopa Liidu kliimaeesmärgi Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse ((EL) 2021/241) VI lisas toodud sekkumiste läbi nagu jalgrattataristu arendamine ja elektriliste raudteede ajakohastamine.</p> <p>Lisaks on meede kooskõlas „Kliimamuutustega kohanemise arengukavas aastani 2030“ tooduga, mille kohaselt tuleb tagada toimiv transporditaristu vähendamaks majandustõrkeid, tagamaks ühenduskindluse ja kaudselt ka riigi julgeoleku.</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt tugev positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	<p>Meede ei oma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, kuigi trammitaristu ehitamise ajal võivad veeressursid olla ajutiselt kahjustatud.</p> <p>Seega pole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	<p>Meede ei oma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga. Mõneti tuleneb mõju ehitusmaterjalidest ja nende potentsiaalsest eluringist, aga pole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	<p>Meetmega soodustatakse autokasutuse asendust jalgratta või paranenud ühistranspordiga, millel on rakenduskava KSH (ja käesoleva DNSH hinnangu) alusel positiivne mõju õhusaaste vähenemisele. Rakenduskava KSH hinnangul toetavad kavandatavad tegevused ka „Säästev Eesti 21“ eesmärgi „Ökoloogiline tasakaal“, mille üheks osaks on saastumine vähendamine. Seda näiteks autodele alternatiivse, väiksema keskkonnasaastega transpordivahendi atraktiivsemaks muutmise läbi. Seal hulgas toetatakse ka aktiivsemaid liikumisviise (sh jalgsi või rattaga).</p> <p>Samas on ka võimalik, et trammitaristu ehitamise ajal suureneb ajutiselt reostus.</p> <p>Kokkuvõttes on meetmel eeldatavalt positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Rakenduskava KSH hinnangul toetavad kavandatavad tegevused ka „Säästev Eesti 21“ eesmärgi „Ökoloogiline tasakaal“, mille üheks osaks on saastumise vähendamine, mis omakorda soodustab ökosüsteemide toimimist. Samuti toetab meede oluliselt Euroopa Liidu keskkonnanäesmärgi Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse ((EL) 2021/241) VI lisas toodud sekkumiste läbi nagu jalgrattataristu arendamine ja elektriliste raudteede ajakohastamine. Seega on meetmel eeldatavalt kaudne positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.
--	--	---	--

5 ÜHENDATUM EESTI

5.1 Meede: Transpordi konkurentsivõime

Poliitikanäesmärk: Ühendatum Eesti

Erieesmärk: (i) kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise, intelligentse, turvalise, kestliku ja mitmeliigilise üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) arendamine

Meetme nr SFOSis: 21.3.1.1

Peamised tegevused: Maanteedtransporditaristu arendamine ja korrashoid.

TEN-T maantee transpordiühendused on endiselt ebapiisavad ja takistavad reisimist (bussireisid) või kaupade transporti hõlmavate sektorite arengut, samuti on vajaka jäämisi liiklusohutuse tagamisel. Seetõttu on tehtavad investeeringud peamiselt seotud liiklusohutusega (sh intelligentsete transpordisüsteemidega), sõiduaja vähendamisega, teekasutajate kuludega ja keskkonnanäesmärgi leevendusmeetmete väljatöötamisega. Teedevõrgu intensiivne arendamine on vajalik ka seoses TEN-T põhivõrgu välja ehitamise kohustusega 2030. aastaks. TEN-T põhivõrgu E263 Tallinna-Tartu-Võru-Luhamaa maanteest on valmis ehitatud 22% (hõlmab 64 km 2+2 ja 2+1 teelõiku, kokku 283 km). 2019. aasta lõpuks vastas 19% TEN-T põhimaanteest E67 Tallinna-Pärnu-Ikla (hõlmab 34 km 2+2

ja 2+1 teelõiku, kokku 179 km) määruses nr 1315/2013 sätestatud liiklusohutus- ja keskkonnanõuetele. TEN-T E20 Tallinna-Narva maanteest on nõuetele vastavalt välja ehitatud 38% (80 km 2+2 maanteelõigust, kokku 209 km).

Liiklusohutuse tagamiseks ehitatakse ohtlikud ühetasandilised ristmikud eritasandiliseks, paigaldatakse nõuetekohane valgustus ning rajatakse ohutud parkimisalad. Olemasolevad maanteed läbivad mitmeid asulaid ning tänu rajatavatele ümbersõitudeedele, tõuseb liiklusohutus, paraneb asulate elu- ja liikluskeskkond ning paranevad ka jalakäijate ja jalgratturite tingimused ohutuks liiklemiseks. Keskkonnanõuete tagamiseks paigaldatakse müratõkked ning loomadele rajatakse piirdeaiad ning ökoduktid ja -tunnelid (ja muud alternatiivsed nutikad lahendused). Negatiivse keskkonnamõju leevendusmeetmeks kasutatakse haljastamist. Teelõikude projekteerimisel ja ehitamisel arvestatakse kliimamuutuste mõjuga. Toetust kasutatakse kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 17 lõike 3 punkti b ja artikli 39 lõike 2 punkti c nõuetega ning need aitavad kaasa TEN-T põhivõrgu ja selle juurdepääsude valmimisele, ehitades 2+1 ja 2+2 teelõike, et täita liiklusohutus- ja keskkonnanõudeid.

Sihtrühmad: Rahvusvaheline transport, ettevõtjad, kohalikud elanikud, turistid.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti (olulisemad maanteed: TEN-T – Tallinn-Tartu; Tallinn-Narva, Tallinn-Pärnu).

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine	x		
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meetme eesmärgiks on tagada kliimamuutustele vastupanuvõimeline transpordivõrgustik. Teelõikude projekteerimisel ja ehitamisel on plaanitud arvestada kliimamuutuste mõjuga, mistõttu võib eeldada, et meede toetab kliimamuutustega kohanemist. Samuti on planeeritud kasutada haljastust, mis vähendab üleujutuste riski ja sellest põhjustatud teede lagunemist. Vastavalt „Kliimamuutustega kohanemise arengukava 2030le“ on oluline suurendada transporditaristu kasutuskindlust. Sellele aitab eeldatavalt kaasa transporditaristu arendus (nt ümbersõidud võimaldavad vähendada liikluskatkestusi äärmuslikes ilmastikuoludes).

			Seega meede eeldatavalt soodustab kliimamuutustega kohanemist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse	x		
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	<p>Transporditaristu arendamine kulutab hulga taastumatuid loodusvarasid ja pinnast. Samas tulenevalt „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“st tuleb tagada maapõueressursside kasutamine ringmajanduse põhimõtetest lähtuvalt. Tuginedes „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava ja vahendite kasutamise partnerluslepe“ KSHle on oluline „Transpordi ja liikuvuse arengukavas 2021–2035“ toodud 4-astmelise printsiibi rakendamine võimalikult maksimaalselt viies enne otsustamist läbi alternatiivsete lahenduste keskkonnajalajälje hindamine.</p> <p>Tulenevalt mitmekesisetele nõuetele jääb nimetatud KSH (ja käesoleva DNSH) hinnangul arengukava mõju jäätmetekkel pigem väikseks (suureneb küll jäätmete, kuid samuti ka taaskasutus, nt põlevkivituhk).</p>
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	<p>Meede võib maanteede kvaliteedi paranemisel soodustada autode arvu kasvu teedel. Autostumisel suureneb potentsiaalselt ka õhusaaste, müra ja vibratsioon arvestades asjaolu, et Eesti transpordisektor baseerub peamiselt isiklike sisepõlemismootoritega sõiduautode kasutusel.</p> <p>Samas nagu on väljatoodud „Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035“ KSHs, aitavad õhusaaste vähenemisele kaasa tegevused, mis soodustavad kergliikluse, ühistranspordi ja alternatiivkütustega transpordivahendite kasutust. Käesoleva meetme soodustavat mõju reostuse vältimisele toetavad ka „Teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riiklikus programmis aastateks 2020–2030“ lisas 1 valitud meetmed, mille eesmärgiks on näiteks suurendada elektriautode osakaalu, arendada kergliiklust ja ühistransporditeenust.</p> <p>Seega on transpordivõrgu arendamise meetmel koos teiste keskkonda säästvate suundumustega eeldatavalt pigem positiivne mõju vastavale keskkonnameesmärgile.</p>
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine	x		

KONTROLLKÜSIMUSTIKU II OSA. JUHUL, KUI MEEDE VÕIB POTENTSIAALSELT MÕJUTADA EELNEVALT NIMETATUD KESKKONNAEESMÄRKE, VASTATA JÄRGMISTELE KÜSIMUSTELE:

Kliimamuutuste leevendamine

<i>Küsimus</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kas meede põhjustab eeldatavasti oluliselt KHGde heitekoguse suurenemist?		x	<p>Antud meede parandab teede kvaliteeti, mis võib suurendada autode arvu maanteedel. See soodustab tõenäoliselt omakorda fossiilsete kütuste tarbimist, millel baseerub Eesti transpordisektor peaaegu täielikult. 2020. aasta augusti alguses oli Eestis ainult 1527 registreeritud elektriautot, mis moodustas umbes 0,2% (Transpordiamet) kogu sõidautode hulgast. Teiseks, on oluline arvesse võtta, et maanteeprojektides kasutatavad materjalid (sh betoon) on seotud suure KHGde jalajäljega, arvestades nende materjalide tervet elutsükli. Samas vähendavad parema kvaliteediga teed autode energiakadu. Vashisthi ja Kumari (2018)¹⁴ ülevaateartiklis selgub, et teede ebatasasused suurendavad rehvide veeretakistust ja seeläbi mootorsõidukite kütusetarvet. Seoses TEN-T maantee võrgustiku toetusega on seotud järgmised meetmed, mis leevendavad autostumise kliimamõju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elektrifitseeritud raudteede arendamine • Alternatiivkütuste kasutamise võimaldamine (nt elektrisõidukite laadimispunktide paigaldamine) aitab kaasa vähema süsinikehtega sõidukite kasutamisele – Rakenduskavas lk. 71: „Peatustel on hea ligipääs ka olemasolevale teede- ja jalgratta- ning kõnniteetaristule, need varustatakse jalgrataste ja autode parkimiskohtadega (sh elektrisõidukite laadimisvõimalustega), bussipeatusega ja muude vajalike rajatistega”

¹⁴ https://www.researchgate.net/profile/Amit-Vashisth/publication/324834753_Review_on_Effect_of_Pavement_Characteristics_on_Fuel_Consumption/links/5ae6c6d9458515760ac237b9/Review-on-Effect-of-Pavement-Characteristics-on-Fuel-Consumption.pdf

			<ul style="list-style-type: none"> Kliimamõjude leevendamisele aitab kaasa rakenduskava nr 2.1.3.2 Erieesmärk, kus on kavandatud kergliikluse ja kohaliku tasandi liikuvuse arendamine, sealhulgas TEN-T võrgule juurdepääsu ja piiriülese liikuvuse parandamine <p>Lähtudes RRF DNSH analüüsi juhendist ja arvestades, et eesti elektriautode kasutus on tänapäeval veel ebaoluliselt väike (2020. aastal 0.2%)¹⁵, on siiski eeldatav, et maanteede arendamine ja nendega kaasnev autostumine võib lühiajaliselt kahjustada EL Taksonoomia kohast kliimaleevendamise eesmärki. Et fossiilkütustel baseeruvat autostumist mitte soodustada, oleks soovitatav (kuid mitte kohustuslik, et täita DNSH põhimõtet) kasutusele võtta maksustus- või aktsiisisüsteem seoses fossiilkütustel baseeruvate autodega või sarnast meetet, mis leevendaks lühiajalise autostumisega seotud kliimamõjusid.</p> <p>Igal juhul on oluline, et maanteede arendamise mõju kliimale arvestatakse olulusringi hindamise metoodika alusel ja arvestatakse mõjudega seotud leevendamismeetmetega. Sellise hindamise läbiviimise kohustust võib täita näiteks KMH käigus läbiviidud kliimamuutuste mõju hindamine või mõni sarnane mõjuanalüüs. Teine variant oleks kliimakindluse analüüsi (<i>Climate Proofing</i>)¹⁶ läbiviimine, mis tagaks meetme kooskõla DNSHga ja tuvastaks vajalikke leevendamismeetmeid nii kliimamuutuste leevendamisega seoses (mis on mingil määral KMH käigus käsitletud) kui ka kliimamuutustega kohanemisega seoses. Samas sisaldavad Euroopa Liidu ja riikliku regulatsiooni kohaselt sellised keskkonnamõju hindamise (KMH) regulatsioonile kohanduvad projektid, milleks KMH viidi läbi 2017. aastal või hiljem, ka kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise hindamiskomponente. Kõik Ühendatum Eesti projektidega kohanduvad KMHd viiakse ellu peale 2017. aastat (st need sisaldavad kliimaga seonduvat hindamist). Arvestades olemasolevat kliimaanalüüsi KMH protsessis (lisaks teistele leevendusfaktoritele), pole</p>
--	--	--	---

¹⁵ <https://www.mnt.ee/et/ametist/statistika/soidukite-statistika>

¹⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2021/07/29-07-2021-commission-adopts-new-guidance-on-how-to-climate-proof-future-infrastructure-projects

			<p>DNSH meetodile vastavuse tagamiseks tarvis teha muid kliimaanalüüse (nt <i>Climate Proofing</i>). Seega on sekkumised vastavuses DNSH printsiibiga.</p> <p>On eeldatud, et lähiaastatel liigub Euroopa transpordisektor (kaasaarvatud Eesti transpordisektor) kollektiivselt taastuvate kütustele (sh elektrile ja vesinikule) üle, mida toetavad mitmed uued EL direktiivid ja määrused seoses 2050. aasta kliimaneutraalsus eesmärkidega. Seega on eeldatud, et lühiajalise autostumisega seotud mõjud ei kahjusta DNSH kliimamuutuste leevendamise eesmärki pikemas perspektiivis.</p>
--	--	--	--

Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse

Küsimus	Jah	Ei	Põhjendus
<p>Kas meede võib oluliselt kahjustada:</p> <p>(i) veekogusid, sh pinna- ja põhjavee seisundit või ökoloogilist potentsiaali; või</p> <p>(ii) mereakvatooriumi head seisundit?</p>		x	<p>Antud meede parandab teede kvaliteeti, mis võib soodustada autostumist maanteedel. See omakorda võib suurendada raskemetallide, kütuse põlemisproduktide ja mikroplasti (nt autorehvide lagunemisest) osakaalu teemaalt kogutud sademevees, mis võib akumulēeruda teeäärse pinnases (nagu on tegelikult ülejutusmeetme üheks eesmärgiks, et vältida torustike ülekoormust, kuid mis veelgi olulisemalt aitab puhtana hoida põhjavee varusid, samas aga võivad nt plii, kaadmium ja tsink olla ohuks tee-äärtega kokkupuutuva elustikule olenevalt kontsentratsioonidest).</p> <p>Teede ebatasasused soodustavad mh ka rehvide kulumist (Robbins ja Tran, 2016)¹⁷, millest kuni 20% saasteosakesi (enamasti mikroplastik) võib jõuda</p>

¹⁷ <https://www.pavementpreservation.org/wp-content/uploads/2016/05/rep16-03.pdf>

			<p>veeökosüsteemidesse Saksamaal tehtud uuringu (Wagner jt, 2018)¹⁸ kohaselt, mis võib potentsiaalselt ohtu kujutada vee-elustikule¹⁹.</p> <p>Samas toetab meede kergliikluse ja ühistranspordi kasutamist (suurendades ohutust kergliiklusteedel liigeldes ja parandades bussiühendusi) ning keskkonda vähem saastavate alternatiivkütustel põhinevate transpordivahenditega liiklemist (toetades laadimispunktide rajamist).</p> <p>Seega on meetmel nii negatiivseid kui positiivseid mõjusid vastavale keskkonnanäesmärgile, mille täpsem tulem sõltub konkreetsest taotlusest; veeressurssidele esinev risk maandatakse keskkonnamõju hindamise läbiviimisega (kas KMH eelhindang või täismahuline KMH), mis on osade teelõikude jaoks juba läbi viidud ja on kohustuslik ka tulevaste teelõikude projekteerimise raames (st miinimumina KMH eelhindangu läbiviimine, mis täpsustab täismahulise KMH läbiviimise vajadust). Oluline on märkida, et tõhusa maanteevõrgustiku arendamine on lahutamatu osa majanduslikust kasvust ja tööhõive tõstmisest ja seda tehakse minimaalsete keskkonnamõjudega; seega, meede ei kahjusta oluliselt hinnatavat keskkonnanäesmärki.</p>
--	--	--	---

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine

Küsimus	Jah	Ei	Põhjendus
<p>Kas meede võib oluliselt kahjustada:</p> <p>(v) ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust; või</p>		x	<p>„Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030“ kohaselt võib maapiirkondades transpordivõrgustiku arendamine suurendada asustuse tihenemist hajaasustusaladel,</p>

¹⁸ https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0043135418302471?casa_token=n1DwDLKizvAAAAA:rVZgLUy5c1-AN5Sb96u8av0M_0fJryPzeib77rnbHxiwj4aeacIcKJsQV6GIlLgSy9YTUmqdHLbu

¹⁹ https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0043135418302471?casa_token=n1DwDLKizvAAAAA:rVZgLUy5c1-AN5Sb96u8av0M_0fJryPzeib77rnbHxiwj4aeacIcKJsQV6GIlLgSy9YTUmqdHLbu

(vi) elupaikade ja liikide, sh ELi poolt esiletoodud liikide, kaitsestaatus?		<p>millel võib olla kaudne negatiivne mõju looduslikele taime- ja loomapopulatsioonidele (elupaikade hävimine ja killustumine, invasiivsete võõrliikide leviku soodustamine).</p> <p>Kuna transporditaristu ehitamine vajab olulises mahus maad kui ressursi, võib see ebasoodsalt mõjuda piirkonna ökosüsteemidele (nt elupaikade kadu ja killustumine, vee-, õhu-, mürasaaste, teedel hukkumine).</p> <p>Samas hõlmab meede müratõkete ning loomapiirdeaedade ning ökoduktide ja -tunnelite (ja muude alternatiivsete nutikate lahenduste) paigaldamist keskkonnanõuete tagamiseks.</p> <p>ÜKP rakenduskava KSH on välja toodud järgnev:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kõigi selliste uute taristuobjektide rajamisega (ja olemasoleva taristu olulise laiendamisega) kaasnevaid mõjusid (sh bioloogilisele mitmekesisusele ja elupaikade sidususele) tuleb hinnata eriplaneeringute/projektide käigus lahenduste välja töötamisel, enne kui tehakse realiseerimisotsused. Seejuures on kindlasti oluline tähelepanu pöörata koosmõjule ja kumulatiivsele mõjule teiste olemasolevate ja teadaolevalt kavandatavate taristuobjektidega ning arvestada tee kui terviku mõju (mitte analüüsida vaid üksikuid projekteeritavaid lõike eraldi). 2. Soovitav on anda suunis hetkel kasutusel olevate teede projekteerimismõjude ülevaatamiseks maa kui ressursi ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamise vaatenurgast. Hetkel kasutusel olev praktika teede rekonstrueerimisel ja ehitamisel toodab üledimensioneeritud taristulahendusi, mille hooldusel ei kasutata looduspõhiseid lahendusi. 3. Mõjusid aitab oluliselt minimeerida see, kui transpordisüsteemi arendamisel peetakse tugevalt kinni eespool nimetatud 4-astmelisest printsibist ehk uue taristu arendamist hakatakse kaaluma alles siis, kui kolm esimest varianti (nõudluse mõjutamine; olemasoleva taristu ja sõidukite tõhusam kasutus; olemasoleva taristu kohendamine) ei ole selgelt piisavad probleemi lahendamiseks. <p>Samuti on vajalik tagada rohevõrgustiku ja kaitsealade toimimine. Läbi tuleb viia keskkonnamõju (strateegiline) hindamine (sh ka kaudne mõju elurikkusele).</p>
--	--	---

			Seega, võib meede oluliselt kahjustada nii ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust kui ka elupaikade ja liikide kaitsestaatust, mistõttu tuleb iga toetuse puhul mõjusid eraldi hinnata ja rakendada vajalikke leevendusmeetmeid.
--	--	--	---

5.2 Meede: Transpordi konkurentsivõime

Poliitikaeesmärk: Ühendatum Eesti

Erieesmärk: (ii) säästva, kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise, intelligentse ja mitmeliigilise riigi, piirkondliku ja kohaliku tasandi liikuvuse arendamine ja edendamine, sealhulgas TEN-T võrgule juurdepääsu ja piiriülese liikuvuse parandamine

Meetme nr SFOSis: 21.3.1.2

Peamised tegevused: Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid; Raudteede arendamine (sh Rail Balticu liini Tallinn-Ikla kohalikud peatused) ja raudtee elektrifitseerimine; Raudteetaristu arendamine, rongide sõidukiiruste tõstmine ja reisirongiliikluse tihendamine on oluline raudteetaristu kasutuse kasvatamiseks ning reisi- ja kaubaliikluse suunamiseks maanteelt raudteele.

Ettevalmistused raudtee elektrifitseerimiseks algasid 2019. aastal. Praegu saab sõita elektrirongiga Tallinnast Turbasse, Paldiskisse ja Aegviitu. 2029. aasta lõpuks laiendatakse elektrivõrku Narva, Tartusse, Koidulasse ja Valka. Elektrifitseerimise käigus ehitatakse Tallinnast ida ja kagu suunda uus 25 kV õhuliin ja uued veoalajaamad. Tallinnast lääne suunas jääb kasutusele olemasolev 3 kV elektrisüsteem. Projekti eesmärk on viia raudteetransport uuele kvaliteeditasemele ja oluliselt vähendada transpordisektori keskkonnamõju, kasutades raudteetranspordis taastuvenergiat, ning luua raudteetaristu, mis võimaldab rongidel saavutada kiiruse kuni 160 km/h (see aitab saavutada Euroopa Liidu seatud kliimaeesmärke). Kuna Eesti tegutseb Põhjamaade avatud elektriturul, toodavad taastuvelektrit kõik Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemi kuuluvad riigid, seda ostetakse vastavalt pakkumise ja nõudluse suhtele ning see on vajaduse korral kättesaadav. See annab võimaluse kasutada raudteetranspordisüsteemis taastuvenergiat ja vähendada keskkonnamõju. Raudtee elektrifitseerimine avaldab otsest mõju CO₂-heite vähendamisele.

- Raudtee õgvendamine Tallinna-Tartu ja Tapa-Narva lõikudel
- Tallinna-Tartu, Tapa-Narva, Tartu-Koidula ja Tartu-Valga lõikude rekonstrueerimine

- Tallinna-Lelle lõigu suutlikkuse suurendamine ja rekonstrueerimine

Rail Baltic

Ehitatakse kohalikud peatused RB Tallinna ja Ikla vahelisele raudteelõigule. Kohalike peatuste asukohad on osalusprotsessi raames määratletud maakonnaplaneeringutes. Kohalikud peatused ühendavad sisemaad linnakeskustega, aidates vähendada liikluskoormust maanteedel. Kohalikest peatustest saavad väikesed mitmeliigilised reisiterminalid. Peatustel on hea ligipääs ka olemasolevale teede- ja jalgratta- ning kõnniteetaristule, need varustatakse jalgrataste ja autode parkimiskohtadega (sh elektrisõidukite laadimisvõimalustega), bussipeatusega ja muude vajalike rajatistega. Rail Balticul, Balti riikide suurimal uuel raudteel, on Eesti territooriumil kaks rahvusvahelist reisijaama – Ülemiste ja Pärnu. Pärnu reisiterminal ja selle ümbrus moodustavad Pärnu peamise transpordisõlme, aidates kaasa ühistranspordi kasutamise suurendamisele piirkonnas; investeeringuga parandatakse ka jaama ligipääsetavust, kuna terminalihoone juurde rajatakse ühistranspordipeatused ja parkimisalad ning renoveeritakse ka ümbritsevad peatust teenindavad tänavad.

Sihtrühmad: Linnavahelised transpordikoridorid.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 066bis ja 69bis seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 100% „Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035” kohaselt suunatakse kasvuhoonegaaside heite ja energiatarbe vähendamiseks kaubavedu maanteedelt raudteedele. Võrreldes maantee- ja

		<p>lennutranspordiga on raudteetransport keskkonnahoidlikum (vähem CO₂ heidet)(<i>European Environment Agency Report No 19/2020</i>)²⁰.</p> <p>Plaanis on raudteid elektrifitseerida, mis on väiksema ökoloogilise jalajäljega kui diiselkütuste kasutamine ja mida peetakse taastuvaks energiaallikaks. Sealjuures tuleb siiski arvestada sellega, millisest allikast elektrienergia pärit on. Mistõttu soovitas ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava KSH seada eesmärgiks raudteetranspordi keskkonnajalajälje (CO₂ heitkoguse) vähendamise üldisemalt ja mitte piirata lahendusi selleks üksnes raudtee elektrifitseerimisega.</p> <p>Samuti nähakse raudteede arendusel (elektrifitseerimine, liikumiskiiruse tõus, uued mugavad vagunid) olulist potentsiaali reisijate arvu suurendamisel, mis eeldatavasti vähendab isikliku sõiduauto kasutust. Samas tuuakse „Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035“ KSHs välja, et raudtee kasutusfookuse nihutamine rahvusvahelistelt ühendustelt siseriiklike vajaduste täitmise suunas võib kahjustada raudtee võimet täita rahvusvaheliste reisijate ja kaubaveo eesmärke, seda enam et kavandatud kohalikud peatused on eemal suurematest asumitest.</p> <p>Ühtekuuluvusfondi rakenduskava KSHs rõhutatakse, et rongiühenduse puhul on suured energiakaod ja sellest tulenevad kasvuhoonegaaside heite kogused seotud just rongi pidurdamise ning sõitma hakkamisega. Seda aga saab optimeerida erinevate võtetega, nt efektiivsema sõidugraafikuga (Brenna jt, 2020)²¹. Seega eelnimetatud KSH kohaselt juhul, kui kohalike peatuste lisamine hakkab vähendama rahvusvahelise ühenduse kiirust, tõuseb eeldatavasti märkimisväärselt ka rongikasutuse ressursimahukus ja kaudselt läbi elektrienergia tootmise ka CO₂ heide. Sellegipoolest aitavad uued rongipeatused arendada Eestis elavate inimeste keskkonnasäästlikku liikuvust ja soodustavad ühistranspordi kasutuse tõusu.</p> <p>Seega kokkuvõttes on meetmel eeldatavalt märkimisväärne positiivne mõju vastavale keskkonnaeesmärgile.</p>
Kliimamuutustega kohanemine	x	<p>Ühendatum Eesti poliitikaeesmärk on suunatud kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise transpordivõrgustiku arendamisele. Hästitoimiv transpordisüsteem on hõredalt asustatud Eesti puhul eriti oluline vähendamaks majandustõrkeid ning tagamaks ühenduskindluse ja kaudselt</p>

²⁰ <https://www.eea.europa.eu/publications/transport-and-environment-report-2020>

²¹ <https://www.mdpi.com/1996-1073/13/9/2378/htm>

			<p>ka riigi julgeoleku. „Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035” ja „Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030” kooskõlas võimaldab meede liigelda turvalisemalt ja vähemate tõrgeteta (raudteede uuendamine aitab vähendada kuumalainetest põhjustatavaid raudteede deformeerumisi; üleujutatud teede läbimatusse või talvise libedusohu korral on olemas alternatiivsed liikumisvõimalused).</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	<p>Kavandatud tegevused ei ole märkimisväärselt seotud veevaldkonna ressursidega, kuid fossiilsete kütuste tarbe vähendamine võib NOx ühendite vähenemise kaudu vähendada veekogude eutrofeerumist ja SOx ühendite vähendamise tõttu vähendada veekogude hapestumist (mis aga pole Eestis oluliseks keskkonnaprobleemiks tulenevalt põlevkivienergia aluselise õhusaaste neutraliseerivast efektist) ning kaudselt võib ka kasvuhoonegaaside heite vähenemine kliimamuutuste leevendamise kaudu soodustada vee-elustikku.</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt kaudne positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	<p>Transporditaristu (eriti maanteed) rajamiseks ja rekonstrueerimiseks kulub suurel hulgal taastumatuid loodusvarasid ja pinnast. Mistõttu rõhutab Ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava KSH, et taristuehituse lahenduste valikul ja investeerimisotsuste tegemisel tuleb tagada, et maksimaalselt lähtutakse „Transpordi ja liikuvuse arengukavas 2021–2030” nimetatud 4-astmelisest printsiibist ja mõjusid vaadatakse komplekselt, mh viiakse enne otsustamist läbi alternatiivsete lahenduste keskkonnajalajälje hindamine. Samas leitakse nimetatud KSHs, et mõju jäätmetekkele jääb pigem väikseks tulenevalt mitmekesistest ressursikasutuse nõuetest.</p> <p>Ühistranspordi toetamine (sh raudteetranspordi näol) loob eeldused autode kasutuse vähendamiseks ja seega autode eluea pikenemiseks, mis aitab kaasa ringmajanduse eesmärkidele (sh vähendades masinatööstuse ressursimahukust).</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt nõrk mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)			<p>Fossiilsetest kütustest põletamisel eralduv SOx põhjustab veekogude hapestumist ja NOx eutrofeerumist. Seega on diiselkütuste tarbe vähenemine raudteetranspordis positiivse mõjuga vastavale keskkonnanäesmärgile. Autostumise vähendamine ning kvaliteetsemate (tõhusamalt liikuvate) rongide arendus vähendab eeldatavalt ka mürasaastet. Lisaks soodustab</p>

			keskkonnasäästlikuma transpordi edendamine autode kasutuse vähendamist, mis potentsiaalselt vähendab ka maanteed sademevee reostust. Sellest tulenevalt toetab meede eeldatavalt vastavat keskkonnanäesmärki.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine	x		

KONTROLLKÜSIMUSTIKU II OSA. JUHUL, KUI MEEDE VÕIB POTENTSIAALSELT MÕJUTADA EELNEVALT NIMETATUD KESKKONNANÄESMÄRKE, VASTATA JÄRGMISTELE KÜSIMUSTELE:

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine

Küsimus	Jah	Ei	Põhjendus
<p>Kas meede võib oluliselt kahjustada:</p> <p>(vii) ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust; või</p> <p>(viii) elupaikade ja liikide, sh ELi poolt esiletoodud liikide, kaitsestaatust?</p>		x	<p>Ühtekuuluvuspoliitika KSH töö välja, et kõigi selliste uute taristuobjektide rajamisega (ja olemasoleva taristu olulise laiendamisega) kaasnevaid mõjusid (sh bioloogilisele mitmekesisusele ja elupaikade sidususele) tuleb hinnata eriplaneeringute/projektide käigus lahenduste välja töötamisel enne realiseerimisotsuseid. Seejuures on kindlasti oluline tähelepanu pöörata koosmõjule ja kumulatiivsele mõjule teiste olemasolevate ja teadaolevalt kavandatavate taristuobjektidega ning arvestada tee kui terviku mõju (mitte analüüsida vaid üksikuid projekteeritavaid lõike eraldi). Samuti rõhutatakse ka siinkohal eelnimetatud 4-astmelist printsiipi.</p> <p>Leevendava meetmena võib välja tuua rohekoridoride ühenduvuse tagamise ökoduktide rajamise teel.</p> <p>Enamasti võib aga eeldada, et arendusi tehakse olemasolevatel raudteedel, mis ei muuda suurel määral olemasolevat poollooduslikku keskkonda.</p>

5.3 Meede: Regionaalareng

Poliitikaeesmärk: Ühendatum Eesti

Erieesmärk: (ii) säästva, kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise, intelligentse ja mitmeliigilise riigi, piirkondliku ja kohaliku tasandi liikuvuse arendamine ja edendamine, sealhulgas TEN-T võrgule juurdepääsu ja piiriülese liikuvuse parandamine

Meetme nr SFOSis: 21.3.1.3

Peamised tegevused: KOV kergliiklusteade ehitus; jalgrattateede põhivõrgustike ehitamine (kesklinnapiirkonna rattadeed, jalgratta parkimisvõimalused elamurajoonides); trammiliikuvuse arendamine tallinnas; mitmeliigilised sõlmpunktid – liikumisviiside ühildamine, ühistranspordi ligipääsetavus.

Paremad ühendused väljaspool Tallinna, Tartu ja Pärnu linnapiirkondi. Väljaspool Tallinna, Tartu ja Pärnu linnapiirkondi toetatakse omavalitsuste investeeringuid aktiivsete liikumisviiside taristusse, mis tagab ohutu ja mugava juurdepääsu avalikele teenustele, töökohtadele ja ühistranspordile (sh Rail Balticule). Meetme peamine tegevusala on jalgratta- ja/või kõnniteede ehitamine koos tugitaristuga (valgustus, jalgrattaparklad, pingid ja väikevormid). Poliitikaeesmärgi nr 2 meetme eesmärk on jalgratta- ja/või kõnniteede arendamine suurimates linnapiirkondades (Tallinn, Tartu, Pärnu).

Sihtrühmad: Omavalitsused.

Sihtpiirkond: Väljaspool Tallinnat, Tartut ja Pärnut investeeringud aktiivsete liikumisviiside taristusse (jalgratta- ja kõnniteed juurde kuuluva taristuga: pingid, väikevormid); Tallinnas, Tartus ja Pärnus ratta- ning kõnniteede taristu arendamine.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 075 seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 100%. Meede toetab

			<p>märkimisväärselt aktiivsete liikumisviiside edendamist (muudab selle ohutumaks, mugavamaks ja efektiivsemaks ning seeläbi populaarsemaks) ja võimendab ka ühistranspordi positiivset mõju (nt mugavdatud ühistranspordi ja aktiivse liikumisviisi riskasutus, peatuste ühendus ratta- ja kõnniteedega).</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt tugev positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Kliimamuutustega kohanemine		x	<p>Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 075 seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 100%. Meetme eesmärk on kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise liikuvuse arendamine. Sealjuures toetab meede „Kliimamuutustega kohanemise arengukava 2030“ kohaselt liikluskatkestuste vältimist ja parandab ühenduskiirust.</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt märkimisväärselt positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	<p>Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 075 seisukohast keskkonnanäesmärkide koefitsiendiga 100%. Kavandatavad tegevused ei ole märkimisväärselt seotud veevaldkonna ressursidega, kuid aktiivsete liikumisviiside edendamise tagajärjel väheneb eeldatavalt isiklike sõiduautode kasutus. Sellest tulenevalt väheneb eeldatavalt ka fossiilsete kütuste tarve. See omakorda võib NOx ühendite vähenemise kaudu vähendada veekogude eutrofeerumist ja SOx ühendite vähenemise tõttu vähendada veekogude hapestumist (viimane aga pole Eestis oluliseks keskkonnaprobleemiks tulenevalt põlevkivienergia aluselise õhusaaste neutraliseerivast efektist). Kaudselt võib ka kasvuhoonegaaside heite vähenemine kliimamuutuste leevendamise kaudu soodustada vee-elustiku elujõulisust.</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt kaudne positiivne mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	<p>Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 075 seisukohast keskkonnanäesmärkide koefitsiendiga 100%. Transporditaristu (eriti maanteed, aga mõneti ka kergliiklusteede) rajamiseks ja rekonstrueerimiseks kulub suurel hulgal taastumatuid loodusvarasid ja pinnast. Mistõttu rõhutab Ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava KSH, et taristuehituse lahenduste valikul ja investeerimisotsuste tegemisel tuleb tagada, et maksimaalselt lähtutakse „Transpordi ja</p>

			<p>liikuvuse arengukavas 2021–2030” nimetatud 4-astmelisest printsiibist ja mõjusid vaadatakse komplekselt, mh viiakse enne otsustamist läbi alternatiivsete lahenduste keskkonnajalajälje hindamine. Samas leitakse nimetatud KSHs, et mõju jäätmetekkele jääb pigem väikseks tulenevalt mitmekesistest ressursikasutuse nõuetest.</p> <p>Aktiivsete liikumisviiside edendamine ja sealhulgas ka ühistranspordi kasutuse võimendamine loob eeldused autode kasutuse vähendamiseks ja seega autode eluea pikenemiseks. See aitab kaasa ringmajanduse eesmärkidele (sh vähendades masinatööstuse ressursimahukust).</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt nõrk mõju vastavale keskkonnaeesmärgile.</p>
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	<p>Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 075 seisukohast keskkonnaeesmärkide koefitsiendiga 100%. Meede toetab tugevalt isiklike sõidautode (mis on suureks saasteallikaks: nt CO₂, NO_x, SO_x, mikroplastik²²) tarbe vähenemist.</p> <p>Seega on meetmel eeldatavalt tugev positiivne mõju vastavale keskkonnaeesmärgile.</p>
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	<p>Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 075 seisukohast keskkonnaeesmärkide koefitsiendiga 100%. Meetmega seotud taristu ehitamine ja arendamine võib mõneti põhjustada ebasoodsat mõju maastikele ja killustada elupaiku. Tõenäoliselt siiski pole kergliiklusteede ja sinna juurde kuuluva taristu rajamine käesoleva meetme raames märkimisväärse negatiivse mõjuga vastavale keskkonnaeesmärgile – eeldatavasti ehitatakse poollooduslikus keskkonnas enamus neist juba olemasolevate maanteed lähedusse ning lisaks pole need ka näiteks autosõiduteedega võrreldes tugevaks liikumisbarjääriks.</p>

²² https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0043135418302471?casa_token=n1DwDLKizvAAAAAA:rVZgLUy5c1-AN5Sb96u8av0M_0fJryPzeib77rnbHxiwj4aeacIcKJsQV6GilLgSy9YTUmqdHLbu

6 SOTSIAALSEM EESTI

6.1 Meede: Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (a) parandada kõigi tööotsijate, eelkõige noorte ja pikaajaliste töötute ning tööturult eemalejäänud ja tööturul ebasoodsas olukorras olevatesse rühmadesse kuuluvate isikute töölesaamise võimalusi ja aktiveerimismeetmete kättesaadavust nende jaoks, tehes seda noorte puhul eelkõige noortegarantii rakendamise kaudu, ning füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ja sotsiaalmajanduse edendamise kaudu

Meetme nr SFOSis: 12.4.2.1

Peamised tegevused: Tööturu struktuursete probleemide lahendamine, tööhõive suurendamine ja erinevate tööturu riskirühmade tööturul osalemise toetamine.

Üha olulisem on mitmekülgsete ja aktiivsete tööturumeetmete pakkumine kõikidele sihtrühmadele, sh haavatavamatele rühmadele. Nende hulgas on vähenenud töövõimega ja terviseprobleemidega, madalama kvalifikatsiooni või vananenud oskustega ja suure töötuse või kliimaeesmärkide tõttu suurema töötuse riskiga piirkondades elavad inimesed, noored (eelkõige mittetöötavad ja mitteõppivad noored), ning need, kellel on kõrge, kuid tööturu vajadustele mittevastav kvalifikatsioon. Sekkumised käsitlevad takistusi ja puudusi parema positsiooni saavutamisel tööturul, sujuvamat tööalast liikuvust või konkurentsivõimelisust tööturul.

Sihtrühmad: Haridusasutused, tööandjad, töötajad, värbamis- ja karjääripetsialistid, poliitikakujundajad, õpilased ja üliõpilased, haridustöötajad, töötajad, ühiskond tervikuna, haavatavamad rühmad (sh NEET-noored, ebapiisava eesti keele oskusega isikud, piiratud töövõimega ning madala või aegunud haridusega isikud, vanemaealised), sotsiaalpartnerid (ametiühingud, tööandjad), valitsusvälised organisatsioonid, kohalikud omavalitsused, ettevõtted, riigiasutused, eakad, kõrge töötuse määraga piirkondades elavad töötajad (tööeline elanikkond, sh riskirühmad ja sidusrühmad), piirkonnas töökohtade loomisest huvitatud ja tööturu arengust mõjutatud ettevõtted, tööturu vajadustele mittevastavate oskustega isikud või madala kvalifikatsiooniga isikud,

tööturuteenuseid osutavad organisatsioonid, Eesti Töötukassa, piiratud töövõimega inimesed ja teenuseid osutavad organisatsioonid.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede toetab tööhõive suurenemist, mis teatud määral võib suurendada kasvuhoonegaaside heidet (nt tihedam transporditaristu kasutus, kõrgeenergiaga seadmete energiatarve). Struktuursete probleemide lahendamine on aga lahutamatu osa majanduslikust kasvust. Samas võimaldavad edukas ettevõtlus (nt tootmisprotsesside kaudu) ja majanduslikult kindlustatud leibkonnad (nt läbi tarbimisharrastuste) panustada paremini keskkonnanäidiseid. Seega pole meetmel eeldatavalt märkimisväärset negatiivset mõju vastavale keskkonnanäidisele.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede toetab läbi leibkondade majandusliku kindlustatuse parandamise kaudselt ka kliimamuutustest tulenevate probleemidega hakkama saamist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisele, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Meede võib ettevõtluse intensiivistumise kaudu suurendada ka jäätmete osakaalu. Siiski arvestades, et ollakse kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga, ei ole meetmel eeldatavalt märkimisväärset negatiivset mõju hinnatavale keskkonnanäidisele.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meede võib ettevõtluse intensiivistumise kaudu suurendada ka reostuse osakaalu. Siiski arvestades, et ollakse kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga, ei ole meetmel eeldatavalt märkimisväärset negatiivset mõju hinnatavale keskkonnanäidisele.

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	<p>Meede toetab tööhõive suurenemist, mis teatud määral võib suurendada looduskeskkonnahäiringuid kas otseselt või kaudselt, nt suurendades KHGde heidet (nt tihedam transporditaristu kasutus, kõrgeenenud seadmete energiatarve). Struktuursete probleemide lahendamine on aga lahutamatu osa majanduslikust kasvust. Samas võimaldavad edukas ettevõtetus (nt tootmisprotsesside kaudu) ja majanduslikult kindlustatud leibkonnad (nt läbi tarbimisharrastuste) panustada paremini keskkonnasäästlikusse.</p> <p>Seega pole meetmel eeldatavalt märkimisväärset negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.</p>
--	--	---	---

6.2 Meede: Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine; Hüvitiste maksmine, skeemide arendamine ja inimeste piiriülest liikumist arvestava sotsiaalkindlustussüsteemi kujundamine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (d) edendada töötajate, ettevõtete ja ettevõtjate kohanemist muutustega ning aktiivse ja tervena vananemist ning tervislikku ja hästi kohandatud töökeskkonda, kus ohjatakse terviseriske

Meetme nr SFOSis: 12.4.3.1

Peamised tegevused: Töötervishoiu ja -ohutuse teenuste kujundamine; Töökeskkonna ja töötingimustega tegelevate organisatsioonide, sh sotsiaalpartnerite ja erialaorganisatsioonide võimekuse tõstmine; Püsiva töövõimekao ennetamine ja ajutise töövõimetusega inimeste tööhõives püsimise toetamine; Haiguste ennetusmeetmete, nõustamis-, rehabilitatsiooni- ja tugiteenuste kättesaadavuse parandamine inimeste konkurentsivõime tõstmiseks tööturul ja tööturule naasmiseks; Pensionisüsteemi reformimine.

Sihtrühmad: Töötajad ja tööandjad, sh VKEd (sotsiaalsed ettevõtted), spetsialistid ja organisatsioonid, kes tegelevad töökeskkonna ja töötingimustega seotud küsimustega, sh sotsiaalpartnerid ja muud esindusorganisatsioonide töötajad, tervishoiuteenuste osutajad, arendajad ja tööjõuga seotud õigusraamistiku rakendajad; töötajad ja tööandjad, partnerorganisatsioonid, poliitikakujundajad ja rakendajad tööjõu valdkonnas; tervise edendamise eest vastutavad isikud, esmatasandi tervishoiu ja

töotervishoiusüsteemis töötavad tervishoiutöötajad; terviseriskide ja riskikäitumisega inimesed ja nende pereliikmed, kohalikud omavalitsused ja kogukonnad, ennetamise, nõustamise, ravi, rehabilitatsiooni ja tugiteenuste osutajatega seotud riigiasutused, elanikkond, töötajad, tervishoiupoliitika kujundajad ja rakendajad.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidsega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.3 Meede: Õpivõimalused ja hariduse korraldus; Õpetajate järelkasv ja areng, õpikäsitus ja -keskkonnad; Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: muuta haridus- ja koolitussüsteemid kvaliteetsemaks, kaasavamaks, tõhusamaks ja tööturule vastavamaks, mh mitteformaalse ja informaalse õppimise valideerimise kaudu, toetamaks võtmepädevuste, sh ettevõtlus- ja digioskuste omandamist, ning edendades duaalkoolitussüsteemide ja õpipoisiõppe kasutuselevõttu

Meetme nr SFOSis: 12.4.4.1

Peamised tegevused: Õppekavade arendamine ja rakendamise toetamine ning haridus- ja noortevaldkonna töötajate järelkasvu ja kvalifikatsiooni kindlustamine; Õpivalikute suunamise meetmed kutse- ja kõrghariduses; Tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamine.

Sihtrühmad:

- Haridusasutuste meeskonnad (õpetajad, sh kutseõpetajad, lektorid, juhid, tugispetsialistid), noorsootöötajad, praktikajuhendajad, ülikoolid (sh õppejõud ja teadlased), haridusametnikud, poliitikakujundajad, kvaliteedihindamist korraldav asutus, hindajad, ettevõtted, tööandjad, potentsiaalsed õpetajad, spetsialistid ja juhid, kõrgkoolis õppijad, kes õpivad asjaomase sektori õppekavade alusel, haridus- ja noorsootöötajad, õppijad, haridus- ja noortevaldkonna siht- ja sidusrühmad, üldsus;
- teaduslase teabevahetuse ja teadusharidusega seotud asutused ja sidusrühmad, eri haridustasemetel õpilased, üldsus;
- kõrgkoolid, kutseharidusasutused, õppijad (sh hariduslike erivajadustega õppijad), tööandjate organisatsioonid ja kutseliidud;
- õppijad (sh hariduslike erivajadustega õppijad), tööandjad, sh VKEd, kutseharidusasutused, kõrgharidusasutused.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on hariduse areng ja seeläbi tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.4 Meede: Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (e) muuta haridus- ja koolitussüsteemid kvaliteetsemaks, kaasavamaks, tõhusamaks ja tööturule vastavamaks, muu hulgas mitteformaalse ja informaalse õppimise valideerimise kaudu, toetamaks võtmepädevuste, sealhulgas ettevõtlus- ja digioskuste omandamist, ning edendades dualkoolitussüsteemide ja õpipoisiõppe kasutuselevõttu

Meetme nr SFOSis: 12.4.4.2

Peamised tegevused: IT hariduse ja digioskuste arendamine.

Kiiresti muutuv maailmas peavad õppimisvõimalused olema mitmekesised, kättesaadavad, tulevikku suunatud ning vastama õppija võimetele ja huvidele. Sekkumised peavad samas aitama viia õppimisvõimalusi vastavusse ühiskonna ja tööturu arenguvajadustega

ning parandama võrdseid võimalusi. Inimesed vajavad juurdepääsu paljudele oskustele, kombineerides digioskusi tööspetsiifiliste ja valdkonnaüleste oskustega. Digioskuste tänane madal tase on Eestis takistuseks osalemiseks tööturul.

Sihtrühmad:

- Haridusasutuste meeskonnad (õpetajad, sh kutseõpetajad, lektorid, juhid, tugispetsialistid), noorsootöötajad, praktikajuhendajad, ülikoolid (sh õppejõud ja teadlased), haridusametnikud, poliitikakujundajad, kvaliteedihindamist korraldav asutus, hindajad, ettevõtted, tööandjad, potentsiaalsed õpetajad, spetsialistid ja juhid, kõrgkoolis õppijad, kes õpivad asjaomase sektori õppekavade alusel, haridus- ja noorsootöötajad, õppijad, haridus- ja noortevaldkonna siht- ja sidusrühmad, üldsus;
- teaduslase teabevahetuse ja teadusharidusega seotud asutused ja sidusrühmad, eri haridustasemete õpilased, üldsus;
- kõrgkoolid, kutseharidusasutused, õppijad (sh hariduslike erivajadustega õppijad), tööandjate organisatsioonid ja kutseliidud;
- õppijad (sh hariduslike erivajadustega õppijad), tööandjad, sh VKEd, kutseharidusasutused, kõrgharidusasutused.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on hariduse areng ja seeläbi tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.
--	--	---	-------------

6.5 Meede: Õpivõimalused ja hariduse korraldus; Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (e) muuta haridus- ja koolitussüsteemid kvaliteetsemaks, kaasavamaks, tõhusamaks ja tööturule vastavamaks, muu hulgas mitteformaalse ja informaalse õppimise valideerimise kaudu, toetamaks võtmepädevuste, sealhulgas ettevõtlus- ja digioskuste omandamist, ning edendades dualkoolitussüsteemide ja õpipoisiõppe kasutuselevõttu

Meetme nr SFOSis: 12.4.4.3

Peamised tegevused: Kõrgharidusõppe kvaliteet ja vastavus ühiskonna vajadustele.

Kiiresti muutuv maailmas peavad õppimisvõimalused olema mitmekesised, kättesaadavad, tulevikku suunatud ning vastama õppija võimetele ja huvidele. Sekkumised peavad samas aitama viia õppimisvõimalusi vastavusse ühiskonna ja tööturu arenguvajadustega ning parandama võrdseid võimalusi. Selleks toetatakse mh õppekorralduse ajakohastamist, toetatakse digiõpet, ülikoolidevahelist koostööd. Käivitatakse meetmed, et viia kutse- ja kõrgharidus paremini vastavusse tööandjate ja tööturu vajadustega ning suurendada nõutava kvalifikatsiooniga lõpetajate arvu. Toetatakse kutseühingute või tööandjate katusorganisatsioonide ja haridusasutuste koostööd. Tagatakse ka praktika ja töökohapõhise õppe protsessi kvaliteet ning juurdepääsetavus (sh ettevõtete ja koolide juhendajate koolitamine, koolide ja ettevõtete koostöö praktika ja töökohapõhise õppe arendamisel ja rakendamisel, teaduspõhine ja koostöine õpe (võrdlev õppimine), arendustegevus).

Sihtrühmad: Haridusasutuste meeskonnad (õpetajad, sh kutseõpetajad, lektorid, juhid, tugispetsialistid), noorsootöötajad, praktikajuhendajad, ülikoolid (sh õppejõud ja teadlased), haridusametnikud, poliitikakujundajad, kvaliteedihindamist korraldav

asutus, hindajad, ettevõtted, tööandjad, potentsiaalsed õpetajad, spetsialistid ja juhid, kõrgkoolis õppijad, kes õpivad asjaomase sektori õppekavade alusel, haridus- ja noorsootöötajad, õppijad, haridus- ja noortevaldkonna siht- ja sidusrühmad, üldsus; teaduslase teabevahetuse ja teadusharidusega seotud asutused ja sidusrühmad, eri haridustasemetel õpilased, üldsus; kõrgkoolid, kutseharidusasutused, õppijad (sh hariduslike erivajadustega õppijad), tööandjate organisatsioonid ja kutseliidud; õppijad (sh hariduslike erivajadustega õppijad), tööandjad, sh VKEd, kutseharidusasutused, kõrgharidusasutused.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on hariduse areng ja seeläbi tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.6 Meede: Teaduse kõrge taseme ja mitmekesisuse kindlustamine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (e) muuta haridus- ja koolitussüsteemid kvaliteetsemaks, kaasavamaks, tõhusamaks ja tööturule vastavamaks, muu hulgas mitteformaalse ja informaalse õppimise valideerimise kaudu, toetamaks võtmepädevuste, sealhulgas ettevõtlus- ja digioskuste omandamist, ning edendades duaalkoolitussüsteemide ja õpipoisiõppe kasutuselevõttu

Meetme nr SFOSis: 12.4.4.4

Peamised tegevused: Avatud teadus ja teaduse populariseerimine.

Toetatakse õppekorralduse ajakohastamist ja õppekorralduse parendamist, et parandada kõrghariduse, sh doktoriõppe kvaliteeti ja paindlikkust. Toetatakse digiõpet, et suurendada õppimise paindlikkust ja digipädevuste kaasamist eri õppevaldkondadesse. Toetatakse ülikoolidevahelist koostööd tõstmaks kvaliteeti. Valitud valdkondades pööratakse tähelepanu kõrghariduse õpetamise suutlikkuse suurendamisele, sh akadeemiliste töötajate liikuvuse toetamisele ja täiendavate õppejõudude palkamisele, kui õppekohtade kvaliteet või arv ei vasta ühiskonnaprobleemidele või tööturu vajadustele.

Sihtrühmad: Haridusasutuste meeskonnad (õpetajad, sh kutseõpetajad, lektorid, juhid, tugispetsialistid), noorsootöötajad, praktikajuhendajad, ülikoolid (sh õppejõud ja teadlased), haridusametnikud, poliitikakujundajad, kvaliteedihindamist korraldav asutus, hindajad, ettevõtted, tööandjad, potentsiaalsed õpetajad, spetsialistid ja juhid, kõrgkoolis õppijad, kes õpivad asjaomase sektori õppekavade alusel, haridus- ja noorsootöötajad, õppijad, haridus- ja noortevaldkonna siht- ja sidusrühmad, üldsus; teadusalase teabevahetuse ja teadusharidusega seotud asutused ja sidusrühmad, eri haridustasemete õpilased, üldsus; kõrgkoolid, kutseharidusasutused, õppijad (sh hariduslike erivajadustega õppijad), tööandjate organisatsioonid ja kutseliidud; õppijad (sh hariduslike erivajadustega õppijad), tööandjad, sh VKEd, kutseharidusasutused, kõrgharidusasutused.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on hariduse areng ja seeläbi tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.7 Meede: Noortevaldkonna arendamine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (f) edendada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade võrdset juurdepääsu kvaliteetsele ja kaasavale haridusele ja koolitusele alates alusharidusest ja lapsehoiust läbi üld- ja kutsehariduse ja -õppe kuni kolmanda taseme hariduseni, samuti täiskasvanuharidusele ja -koolitusele, ning sellise hariduse ja koolituse läbimist, sealhulgas hõlbustada õpirännet kõigile ja ligipääsetavust puuetega inimeste jaoks

Meetme nr SFOSis: 12.4.5.1

Peamised tegevused: Noorsootöö meetmed noorte tööturule sisenemise toetamiseks, NEET noortele tugimeetmete pakkumine, hariduse tugiteenused.

Noorsootöö kvaliteedi parandamiseks tuleb suurendada asjakohase erialase haridusega noorsootöötajate arvu ning levitada süstemaatilisemalt parimaid tavasid. Noorsootöötajatele pakutakse täienduskoolitust prioriteetsetel teemadel (nt nutikas noorsootöö, noorte vaimne tervis, erivajadustega noorte osalemise toetamine, 19–26-aastaste noorte kaasamine), luuakse platvorm parimate tavade jagamiseks ja üksteiselt õppimiseks. Lisaks pakutakse noorsootöötajatele intervjuu- ja protsessipõhist töö nõustamist kui tõhusa enesetäiendamise ja arengu vormi. Lisaks sellele pakutakse täiendavad tuge mittetöötavate ja mitteõppivate noortele (NEET-staatuses noored) nende motiveerimiseks naasta kooli või tööturule. Edendatakse mobiilset noorsootööd, millest sõltub ka noorte kaasamist vastavatesse programmidesse. Samuti toetatakse meetmeid, mis aitavad võidelda koolist väljalangemisega ja seega vältida sotsiaalset tõrjutust, toetavad Euroopa lastegarantii eesmärke ja põhimõtteid.

Sihtrühmad: 1,5–7-aastased lapsed; formaalõppes osalevad õppijad, koolist väljalangemise ohus olevad õpilased; vanemad; haridusasutuste juhid; õpetajad; tugispetsialistid; noorsootöötajad ja muud kohaliku omavalitsuse spetsialistid ja juhid; 10–19-aastased noored (sealhulgas mittetöötavad ja mitteõppivad noored), üldhariduskoolides õppivad lapsed ja noored, ohustatud lapsed ja noored, vanemad, õpetajad; 10–14-aastased noored, kõik laste ja noortega tegelevad kohalikud omavalitsused, kohalike asutuste esindajad, ettevõtete ja organisatsioonide esindajad, valitsusvälised organisatsioonid ja kogukonnad.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesid?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on hariduse areng ja seeläbi tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.

Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.8 Meede: Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed; Õpivõimalused ja hariduse korraldus

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (ii) hariduse, koolituse ja elukestva õppe valdkonna kaasavatele ja kvaliteetsetele teenustele võrdse juurdepääsu parandamine, arendades juurdepääsetavat taristut, sealhulgas tugevdades vastupidavust seoses kaug- ja e-õppe ja -koolitusega

Meetme number SFOSis: 12.4.6.1

Peamised tegevused: Kutsesüsteemi reform; Täiskasvanute mitteformaalses õppes osalemise toetamine ning koolitusasutuste võimekuse suurendamine; Täiskasvanute tasemeõppes osalemise toetamine; Täienduskoolitussüsteemi kvaliteediarendus ning täiskasvanute õpiteede paindlikumaks muutmine; Õppimisvõimaluste populariseerimine.

Sihtrühmad: Tööandjad, eri- ja kutsealase hariduseta inimesed, täiskasvanud õppijad, koolitusasutused, täiskasvanud õppijate õpetajad ja koolitajad, kohalikud omavalitsused, sotsiaalpartnerid.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on hariduse areng ja seeläbi tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.9 Meede: Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamine; Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme number SFOSis: 12.4.7.1

Peamised tegevused: Eesti keele õpe rändetaustaga ja muu emakeelega inimestele formaalharidussüsteemis; Eesti keele õpe täiskasvanutele.

Sihtrühmad: ELi liikmesriikidest ja kolmandatest riikidest saabuvad lapsed ja noored, sealhulgas ajutiselt Eestis viibivad lapsed ja perede noored; formaalhariduses alalised elanikud, kelle esimene keel ei ole eesti keel; kohalikud omavalitsused (lasteaedade, lapsehoidude ning koolide omanikud), ametnikud ja töötajad; õpetajatele ja teistele haridusasutuste rühmade liikmetele alushariduses ja lapsehoiust; kutseharidus ja -koolitus, üldkeskharidus, teadlased ja õpetajate koolitajad; täiskasvanud õppijad ja eesti keele teise keele õpetajad, õpetajate koolitajad; teadlased, ülikoolide ja kõrgharidusasutuste töötajad; kinnipeetavad; üksikisikud, kelle esimene keel ei ole eesti keel; tööandjad; uued sisseerandajad, sealhulgas kolmandate riikide kodanikud, ELi kodanikud ja nende pereliikmed; kohalik elanikkond; avalik-õiguslikud, eraõiguslikud ja kolmanda sektori asutused, kes puutuvad kokku uute sisseerandajatega; muudesse rahvustesse ja etnilistesse rühmadesse kuuluvad isikud, kes elavad Eestis.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti, kuid eriline tähelepanu Ida-Viru ja Harju maakonnal.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on keelelise hariduse areng ja seeläbi tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.10 Meede: Teenused riskinoortele: SPIN, Preventure

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.2

Peamised tegevused: Teenused riskinoortele: SPIN, Preventure.

Laste ja noorte sotsiaalsed, tööturu ja tervishoiuga seotud probleemid ning õiguskaitsealased probleemid on omavahel seotud ja neid on võimalik ennetada. Lastesse ja noortesse investeerimine on kõige kulutõhusam viis, kuidas ennetada ja lahendada Eesti riigi märkimisväärseid probleeme, mis on seotud majanduse, tööhõive, sotsiaalkaitse, õiguskaitse ja tervishoiuga. Need valdkonnad on seotud ka hariduse, selle tugiteenuste ja noorsootööga. Laste ja noortega seotud sekkumismeetmed keskenduvad võrdsete ja õigeaegsete juurdepääsuteenuste edendamisel, toetades aktiivse kaasamise integreeritud meetmeid ning ennetades riskikäitumist kohalike kogukondade ja kodanikuühiskonna kaasamise abil. Lastega seotud meetmete planeerimisel ja disainimisel on aluseks Lastegarantii.

Sihtrühmad: Lapsevanemad, lapsed ja tõsise traumaatilise kogemusega noored; laste asendushooldus, asendushooldusteenuste osutajad; kasuperesse astunud noored; laste olukorra hindamisega tegelevad isikud, lastega töötavad spetsialistid, kohalikud omavalitsused; laste ja noortega töötavad spetsialistid ning neid esindavad organisatsioonid, ülikoolid, asjaomane kutseliit; noored, sh mittetöötavad ja mitteõppivad noored; Ohustatud lapsed ja noored, vanemad, kõik kohalikud omavalitsused, kes tegelevad laste ja noortega, kohalike asutuste esindajad, ettevõtete ja organisatsioonide esindajad, valitsusvälised organisatsioonid ja kogukonnad; Kohalikud omavalitsused (lasteaedade, lapsehoidude ning koolide omanikud), ametnikud ja töötajad; Õpetajatele ja teistele haridusasutuste rühmade liikmed alushariduses ja lapsehoius.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.11 Meede: Laste ja noorte kodanikuühiskonda kaasamine (Laste ja noorte omaalgatuslike sotsiaalse mõjuga toodete ja teenuste kujundamine kogukondliku elu edendamiseks)

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.3

Peamised tegevused: Laste ja noorte kodanikuühiskonda kaasamine (Laste ja noorte omaalgatuslike sotsiaalse mõjuga toodete ja teenuste kujundamine kogukondliku elu edendamiseks).

Laste ja noorte sotsiaalsed, tööturu ja tervishoiuga seotud probleemid ning õiguskaitsealased probleemid on omavahel seotud ja neid on võimalik ennetada. Lastesse ja noortesse investeerimine on kõige kulutõhusam viis, kuidas ennetada ja lahendada Eesti riigi

märkimisväärseid probleeme, mis on seotud majanduse, tööhõive, sotsiaalkaitse, õiguskaitse ja tervishoiuga. Need valdkonnad on seotud ka hariduse, selle tugiteenuste ja noorsootööga.

Laste ja noortega seotud sekkumismeetmed keskenduvad võrdsete ja õigeaegsete juurdepääsuteenuste edendamisel, toetades aktiivse kaasamise integreeritud meetmeid ning ennetades riskikäitumist kohalike kogukondade ja kodanikuühiskonna kaasamise abil. Lastega seotud meetmete planeerimisel ja disainimisel on aluseks Lastegarantii.

Sihtrühmad: Lapsevanemad, lapsed ja tõsise traumaatilise kogemusega noored; laste asendushooldus, asendushooldusteenuste osutajad; kasuperesse astunud noored; laste olukorra hindamisega tegelevad isikud, lastega töötavad spetsialistid, kohalikud omavalitsused; laste ja noortega töötavad spetsialistid ning neid esindavad organisatsioonid, ülikoolid, asjaomane kutseliit; noored, sh mittetöötavad ja mitteõppivad noored; Ohustatud lapsed ja noored, vanemad, kõik kohalikud omavalitsused, kes tegelevad laste ja noortega, kohalike asutuste esindajad, ettevõtete ja organisatsioonide esindajad, valitsusvälised organisatsioonid ja kogukonnad; Kohalikud omavalitsused (lasteaedade, lapsehoidude ning koolide omanikud), ametnikud ja töötajad; Õpetajatele ja teistele haridusasutuste rühmade liikmed alushariduses ja lapsehoius.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidise, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.
--	--	---	-------------

6.12 Meede: Kinnipeetavate lõimimine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.4

Peamised tegevused: Kinnipeetavate lõimimine.

Keeleõppevõimalusi pakutakse ka kinnipeetavatele, et edendada nende integreerumist ühiskonda.

Sihtrühmad: Kahtlustatavad ja süüdistatavad, kriminaalhooldusametnikud, kuni 29 aasta vanused kinnipeetavad, kes on kaasatud kriminaalõigussüsteemi. Kriminaalõigussüsteemis osalevate laste ja noortega tegelevad spetsialistid.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidise, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.

Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.13 Meede: Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.4

Peamised tegevused: Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine.

Laste ja noorte sotsiaalsed, tööturu ja tervishoiuga seotud probleemid ning õiguskaitsealased probleemid on omavahel seotud ja neid on võimalik ennetada. Lastesse ja noortesse investeerimine on kõige kulutõhusam viis, kuidas ennetada ja lahendada Eesti riigi märkimisväärseid probleeme, mis on seotud majanduse, tööhõive, sotsiaalkaitse, õiguskaitse ja tervishoiuga. Need valdkonnad on seotud ka hariduse, selle tugiteenuste ja noorsootööga. Laste ja noortega seotud sekkumismeetmed keskenduvad võrdsete ja õigeaegsete juurdepääsuteenuste edendamisel, toetades aktiivse kaasamise integreeritud meetmeid ning ennetades riskikäitumist kohalike kogukondade ja kodanikuühiskonna kaasamise abil. Lastega seotud meetmete planeerimisel ja disainimisel on aluseks Lastegarantii.

Sihtrühmad: Kriminaalõigussüsteemis osalevate laste ja noortega tegelevad spetsialistid.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.14 Meede: Tõhus ja proaktiivne kohanemispoliitika

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.6

Peamised tegevused: Kohanemisprogramm ja uussisserändajate nõustamine.

Kohanemisprogramm, mis võimaldab hiljuti Eestisse elama asunud välismaalastel ja tagasipöördujatel iseseisvalt toime tulla, leida vajalikku teavet ning osaleda edukalt tööturul, elukestvas õppes ja ühiskonnas, sh kodanikuühiskonnas laiemalt.

Kohanemisprogramm toetab sotsiaalse ühtekuuluvuse tekkimist ning vähendab uussisserändajate ja kodumaale tagasipöördujate lõimumis-, sh kohanemiskeskuste riski Eesti ühiskonnas, suurendab uussisserändajate aktiivset osalemist tööturul, pakub vajalikku teavet ja vahendeid juurdepääsuks haridusele. Samuti annab see uussisserändajatele põhiteadmised Eesti riigi ja ühiskonna toimimise, igapäevaelu korralduse, töö ja ettevõtluse, õppimise, teaduse ja pereelu kohta. Uussisserändajad (sh lühiajalised töötajad ja nende pereliikmed) saavad mh tööga seotud teavet ja nõustamist seoses Eesti tööturuga, et tagada uussisserändajatele kõrge tööhõive ja aktiivne osalemine Eesti tööturul.

Sihtrühmad: ELi liikmesriikidest ja kolmandatest riikidest saabuvad lapsed ja noored, sealhulgas ajutiselt Eestis viibivad lapsed ja perede noored; formaalhariduses alalised elanikud, kelle esimene keel ei ole eesti keel; kohalikud omavalitsused (lasteaedade, lapsehoidude ning koolide omanikud), ametnikud ja töötajad; õpetajatele ja teistele haridusasutuste rühmade liikmetele alushariduses ja lapsehoius; kutseharidus ja -koolitus, üldkeskharidus, teadlased ja õpetajate koolitajad; täiskasvanud õppijad ja eesti keele teise keele õpetajad, õpetajate koolitajad; teadlased, ülikoolide ja kõrgharidusasutuste töötajad; üksikisikud, kelle esimene keel ei ole eesti keel; tööandjad; uued sisserändajad, sealhulgas kolmandate riikide kodanikud, ELi kodanikud ja nende pereliikmed; kohalik elanikkond; avalik-õiguslikud, eraõiguslikud ja kolmanda sektori asutused, kes puutuvad kokku uute sisserändajatega; muudesse rahvustesse ja etnilistesse rühmadesse kuuluvad isikud, kes elavad Eestis.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti, kuid eriline tähelepanu Ida-Viru ja Harju maakonnal.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.15 Meede: Tõhus ja proaktiivne kohanemispoliitika

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.7

Peamised tegevused: Avalikkuse teavitamine rände-, kohanemis- ja lõimumisteemadel.

Strateegiline kommunikatsioon hõlmab info jagamist rände, kohanemis- ja kodakondsusteemade ning lõimumise valdkonnas, et mõista rändeprotsesse ja kujundada välja objektiivne arvamus. Sellela võivad tekkida rahvaste ja kogukondade vahelised konfliktid.

Lisaks takistavad kallutatud teave ja väärarusaamad sihtrühmade edukat tööhõivet ja tööturule integreerumist. Oluline on leida ühiskonnas toimuva avatud arutelu kaudu konsensuslik tasakaal rände, kohanemis-, sh ja lõimumis- ning kodakondsustemadega seotud küsimustes.

Sihtrühmad: Eli liikmesriikidest ja kolmandatest riikidest saabuvad lapsed ja noored, sealhulgas ajutiselt Eestis viibivad lapsed ja perede noored; formaalhariduses alalised elanikud, kelle esimene keel ei ole eesti keel; kohalikud omavalitsused (lasteaedade, lapsehoidude ning koolide omanikud), ametnikud ja töötajad; õpetajatele ja teistele haridusasutuste rühmade liikmetele alushariduses ja lapsehoiuses; kutseharidus ja -koolitus, üldkeskharidus, teadlased ja õpetajate koolitajad; täiskasvanud õppijad ja eesti keele teise keele õpetajad, õpetajate koolitajad; teadlased, ülikoolide ja kõrgharidusasutuste töötajad; kinnipeetavad; üksikisikud, kelle esimene keel ei ole eesti keel; tööandjad; uued sisseändajad, sealhulgas kolmandate riikide kodanikud, Eli kodanikud ja nende pereliikmed; kohalik elanikkond; avalik-õiguslikud, eraõiguslikud ja kolmanda sektori asutused, kes puutuvad kokku uute sisseändajatega; muudesse rahvustesse ja etnilistesse rühmadesse kuuluvad isikud, kes elavad Eestis.

Sihtpiirkond: kogu Eesti, kuid eriline tähelepanu Ida-Viru ja Harju maakonnal.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.
--	--	---	-------------

6.16 Meede: Tõhus ja proaktiivne kohanemispoliitika

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.8

Peamised tegevused: Uussisserändajate, sh tagasipöördujate, kohanemise toetamine kohalikul tasandil

Edukas lõimumine, sh kohanemine, tööturule integreerimine ning uussisserändajate, teisest rahvusest püsielanike ja tagasipöördujate osalemine ühiskonnaelus toetab Eesti ühiskonna turvalisust ning majandusarengut – väheneb sotsiaalsüsteemi koormus ning julgeoleku, sotsiaalse tõrjutuse, etniliste konfliktide, radikaliseerumisega jne seotud riskid. Mida paremini lõimuvad, sh kohanevad teisest rahvusest püsielanikud, uussisserändajad ja kodumaale tagasipöördujad, seda suurem on nende heaolu Eestis ja sidusam on ühiskond. Meetmed toetavad piirkondliku võimekuse arendamist kohalike omavalitsuste, avaliku ja erasektori organisatsioonide, sh kultuuri ja spordiga seotud institutsioonide ning valitsusväliste organisatsioonide seas lõimumise, sh kohanemise ja kodakondsuse, valdkonnas. Sekkumise raames saavad piirkondlikud omavalitsused, näiteks Narva ja Ida-Virumaa (Kirde-Eesti), Tartu ja Tartumaa (Kagu-Eesti), Tallinn ja Pärnu (Edela-Eesti) toetust kohaliku tasandi lõimumisstrateegiate ja -tegevuste väljatöötamiseks. Toetades kohalikke omavalitsusi, avaliku ja erasektori organisatsioone ning valitsusväliseid organisatsioone, aidatakse neil iseseisvalt pakkuda sisserändajatele laiemas ulatuses täiendavaid lõimumis-, sh kohanemis- ja kodakondsustemalisi lõimumisteenuseid.

Sihtrühmad: ELi liikmesriikidest ja kolmandatest riikidest saabuvad lapsed ja noored, sealhulgas ajutiselt Eestis viibivad lapsed ja perede noored; formaalhariduses alalised elanikud, kelle esimene keel ei ole eesti keel; kohalikud omavalitsused (lasteaedade, lapsehoidude ning koolide omanikud), ametnikud ja töötajad; õpetajatele ja teistele haridusasutuste rühmade liikmetele

alushariduses ja lapsehoiuses; kutseharidus ja -koolitus, üldkeskharidus, teadlased ja õpetajate koolitajad; täiskasvanud õppijad ja eesti keele teise keele õpetajad, õpetajate koolitajad; teadlased, ülikoolide ja kõrgharidusasutuste töötajad; üksikisikud, kelle esimene keel ei ole eesti keel; tööandjad; uued sisseerandajad, sealhulgas kolmandate riikide kodanikud, ELi kodanikud ja nende pereliikmed; kohalik elanikkond; avalik-õiguslikud, eraõiguslikud ja kolmanda sektori asutused, kes puutuvad kokku uute sisseerandajatega; muudesse rahvustesse ja etnilistesse rühmadesse kuuluvad isikud, kes elavad Eestis.

Sihtpiirkond: kogu Eesti, kuid eriline tähelepanu Ida-Viru ja Harju maakonnal.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidmeid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidmest, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.17 Meede: Lõimumispoliitika kujundamine ja rakendamine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.9

Peamised tegevused: Keeleõppe- ja lõimumiskoolitused (sh tegevused keele praktiseerimiseks); Töövahendusprogramm keeleõppe eesmärgi; Kogukondade vahelised kontaktid; Side riigiga; Sotsiaalmajanduslike lõhede vähendamine

Töölase eesti keele arendamiseks ja harjutamiseks ning eesti keelt kõnelevas keskkonnas töötamiseks valmisoleku parandamiseks on tõhus pakkuda keeleõppevõimalusi ja keeletuge tööturumeetmete abil, võimaldades noortel ja täiskasvanutel, kelle emakeel ei ole eesti keel, osaleda töökohaga seotud vahetusprogrammides ja kasutada mentori abi eestikeelses töökeskkonnas. Keeleõppevõimalusi pakutakse ka kinnipeetavatele, et edendada nende integreerumist. Lisaks keeleõppele tuleb luua keelekeskkond, mis toetab keelepraktikat kogukondadevaheliste kontaktide kaudu erinevatel kultuuri- ja spordiüritustel, keelekohvikutes ja kultuuriklubides. Lisaks keeleõppele pakutakse asjakohase teadlikkuse tõstmiseks ka kodanikuõpetuse ning riigikaitsega seotud õppimisvõimalusi.

Sihtrühmad: ELi liikmesriikidest ja kolmandatest riikidest saabuvad lapsed ja noored, sealhulgas ajutiselt Eestis viibivad lapsed ja perede noored; formaalhariduses alalised elanikud, kelle esimene keel ei ole eesti keel; kohalikud omavalitsused (lasteaedade, lapsehoidude ning koolide omanikud), ametnikud ja töötajad; õpetajatele ja teistele haridusasutuste rühmade liikmetele alushariduses ja lapsehoiust; kutseharidus ja -koolitus, üldkeskharidus, teadlased ja õpetajate koolitajad; täiskasvanud õppijad ja eesti keele teise keele õpetajad, õpetajate koolitajad; teadlased, ülikoolide ja kõrgharidusasutuste töötajad; kinnipeetavad; üksikisikud, kelle esimene keel ei ole eesti keel; tööandjad; uued sisserändajad, sealhulgas kolmandate riikide kodanikud, ELi kodanikud ja nende pereliikmed; kohalik elanikkond; avalik-õiguslikud, eraõiguslikud ja kolmanda sektori asutused, kes puutuvad kokku uute sisserändajatega; muudesse rahvustesse ja etnilistesse rühmadesse kuuluvad isikud, kes elavad Eestis.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti, kuid eriline tähelepanu Ida-Viru ja Harju maakonnal.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on keelelise hariduse areng ja seeläbi tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.18 Meede: Ennetav ja turvaline elukeskkond

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.10

Peamised tegevused: Teenused riskinoortele ja kohaliku tasandi võrgustikutööl põhinev koostöömudel

Laste ja noorte sotsiaalsed, tööturu ja tervishoiuga seotud probleemid ning õiguskaitsealased probleemid on omavahel seotud ja neid on võimalik ennetada. Lastesse ja noortesse investeerimine on kõige kulutõhusam viis, kuidas ennetada ja lahendada Eesti riigi märkimisväärseid probleeme, mis on seotud majanduse, tööhõive, sotsiaalkaitse, õiguskaitse ja tervishoiuga. Need valdkonnad on seotud ka hariduse, selle tugiteenuste ja noorsootööga.

Laste ja noortega seotud sekkumismeetmed keskenduvad võrdsete ja õigeaegsete juurdepääsuteenuste edendamisel, toetades aktiivse kaasamise integreeritud meetmeid ning ennetades riskikäitumist kohalike kogukondade ja kodanikuühiskonna kaasamise abil. Lastega seotud meetmete planeerimisel ja disainimisel on aluseks Lastegarantii.

Sihtrühmad: Lapsevanemad, lapsed ja tõsise traumaatilise kogemusega noored; laste asendushooldus, asendushooldusteenuste osutajad; kasuperesse astunud noored; laste olukorra hindamisega tegelevad isikud, lastega töötavad spetsialistid, kohalikud omavalitsused; laste ja noortega töötavad spetsialistid ning neid esindavad organisatsioonid, ülikoolid, asjaomane kutseliit; noored, sh mittetöötavad ja mitteõppivad noored; Ohustatud lapsed ja noored, vanemad, kõik kohalikud omavalitsused, kes tegelevad laste ja noortega, kohalike asutuste esindajad, ettevõtete ja organisatsioonide esindajad, valitsusvälised organisatsioonid ja kogukonnad; Kohalikud omavalitsused (lasteaedade, lapsehoidude ning koolide omanikud), ametnikud ja töötajad; Õpetajatele ja teistele haridusasutuste rühmade liikmed alushariduses ja lapsehoius.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidise, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.

Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.19 Meede: Kodanikuühiskonna mõju suurendamine ja arengu toetamine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.11

Peamised tegevused: Laste ja noorte kodanikuühiskonda kaasamine

Laste ja noorte sotsiaalsed, tööturu ja tervishoiuga seotud probleemid ning õiguskaitsealased probleemid on omavahel seotud ja neid on võimalik ennetada. Lastesse ja noortesse investeerimine on kõige kulutõhusam viis, kuidas ennetada ja lahendada Eesti riigi märkimisväärseid probleeme, mis on seotud majanduse, tööhõive, sotsiaalkaitse, õiguskaitse ja tervishoiuga. Need valdkonnad on seotud ka hariduse, selle tugiteenuste ja noorsootööga.

Laste ja noortega seotud sekkumismeetmed keskenduvad võrdsete ja õigeaegsete juurdepääsuteenuste edendamisel, toetades aktiivse kaasamise integreeritud meetmeid ning ennetades riskikäitumist kohalike kogukondade ja kodanikuühiskonna kaasamise abil. Lastega seotud meetmete planeerimisel ja disainimisel on aluseks Lastegarantii.

Sihtrühmad: Lapsevanemad, lapsed ja tõsise traumaatilise kogemusega noored; laste asendushooldus, asendushooldusteenuste osutajad; kasuperesse astunud noored; laste olukorra hindamisega tegelevad isikud, lastega töötavad spetsialistid, kohalikud omavalitsused; laste ja noortega töötavad spetsialistid ning neid esindavad organisatsioonid, ülikoolid, asjaomane kutseliit; noored, sh mittetöötavad ja mitteõppivad noored; Ohustatud lapsed ja noored, vanemad, kõik kohalikud omavalitsused, kes tegelevad laste ja noortega, kohalike asutuste esindajad, ettevõtete ja organisatsioonide esindajad, valitsusvälised organisatsioonid ja kogukonnad; Kohalikud omavalitsused (lasteaedade, lapsehoidude ning koolide omanikud), ametnikud ja töötajad; Õpetajatele ja teistele haridusasutuste rühmade liikmed alushariduses ja lapsehoius.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.20 Meede: Lapse õigused on tagatud, toimiv lastekaitstesüsteem väärtustab iga last, tema arengut ja heaolu; Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele; Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (h) soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.7.12

Peamised tegevused: Laste heaolu ja sotsiaalse kaasatuse suurendamine; Teenused riskinoortele: Käitumisoskuste Mäng.

Laste ja noorte sotsiaalsed, tööturu ja tervishoiuga seotud probleemid ning õiguskaitsealased probleemid on omavahel seotud ja neid on võimalik ennetada. Lastesse ja noortesse investeerimine on kõige kulutõhusam viis, kuidas ennetada ja lahendada Eesti riigi märkimisväärseid probleeme, mis on seotud majanduse, tööhõive, sotsiaalkaitse, õiguskaitse ja tervishoiuga. Need valdkonnad on seotud ka hariduse, selle tugiteenuste ja noorsootööga.

Laste ja noortega seotud sekkumismeetmed keskenduvad võrdsete ja õigeaegsete juurdepääsuteenuste edendamisel, toetades aktiivse kaasamise integreeritud meetmeid ning ennetades riskikäitumist kohalike kogukondade ja kodanikuühiskonna kaasamise abil. Lastega seotud meetmete planeerimisel ja disainimisel on aluseks Lastegarantii.

Sihtrühmad: Lapsevanemad, lapsed ja tõsise traumaatilise kogemusega noored; laste asendushooldus, asendushooldusteenuste osutajad; kasuperesse astunud noored; laste olukorra hindamisega tegelevad isikud, lastega töötavad spetsialistid, kohalikud omavalitsused; laste ja noortega töötavad spetsialistid ning neid esindavad organisatsioonid, ülikoolid, asjaomane kutseliit; noored, sh mittetöötavad ja mitteõppivad noored; Ohustatud lapsed ja noored, vanemad, kõik kohalikud omavalitsused, kes tegelevad laste ja noortega, kohalike asutuste esindajad, ettevõtete ja organisatsioonide esindajad, valitsusvälised organisatsioonid ja kogukonnad; Kohalikud omavalitsused (lasteaedade, lapsehoidude ning koolide omanikud), ametnikud ja töötajad; Õpetajatele ja teistele haridusasutuste rühmade liikmed alushariduses ja lapsehoius.

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.21 Meede: Õpivõimalused ja hariduse korraldus

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (k) parandada võrdset ja õigeaegset juurdepääsu kvaliteetsetele, kestlikele ja taskukohastele teenustele, sealhulgas teenustele, millega parandatakse eluaseme ja isikukeskse hoolduse, sealhulgas tervishoiu kättesaadavust; ajakohastada sotsiaalkaitseüsteeme, sealhulgas parandada juurdepääsu sotsiaalkaitsele, pöörates erilist tähelepanu lastele ja ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele; parandada tervishoiusüsteemide ja pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavust (sealhulgas puuetega inimeste jaoks), tõhusust ja vastupanuvõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.8.1

Peamised tegevused: Koolivõrgu korrastamise jätkamine (haridusinfrastruktuuri arendamine kvaliteetse ja kaasava hariduse ning haridusasutuste vahelise koostöö toetamiseks); Kvaliteedi ja innovatsiooni juhtimise arendamise tööriistakast kohalikele omavalitsustele ja haridusasutustele (investeeringud kooskõlas piirkondlike ja/või maakondlike arengudokumentidega ning arvestades regionaalset mõõdet).

Sihtrühmad: Õpilased, õpetajad, kohalikud omavalitsused, riik; kohalikud omavalitsused, koolijuhid, haridusasutused (koolijuhid, õpetajad).

Sihtpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Lisaks on hariduse areng ja seeläbi tööhõive parandamine lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Vt eelmist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.22 Meede: Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning hooldusvõimaluste tagamine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (k) parandada võrdset ja õigeaegset juurdepääsu kvaliteetsetele, kestlikele ja taskukohastele teenustele, sealhulgas teenustele, millega parandatakse eluaseme ja isikukeskse hoolduse, sealhulgas tervishoiu kättesaadavust; ajakohastada sotsiaalkaitseüsteeme, sealhulgas parandada juurdepääsu sotsiaalkaitsele, pöörates erilist tähelepanu lastele ja ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele; parandada tervishoiusüsteemide ja pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavust (sealhulgas puuetega inimeste jaoks), tõhusust ja vastupanuvõimet

Meetme nr SFOSis: 12.4.9.1

Peamised tegevused: Kogukonna ja kohalike omavalitsuste võimestamine; Ühtsete hindamissüsteemide ja –instrumentide kohandamine, loomine ja kasutusele võtmine pikaajalise hoolduse vajaduse tuvastamiseks; Teadmispõhise poliitika kujundamise toetamine; Eestkostesüsteemi korrastamine; Hoolekandeteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse tõstmine ja järelvalve edendamine; Erinevate valdkondade integreerimine sotsiaalkaitseteenuste pakkumiseks, sh innovaatiliste lahenduste suurendamine sotsiaalkaitsesektoris; Hoolduskoordinatsiooni mudeli katsetamine ja arendamine üle Eesti; Dementsusega inimestele suunatud teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parendamine; Toetavad meetmed hoolduskoormusega inimestele; Meetmed sotsiaalkaitse sektori ja lastega töötavatele töötajatele.

Sihtrühmad: Erivajadusega inimesed; hooldusvajadusega inimesed; dementsuse all kannatavad inimesed ja nende pereliikmed; hoolduskoormusega või hoolduskoormuse tekkimise potentsiaaliga inimesed; kohalikud omavalitsused ja kogukonnad; Sotsiaalkindlustusamet; sotsiaal-, tööhõive- ja tervishoiupoliitika kujundajad; sotsiaal-, tööhõive- ja tervishoiutöötajad ning teenuseosutajad; sotsiaal-, haridus-, tööhõive- ja tervishoiusektor; (tehnoloogia)ettevõtted; eestkostesüsteemi osalised, eraõiguslikud ja mittetulunduslikud organisatsioonid.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede on lisaks „Eesti 2035” strateegiale kooskõlas ka „Kliimamuutustega kohanemise arengukavaga aastani 2030” läbi tervise edendamise ja üldise toimetuleku alaeesmärgi, mis võib kaudselt kaasa aidata ka hinnatavale keskkonnanäesmärgile.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäesmärgiga, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

6.23 Meede: Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning hooldusvõimaluste tagamine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (iii) tõrjutud kogukondade, madala sissetulekuga leibkondade ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade, sealhulgas erivajadustega inimeste sotsiaal-majandusliku kaasamise edendamine integreeritud meetmete, muu hulgas eluaseme- ja sotsiaalteenuste kaudu

Meetme nr SFOSis: 21.4.1.1

Peamised tegevused: Kodude kohandamine kodus elamist toetavate teenuste arendamiseks; Kogukonnapõhiste teenusmajade loomine vanemaealistele; Hoolekandeesutuste dementsussõbralikuks kohandamine; Erihoolekande teenuskohtade loomine; Integreeritud heaoluteenuste arendamise ja osutamise keskused.

Sekkumise eesmärk on toetada tegevusi ja taristuinvesteeringuid, mis aitavad ellu viia pikaajalise hoolduse reformi ning toetada tervishoiu- ja sotsiaalsektori integreerimist. Sekkumise lähtekohaks on deinstitutionaliseerimise põhimõte ja eesmärgiks on toetada inimeste iseseisvat elu ning toimetulekut niipalju kui võimalik ning säilitada inimeste sidet kogukonnaga. Sotsiaalkaitse ja tervishoiusüsteemide kestlikkuse tagamiseks ja inimkeskse abi osutamiseks on vaja üleminekut tervishoiu- ja sotsiaalhooldussektorite institutsionaalsest hooldusest integreeritud koostööle ja koordineerimisele.

Sekkumisel on kaks peamist tegevussuunda, mis on üheks osaks pikaajalise hoolduse süsteemi ümberkorraldamise tervikpaketist. Sotsiaalhoolekandessektorile suunatud tegevussuund võimaldab pakkuda täiendavaid kogukonna- ja kodupõhiseid teenuseid kõrvalabi vajadusega inimestele. Tervishoiusektori tegevussuund aga luua maakondlikud integreeritud heaolukeskused, mis ühendavad endas nii tervishoiu kui ka sotsiaalsektori teenuste osutamise (esmatasandi tervishoid, ja üldhaigla, eriarstiabi ja muud ühiskondlikud teenused; kodu lähedal osutatavad sotsiaalhoolekandeteenused).

Sihtrühmad: Hooldamist vajavad isikud, sealhulgas eakad, kognitiivsete häiretega inimesed ja sotsiaalse toimetulekuraskustega isikud; Kohalikud omavalitsused, kogukonnad, mittetulundusühendused, erasektor, tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutajad, k.a spetsiaalne tööjõud), hooldust vajavate isikute pereliikmed, st võimalikud isikud, kelle suhtes hoolduskoormust kohaldatakse ; Tervishoid ja sotsiaalvaldkond (teenuseosutajad, sh spetsiaalne tööjõud).

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Pikemas perspektiivis võib meede parandada tööhõivet, mis on lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede on lisaks „Eesti 2035“ strateegiale kooskõlas ka „Kliimamuutustega kohanemise arengukavaga aastani 2030“ läbi tervise edendamise alaanäidise, mis võib kaudselt kaasa aidata ka hinnatavale keskkonnanäidisele.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonnanäidisega, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Pikemas perspektiivis võib meede parandada tööhõivet, mis on lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

7 MATERIAALSE PUUDUSE VÄHENDAMINE

7.1 Meede: Hüvitiste maksmine, skeemide arendamine ja inimeste piiriülest liikumist arvestava sotsiindlustussüsteemi kujundamine

Poliitikaeesmärk: Sotsiaalsem Eesti

Erieesmärk: (m) vähendada materiaalsel puudust, andes toidu- ja/või esmast materiaalsel abi enim puudust kannatavatele isikutele, sealhulgas lastele, ning võtta kaasnevaid meetmeid, mis toetavad nende isikute sotsiaalset kaasamist

Meetme nr SFOSis: 12.4.10.1

Peamised tegevused: Toidu ja/või esmatarbekaupade pakkumine (nt *voucherite* skeemi alusel).

Sekkumise üldeesmärk on suurendada sotsiaalset kaasatust ja aidata kaasa vaesuse, sealhulgas laste vaesuse kaotamisele Eestis. Täpsemalt antakse enim puudustkannatavatele isikutele toitu ja esmast materiaalsel abi ning sotsiaalse kaasamise meetmeid. Toidu pakkumine võimaldab luua paremat kontakti abivajava isikuga ja seega kaasata ta muudesse teenustesse ja/või tugiteenustesse, sealhulgas näiteks aktiivsetele tööturuteenustesse, sotsiaalhoolekandeteenustesse, haridusele ja koolitusele juurdepääsule, mis pikemas perspektiivis võiks aidata parandada isiku sotsiaal-majanduslikku olukorda ja vähendada abivajadust.

Sihtrühmad: Absoluutses vaesuses elavad inimesed, kodutud ja vaesuse ohus olevad inimesed.

Sihthpiirkond: Kogu Eesti.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonaeesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonaeesmärgiga, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Pikemas perspektiivis võib meede parandada tööhõivet, mis on lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede on lisaks „Eesti 2035” strateegiale kooskõlas ka „Kliimamuutustega kohanemise arengukavaga aastani 2030” läbi tervise edendamise alaeesmärgi, mis võib kaudselt kaasa aidata ka hinnatavale keskkonaeesmärgile.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonaeesmärgiga, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Pikemas perspektiivis võib meede parandada tööhõivet, mis on lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Mõneti võib meede suurendada pakendijäätmete osakaalu. Sellegipoolest arvestades üldist trendi pakendite vähendamise suunas ja kooskõla „Eesti 2035” strateegiaga, sh jäätmekavaga (nii kehtiv kui koostamisel olev), ning lisaks ka absoluutses vaesuses olevate inimeste aitamise ülimat olulisust, ei näha märkimisväärset olulist negatiivset mõju hinnatavale keskkonaeesmärgile.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet hinnatava keskkonaeesmärgiga, ei ole sellele näha ka olulist negatiivset mõju. Pikemas perspektiivis võib meede parandada tööhõivet, mis on lahutamatu osa majanduslikust kasvust.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

8 INIMESELE LÄHEDASEM EESTI

8.1 Meede: Regionaalareng – Suuremate linnapiirkondade (Ida-Viru, Tallinn, Tartu, Pärnu) arendamine (sh linnaruumi arendamine, targa linna pilootlahendused, elurikkuse suurendamine tiheasutusaladel)

Poliitikaeesmärk: Inimestele lähedasem Eesti

Erieesmärk: 8.1. (i) tervikliku ja kaasava sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnaalase arengu, kultuuri, looduspärandi, säästva turismi ja julgeoleku soodustamine linnapiirkondades

Meetme nr SFOSis: 12.5.1.1

Peamised tegevused:

- Nutikad lahendused. Toetust antakse linnades pakutavate nutikate teenuste ja lahenduste arendamiseks, katsetamiseks ja rakendamiseks (nt uued e-teenused, suur- ja avaandmete kasutatavus, e-demokraatia/kaasamislahendused, intelligentsed süsteemid (sh seireks) ja nutivõrgud (liiklus, valgustus jne)). Rohelahenduste projektide eesmärk on suurendada linnaruumi elurikkust, muutes linnakeskkonda kliimamuutustele vastupanuvõimelisemaks ja inimestele elamisväärseks. Tegevused hõlmavad elurikkust suurendavate elementide ja projekteerimistehnikate kasutamist linnaplaneerimises, liigirikaste alade loomist, looduslike veekogude rajamist jne. Need sekkumised on suunatud kõigile linnapiirkondadele.
- Ida-Viru taaselustamine. Oluline on jätkata linnakeskkonna arendamise toetamist, investeerides linnaruumi kasutamisse ja avaliku taristu (sh jalgrattataristu) renoveerimisse, et muuta linnapiirkondade elukeskkond atraktiivsemaks kvalifitseeritud tööjõule ja kohaneda rahvastiku vähenemisega. Täiendavat tähelepanu tuleb pöörata eluasemete tühjenemisega seotud probleemidele, mis toovad endaga kaasa vajaduse linna kompaktsemaks muuta. Need sekkumised on suunatud ainult Ida-Virumaal asuvatele linnapiirkondadele.

- Kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused. Meetmed on suunatud Ida-Virumaal ja Pärnu funktsionaalses linnapiirkonnas asuvatele linnapiirkondadele, et lahendada maapiirkondadega ühiseid probleeme.
- Kohalike omavalitsuste parem suutlikkus. Need meetmed on suunatud kõigile linnapiirkondadele, et lahendada maapiirkondadega ühiseid probleeme. Meetmed muudavad linnapiirkonnad elu- või majandustegevuse jaoks atraktiivsemaks ja mugavamaks. Linnatariistusse või nutikate lahenduste arendamisse tehtud investeeringute rakendamisel võetakse arvesse ligipääsetavuse ja universaalse disaini põhimõtteid.

Sihtrühmad: Kohalikud omavalitsused, ühistranspordikeskused, ettevõtted, valitsusvälised organisatsioonid ja sihtasutused, teadus- ja arendusasutused.

Sihtpiirkond: Funktsionaalne linnapiirkond, mis hõlmab nii keskuslinna kui ka sellega lähedalt seotud tiheasustusega ala (so keskuslinna ümbritsev katkematu asustusega valglinnastunud ala, mida seob keskuslinnaga igapäevane tihe pendelränne). Toetus on suunatud funktsionaalsetele linnapiirkondadele, mille elanikkond ületab 50 000 inimest – suuremad funktsionaalsed linnapiirkonnad Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Ida-Viru maakonnas (Narva, Kohtla-Järve, Jõhvi, Sillamäe linnastud).

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meetmel on otsene positiivne mõju kliimamuutuste mõju vähendamisele eeldusel, et suuremate linnapiirkondade arendamise puhul on olemas vähemalt üks strateegiline dokument, nt asjakohane strateegia, programm või tegevuskava, koos kindlate keskkonnanäesmärkidega. Peamised tegevused, mis on meetme all ette nähtud – (targa linna pilootlahendused, elurikkuse suurendamine tiheasustusaladele jne) on positiivse mõjuga kliimamuutuste mõju vähendamisel, soodustades energiatõhusust ja seega maandades KHG'de heidet. Ka rattataristu arendamisel võib olla kasvuhoonegaaside vähenemise kaudu positiivne mõju kliimamuutuste leevendamisele; efektiivine rattataristu olemasolu soodustab tõenäosust, et liiklejad valivad valdavalt fossiilkütusel sõitvate autode kasutamise asemel jalgarattaga liiklemise. Seega ei ole eeldatud, et meede põhjustab olulist kahju hinnatavale keskkonnanäesmärgile.

Kliimamuutustega kohanemine		x	Targa linna planeerimine, elurikkuse suurendamine, julgeoleku tõstmine muudab linnad kliimamuutustele vastupanuvõimelisemateks aidates ära hoida tormide ja üleujutustega kaasnevaid laastavaid mõjusid.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Kavandatavad tegevused ei ole märkimisväärselt seotud veevaldkonna ressurssidega, kuid säästliku linnaruumi arendamisel (sh elurikkuse suurendamisel) võib olla kaudne positiivne mõju. Infrastruktuuri ja ehitusprojektide käigus on võimalik, et esineb risk veeresurssidele. Aga kuna vastavalt Eesti Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele alluvad olulise mõjuga ehitusprojektid keskkonnamõju hindamise nõuetele, on need riskid leevendatud.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Kavandatavad tegevused ei ole märkimisväärselt seotud ringmajandusega, kuid säästliku ja nutika linnaruumi arendamine võib kaudselt toetada ringmajandust. Linnapiirkonna atraktiivsemaks muutumine võib kaudselt parandada ka jäätmete ringlussevõttu (kuna paljudes maapiirkondades puuduvad selleks mugavad võimalused). Infrastruktuuri ja ehitusprojektide käigus on oodata, et tekitatakse jäätmeid. Samas ei paista meetme kirjelduses olevat ehitusprojekte, mis võiks tekitada ülemääras koguses taaskasutatuid jäätmeid. Maaarendajad on kohustatud käitlema oma jäätmeid vastavalt Eesti jäätmeseadusele, mis soodustab ringlussevõttu ja ohutut jäätmekäitlust. Seega ei eeldata, et meede kahjustab oluliselt hinnatavat keskkonnaeesmärki.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Kavandatavad tegevused ei ole märkimisväärselt seotud reostusega, kuid säästliku ja nutika linnaruumi arendamine võib kaudselt seda toetada. Infrastruktuuri ja ehitusprojektide käigus on võimalik, et esineb reostuse tekke risk. Samas, meetmega seotud taristuprojektid ei erine oluliselt teistest ehitussektori tüüpilistest arendusprojektidest, mida reguleeritakse vastavalt Eesti Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele ja mille põhjal on arendajad kohustatud reostusega seotud leevendamismeetmeid rakendama ehituskäigus. Seega on eeldatud, et meede ei kahjusta oluliselt hinnatavat keskkonnaeesmärki.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Kavandatud tegevused nagu targa linna pilootlahendused ja elurikkuse suurendamine tiheasutusaladel on otsese olulise positiivse mõjuga elurikkusele. Tegevused hõlmavad elurikkust suurendavate elementide ja projekteerimistehnikate kasutamist linnaplaneerimises, liigirikaste alade loomist, looduslike veekogude rajamist. Infrastruktuuri ja ehitusprojektide käigus on võimalik, et esineb teoreetiline risk bioloogilisele mitmekesisusele. Sellegipoolest alluvad olulise mõjuga ehitusprojektid vastavalt Eesti Keskkonnamõju hindamise ja

		keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele keskkonnamõju hindamise nõuetele, mistõttu on nimetatud riskid leevendatud.
--	--	---

8.2 Meede: Regionaalareng – Regionaalse ettevõtluse ja kohalike avalike teenuste toetamine (sh elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamine, avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine, investeeringud vee infrastruktuuri, KOV võimekuse tõstmine)

Poliitikaeesmärk: Inimestele lähedasem Eesti

Erieesmärk: (ii) tervikliku ja kaasava sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnavalase kohaliku arengu, kultuuri, looduspärandi, säästva turismi ja julgeoleku soodustamine mujal kui linnapiirkondades

Meetme nr SFOSis: 12.5.2.1

Peamised tegevused:

- Atraktiivne piirkondlik ettevõtlus- ja elukeskkond. Selleks, et tugevdada kohalike omavalitsuste rolli ettevõtluskeskkonna arendamisel ja suurendada piirkondliku ettevõtluskeskkonna atraktiivsust, on vaja toetada erinevaid tegevusi integreeritult. Sellised tegevused võivad olla turismiedendus ja kohaturundus, ettevõtlusvõrgustike, piirkonnaspetsiifiliste kompetentsikeskuste ja klasterite arendamine ettevõtlikkuse ja kaugtöö edendamise, ettevõtete diagnostika, koolitused ja muud maakonna arengustrateegias kavandatud tegevused. Samuti võib vajadusel kombineerida tegevusi sihistatud investeeringutega (külastusobjektid, tööstusalade ja muu ettevõtluseks vajaliku tehnilise taristu (nt juurdepääsuteed) parem kasutamine, avalik linnaruum, sealhulgas linnakeskuste elavdamine ja ehituspärandi taaskasutusele võtt, tootearendus- ja koostöö keskused või inkubaatorid).
- Kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused. Sellised meetmed võivad hõlmata avalike teenuste arendamist (paranenud teenusekvaliteet ja uuenduslikud viisid teenuste osutamiseks, nt e-teenused, mobiilsed teenused, kohalike omavalitsusega koostöös osutatavad teenused, kogukonnateenused, mitmesugused pilootprojektid) ning avalike teenuste taristu

kohandamisega seotud tegevusi (multifunktsionaalsed teenusekeskused või taristuvõrgustiku terviklik väljaarendamine, säästva veemajanduse edendamine).

- Kohalike omavalitsuste parem suutlikkus. Vajalikud sekkumised hõlmavad järgmist: majandusarengut ning teenuste disaini ja teenusvõrgustike kavandamist toetavad uuringud, analüüsid, ekspertiisid, nõustamised; arendussuutlikkust toetavad ja tõstvad arendus- ja koolitusprogrammid kohalikele ja piirkondlikele võtmeosapooltele (keskendudes teenustele, ettevõtlusele, tööturule, oskustele ja majandusarengule); võrgustike töö toetamine tagamaks elanikele kättesaadavaid ja kvaliteetseid teenuseid ning paremaid tööhõive ja ettevõtluse arendamise võimalusi väljaspool pealinnapiirkonda.

Sihtrühmad: Kohalikud omavalitsused, maakondlikud arenduskeskused ja muud piirkondlikud organisatsioonid, VKEd, valitsusvälised organisatsioonid, piirkondlikud vee-ettevõtted.

Sihtpiirkond: Erieesmärk on suunatud kõikidele funktsionaalsetele piirkondadele Eestis (kattuvad suuresti maakonnapiiridega – linn, mis tegutseb ümbritsevate maapiirkondade keskusena moodustab enamasti funktsionaalse piirkonna). Toetuse saajatena on välistatud erieesmärgi 1 sihtpiirkonnaks olevad suuremad linnad oma linnalise territooriumi ulatuses. Erilist tähelepanu pööratakse aga Kagu-Eestile ja Ida-Viru piirkonnale, et toetada järelejõudmist ülejäänud riigile. Väiksemate linnakeskuste elavdamisel pööratakse erilist tähelepanu muinsuskaitse alla jäävatele keskustele.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesid?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Turismiedendus ja mobiilsete teenuste toetamine võib mingil määral küll kasvuhoonegaaside heidet suurenenud transporditeenuste tarbimise kaudu suurendada ja seeläbi kliimamuutusi tugevdada. Samuti võib ettevõtluse elavdamine kasvuhoonegaaside heidet suurendada. Samas sisaldab meede komponente, mis on kaudselt seotud KHGide heite vähendamisega; arendus- ja innovatsioonivõimekuse arendamine on teoreetiliselt seotud kõrgema energia- ja ressursitõhususega; kättesaadavate kvaliteetsete avalike teenuste arendamine (nt e-teenuste arendamine) võib vähendada transpordikulu ja teisi KHG-intensiivseid valdkondi; ja kohalike omavalitsuste parema suutlikkuse arendamine (eriti arengustrateegiate koostamise ja

			rakendamisega seoses) võimaldab omavalitsustel efektiivsemalt ohjata säästlikkuse ja KHGide kriteeriume kogukondades. Sellest kõigest tulenevalt ei ole eeldatud, et meede kahjustab oluliselt hinnatavat keskkonnanäesmärki.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Kättesaadavate lahenduste (nt e-teenuste) arendamine ja kohaliku omavalitsuste suutlikkuse tõstmine teeb kogukonnad vastupidavamaks kliimamuutustega seoses (nt tormid ja üleujutused) ja tõstab kogukonna julgeolekut planeerimise ja arengustrateegia koostamise ning rakendamisetappides. Ette nähtud tegevus „KOV parem suutlikkus“ võib potentsiaalselt toetada ka kliimamuutustega seonduvat õpet (kuna see on antud kontekstis aktuaalne teema) ja selliste koolituste abil kaudselt toetada ka kliimamuutuste mõjuga kohanemises pädevate spetsialistide olemasolu tagamist (mis ühtlasi tõstaks KOVide suutlikkust). Ei ole eeldatud, et meede kahjustab oluliselt hinnatavat keskkonnanäesmärki.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Sekkumine toetab säästva veemajanduse edendamist (nt investeeringud vee infrastruktuuri), millel on eeldatavalt positiivne mõju Eesti veekogude seisundile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Atraktiivse ja kvaliteetse ettevõtlus- ning elukeskkonna loomise eelduseks on täna keskkonnasäästlikkus (sh puhtamate asulate ja looduskeskkonna tagamine), mida soodustab innovatiivsus ja teaduspõhisus (nt jätkusuutlikuma, looduskeskkonda hoidva ja ringmajandust toetava tehnoloogia kasutus teenuste arendamisel; tarkade „rohelistemate“, sh ressursitõhusate, teenuste pakkumisel; digilahenduste arendamisel, nt e-teenused, mobiilsed teenused). Seetõttu võib arvata, et investeeringud majandusarengusse tõhustavad osaliselt ka reostuse ja jäätmete tekke vältimist või ringlussevõttu.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Sekkumine toetab keskkonnasäästlikkust (sh puhtamad asulad ja looduskeskkond, mh ka säästev veemajandus) ja ressursside tõhusamat kasutust, mis eeldatavasti toetab ökosüsteemide head käekäiku läbi loodusressursside toorme hankimise vähenemise ja ühtlasi aitab ringmajandust toetava tehnoloogia areng vähendada looduskeskkonda kahjustavat reostust. Seega pole näha meetme negatiivset mõju toodud keskkonnanäesmärgi täitmisele.

9 ÕIGLANE ÜLEMINEK

9.1 Meede: Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus (sh tööstus)

Poliitikaeesmärk: Õiglane Üleminek

Erieesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimaneutraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme number SFOSis: 21.6.1.3

Peamised tegevused: Sekkumine piirkonna majanduse mitmekesistamiseks (ehk eri valdkondade arenguks) toetades uusi suuremahulisi tootlikke investeeringuid kõrgema lisandväärtusega töökohtadega ettevõtetesse – uute töökohtade loomiseks ning seeläbi põlevkivisektori osakaalu vähenemisest tulenevate majanduslike mõjude leevendamiseks. Toetatakse põhivarainvesteeringute kulusid ning võrkude liitumise ja projekteerimiskulusid, mis on seotud järgmiste tegevustega:

a) uue ettevõtte/üksuse rajamine, uue toote tootmine või uue teenuse pakkumine – loomaks uusi kõrgema lisandväärtusega töökohti;
b) tootmisprotsessi ümberkorraldamine põlevkivisektorst sõltuvatele ettevõtjatele – säilitamaks olemasolevaid ja loomaks uusi töökohti ning tagamaks ettevõtte jätkusuutlikkus ja kooskõla kliimaneutraalsuse eesmärkidega. Lisandväärtus töötaja kohta peab vastama vähemalt projekti tegevusala keskmisele.

Sihtrühm: Meede on kättesaadav nii VKEdele kui ka suurematele ettevõtetele (vt Õiglase ülemineku territoriaalset kava), kui need vastavad õiglase ülemineku fondi asutamise määruses sätestatud nõuetele, samuti ELi heitkogustega kauplemise süsteemi ja riigiabi nõuetele (peamiselt mäetööstus, töötlev tööstus, elektrienergia, veevarustus, jäätmekäitlus). Rahastust jagatakse avatud konkursside kaudu. Projektid võistlevad rahastamise eest kahes kategoorias: a) keskmise suurusega uued projektid, mille investeeringute kogusumma jääb alla 50 miljoni euro, b) suured uued projektid üle 50 miljoni euro.

Sihthpiirkond: Ida-Virumaa

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäidiseid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Õiglase ülemineku fondi eesmärk on toetada kliimanetraalsusele üleminekust mõjutatud osapooli Ida-Virumaal, et tagada nende kooskõla kliimapoliitika eesmärkidega. Toetust jagatakse vastavalt ELi heitkogustega kauplemise süsteemi nõuetele ning ühe tulemusnäitajana hinnatakse KHGide heitkoguste vähenemist. Lisaks, paljud Ida-Virumaa suurettevõtete võimalikud tulusad projektid on otsese kliimapositiivse mõjuga (Ida-Viru KHGide heiterohke majanduse ümbersuunamine puhketurismile, ringmajanduse põhimõtete rakendamine; rohevesiniku kasutus diislikütuste asemel), mille laadsetele investeeringutele on meetme rakendamine toeks. Seetõttu pole näha meetme negatiivne mõju kliimamuutuste leevendamisele.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Õiglase ülemineku fondi rahastatud investeeringud toetavad mh Eesti 2035 strateegiale ja Kliimamuutustega kohanemise arengukavale 2030, mis seavad eeldused kliimamuutustest põhjustatud riskide maandamiseks. Investeeringud loovad töökohti ja parandavad ettevõtete jätkusuutlikkust (sh majandust üleüldiselt), mis vähendab julgeolekuriski ja annab paremad eeldused kliimamuutustega kohanemiseks. Seega, pole näha meetme negatiivset mõju kliimamuutustega kohanemisele.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede toetab uute kaasaegsete keskkonnasäästlikute lahenduste/teenuste/toodete ja tehnoloogiate arendamist ning kõrgema lisandväärtusega töökohtade loomist, mis kooskõlas Eesti 2035 strateegiaga toetab ressursside efektiivsemat kasutust ning keskkonnasaaste vähendamist, olles positiivse mõjuga mh ka veekeskkonnale. Meetme rakendamine ei ole hinnanguliselt olulise negatiivse mõjuga veevaldkonna ressurssidele.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Investeeringud soodustavad tootmisprotsessi ümberkorraldamist ringmajanduse põhimõtete järgselt tulenevalt Eesti 2035 strateegiast. Lisaks sellele on ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava eesmärgiks kliimanetraalsuse saavutamine, millele aitab kaasa KHGide heite vähendamine materjali võimalikult efektiivse kasutuse ning eluringi pikendamise abil. Meetmel ei ole hinnanguliselt olulist negatiivset mõju ringmajandusele.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meede toetab uute kaasaegsete keskkonnasäästlikute lahenduste/teenuste/toodete ja tehnoloogiate arendamist ning kõrgema lisandväärtusega töökohtade loomist, mis kooskõlas Eesti 2035 strateegiaga toetab keskkonnasaaste vähendamist. Lisaks, põlevkivi kaevandamine

			halvendab põhjavee kvaliteeti, mistõttu ümberlülitumine uuele tootele või tootmisprotsessi ümberkorraldamine (ja ringmajanduse tõhustamine) on ka põhjavee kvaliteedile tõenäoliselt positiivse mõjuga. Hinnanguliselt ei suurenda meetme rakendamine oluliselt reostust.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Nagu eelnevalt kirjeldatud, soodustab meede keskkonnasäästlike lahenduste/teenuste/toodete ja tehnoloogiate arendamist ja on kooskõlas Eesti 2035 strateegiaga, millest tulenevalt ei ole näha olulist vastuolu bioloogilise mitmekesisuse säilimisega.

9.2 Meede: Ida-Viru ettevõtluse teadmismahukuse kasvatamise toetus

Poliitikaeesmärk: Õiglane Üleminek

Erieesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimaneutraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme number SFOSis: 21.6.1.4

Peamised tegevused: Sekkumisel on kaks eesmärki:

- Toetada ettevõtete teadus- ja arendustegevust ning innovatsioonitegevust (sh teadlikkuse tõstmine kaasaegsete tehnoloogiate võimalustest ja tehnoloogia arendamiseks vajalikest tegevustest), mille eesmärk on kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste väljatöötamine ning seeläbi töökohtade loomine, mille palgatase on asjaomaste sektorite keskmisest kõrgem.

Sihtrühm: eraettevõtted (nii VKEd kui ka suuremad, tingimusel, et need vastavad õiglase ülemineku fondi asutamise määruuses sätestatud nõuetele), kelle tehnoloogilisi uuendusi ja TA-mahukaid arengusuundi meede hakkab toetama.

- Võimestada kohalikke haridus- ja teadusasutusi: toetada teadus- ja arendustegevust kohalike ettevõtete vajadustega seotud valdkondades, eriotstarbeliste laborite loomist (nt testimiskeskused), teadustöötajate palkamist (rahvusvahelise koostöö edendamine eesmärgiga tutvustada maailma eesliinitehnoloogiaid ja tugevdada teadus- ja arendusasutuste uurimissuundi).

Sihtrühm: kohalikud haridus- ja teadusasutused ja nendes töötavad teadlased. Teadusuuringute valdkondi rahastatakse

uurimistoetuste kaudu. Grantide rahastamisel on olulisel kohal ettevõtjate osalus teemapüstitusel, samuti ettevõtete hinnangud ja tagasiside.

Sihtpiirkond: Ida-Virumaa.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Ettevõtete teadmismahukuse tõstmine toetab uute saaste- ja kuluefektiivsete tehnoloogiate kasutuselevõttu ja teadlikkuse kasvust tingitud keskkonnasäästlikkuse edendamist, millel ühtlasi on soodustav mõju kliimaeesmärkide saavutamisele. Uued keskkonnale kasulikumat, „rohelistumad“ ja tervislikumat töökohad aitavad samuti piirkonnas vähendada mõju kliimamuutustele ja elu- ning töökeskkonnale.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Uued tehnoloogiad ja suurem teadlikkus parandab võimalusi ettevõtetel tegeleda kliimamuutustest tulenevate probleemidega. Suund on vastavuses „Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030“ eesmärgiga soodustada kliimamuutuste mõjudega arvestavat ettevõtlust.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Saaste- ja kuluefektiivsed tehnoloogiad vähendada negatiivset keskkonnamõju ka vee valdkonnale. Toetused on kooskõlas Eesti 2035 strateegiaga, mis toetab ressursside efektiivsemat kasutust ning keskkonnasaaste vähendamist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Saaste- ja kuluefektiivsed tehnoloogiad aitavad maksimeerida toorme tootlikkust ning vähendada jäätmeteket. Toetused on kooskõlas Eesti 2035 strateegiaga, mis toetab ressursside efektiivsemat kasutust ning keskkonnasaaste vähendamist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Nagu eelnevalt mainitud, aitavad uued keskkonnale kasulikumat, „rohelistumad“ ja tervislikumat töökohad piirkonnas vähendada negatiivset mõju ka elu- ning töökeskkonnale ning saaste- ja kuluefektiivsed tehnoloogiad vähendada negatiivset keskkonnamõju. Toetused on kooskõlas Eesti 2035 strateegiaga, mis toetab keskkonnasaaste vähendamist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Uued keskkonnale kasulikumat, „rohelistumad“ ja tervislikumat töökohad ning saaste- ja kuluefektiivsed tehnoloogiad aitavad vähendada negatiivset keskkonnamõju, mis võib tuleneda loodusressursside suurest tarbimisest ja sellest tingitud elupaikade ja liigilise mitmekesisuse

		kaotusest või keskkonnareostusest (kaudselt ka KHGide heitest, mis kliimamuutuste kaudu kahjustab ökosüsteeme). Toetused on kooskõlas Eesti 2035 strateegiaga, mis toetab ressursside efektiivsemat kasutust ning keskkonnasaaste vähendamist.
--	--	--

9.3 Meede: Ettevõtluse mitmekesistamise tugiteenused ja -taristu

Poliitikaeesmärk: Õiglane Üleminek

Erieesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimanetraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme number SFOSis: 21.6.1.5

Peamised tegevused: Kuna majanduse mitmekesistamist peetakse üleminekuprotsessis oluliseks arenguvajaduseks, on piirkonna majanduse terviklikuks ümberkujundamiseks ülimalt oluline spetsiaalse tugitaristu loomine mikroettevõtete, idufirmade, loomemajanduse, IKT ja muude abivaldkondade aktiivse ökosüsteemi tekkeks. Sekkumine hõlmab nõustamis- ja arendusteenuste mahu suurendamist, mis toetab uute ettevõtete asutamist ja parandab olemasolevate ettevõtete suutlikkust, elavdab piirkondlikku ettevõtluskeskkonda (sh iduettevõtete, turismi ja loomemajanduse ökosüsteemi arendamist) ning tutvustab piirkonda välisinvesteeringute, turismi ja kaasaegseks elukeskkonnaks jaoks sobiva kohana.

Sihtrühm: Piirkondlikud arendusorganisatsioonid.

Sihtpiirkond: Ida-Virumaa

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Ettevõtluse mitmekesistamine maandab majandusriske ja aitab Ida-Viru ettevõtetel üle minna kliimaneutraalsusele. Turisminduse kasv võib vähesel määral suurendada KHGide heidet olenevalt ressursikasutuse efektiivsuse tasandist, kuid arvestades käimasolevat rohepööret ei ole see eeldatavasti märkimisväärne. Seega meetmel eeldatavasti puudub või on kaudne positiivne mõju (ettevõtluse kliimaneutraalsusele ülemineku läbi) kliimamuutuste leevendamisele.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Sarnaselt eelmisega, toimiv majandus on vastupidav kliimamuutuste mõjudele ja suudab neist tulenevaid riske paremini maandada. Meetmel võib olla kaudne positiivne mõju kõnealusele keskkonnanäesmärgile.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, ei ole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

9.4 Meede: Väikeettevõtluse toetus

Poliitikanäesmärk: Õiglane Üleminek

Ereäesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimanäesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimaneutraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme number SFOSis: 21.6.1.6

Peamised tegevused: Selle sekkumise eesmärk on suurendada Ida-Virumaal tegutsevate väike- ja mikroettevõtjate pikaajalist konkurentsivõimet ja ekspordisuutlikkust, toetades uuenduslike, ringmajanduslike ja kõrgema lisandväärtusega toodete, teenuste, tehnoloogiate ja protsesside arendamist või suurendades piirkonna väikeettevõtjate struktuuri- ja inimkapitali. Selle meetme kohaselt välja töötatud teenus või protsess ei pea olema turule orienteeritud, vaid see võib olla suunatud ka ettevõtte sisemise suutlikkuse suurendamisele uute ja suurema lisandväärtusega toote või teenusega seotud protsesside väljatöötamiseks ja juurutamiseks, sh personaliarendus, müük ja turundus, tootmis- ja teenindusprotsessid, kõrgtehnoloogiale üleminek, puhta energia tehnoloogia ja taristu kasutuselevõtt, energiatõhususe kasvatamine, digitaliseerimine, ringmajanduse edendamine jms.

Sihtrühm: Alustavad ettevõtjad ja tegutsevad piirkondlikud VKEd.

Sihtpiirkond: Ida-Virumaa

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meetmel on osaline positiivne mõju kliimaeesmärkidele, kuna toetab kliimanetraalsusele üleminekut (sh energiatõhususe kasvu ja taastuenergia kasutust).
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede soodustab kliimamuutustega kohanemist, kuna tõstab ettevõtete paindlikust ja kohanemisvõimet uute oludega toetades kõrgtehnoloogiate kasutuselevõttu, personaliarendust ja majanduslikku edukust arvestades ühtlasi „Eesti 2035“ strateegia eesmärkidega.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesid, ei ole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesid. Uute tehnoloogiate kasutuselevõtt ja rohepöörde (puhas energia, ringmajandus) võib aga soodustada vastava keskkonnanäesid saavutamist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.

Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

9.5 Meede: Töölt-tööle liikumise ning töötajate ümberprofileerimise toetused põlevkivisektori töötajatele

Poliitikaeesmärk: Õiglane Üleminek

Erieesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimanetraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme number SFOSis: 21.6.1.8

Peamised tegevused:

- Sekkumisega tagatakse turvavõrgustik neile, kelle jaoks üleminek saab alguse sissetuleku vähenemisega, pakkudes palgavahe osalist kompenseerimist teatud ajavahemiku jooksul.
- Pikaajalise töötuse ja vaesuse vältimiseks soodustatakse tõhusat ümberprofileerimist (täiendus- ja ümberõppeprogrammid) ja pakutakse põlevkivisektori töötajatele ulatuslikke tööturul liikuvust soosivaid lahendusi.

Sihtrühm: Põlevkivisektori töötajad ja sektorist lahkuvad töötajad ning Ida-Virumaal töö kaotamise riskis olevad töötajad.

Sihtpiirkond: Ida-Virumaa.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, ei ole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Meede suurendab majanduslikku kindlustatust, mis mh aitab kaasa ka kliimamuutustega kohanemisele.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, ei ole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.

9.6 Meede: Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses

Poliitikaeesmärk: Õiglane Üleminek

Erieesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimanetraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme number SFOSis: 21.6.1.1

Peamised tegevused: Selleks, et vastata piirkondade uute ettevõtete ja uusi ärimudeleid viljelevate ettevõtete vajadustele, vajab piirkond ka ulatuslikumat koolituspakkumist, mis tagab kasvuvaldkondades tegelevatele ettevõtetele nende vajadustele vastava

oskuste profiiliga tööjõu. Seepärast on üleminekuprotsessi positiivsete tulemuste saavutamiseks vaja suurendada ka täiendusõppe, kutse- ja kõrghariduse pakkumist.

Sekkumise eesmärk on arendada hariduspakkumist Ida-Viru maakonnas, sh integreerides paremini formaalset ja mitteformaalset õppimist, pakkudes inimestele võimalikes kasvusektorites (nt keskkonna- ja rohetehnoloogiad, taastuvenergia, ringmajandusharud, vesiniku tootmine, turismisektor, kultuurivaldkond ja loomemajandus) vajalikke oskuste omandamist, arendades digipädevust, juurutades elukestvat õpet, sidudes kutsehariduse tõhusamalt ettevõtjate vajadustega, töötades välja uued õppekavad kõrghariduses ja kvaliteetsed koolitusprogrammid jms. Meetme eesmärk on tagada õppijatele keeleoskused, digipädevus ja ettevõtlik suhtumine.

Sihtrühm: Meetme sihtrühmaks on inimesed, kes lahkuvad põlevkivisektorist, on aegunud või puuduvate oskustega inimesed (sealhulgas tulevased ja praegused üliõpilased), samuti praegu töötavad inimesed; koolitusasutused, kus tõstetakse koolituse kvaliteeti ja kooskõla piirkonna tööandjate vajadustega ning laiendatakse pakutavate erialade valikut; ettevõtjad ja tööandjad, kes osalevad koostöös koolitajatega praktilise õppe pakkumises.

Sihtpiirkond: Ida-Virumaa.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesid?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Edendades hariduses nii täiendkoolitust kui tasemeõppes uute õppekavade loomist, lisaks edendades formaalse ja mitteformaalse hariduse tihedamat lõimimist, haridusevaldkonna tihedamat lõimimist teiste eluvaldkondadega, kvaliteetset koolitust ning koolitades piirkonna koolitajaid toetab meede kaudselt „Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030“ eesmärgi. Täiendkoolituse mahu suurendamine ja uued tasemeõppe õppekavad toetavad tööjõu uute oskuste arengut, seega ka targemate ja uusi tehnoloogiaid kasutavate ning piirkonnale kasulike töökohtade loomist. Uued keskkonnale kasulikud, „rohelisemad“ ja tervislikumad töökohad aitavad piirkonnas vähendada mõju kliimamuutustele.

Kliimamuutustega kohanemine		x	Haritum ja koolitatud töäjõud on teadlikum keskkonnaväljakutsetest ja oskab kasutada uudseid, keskkonnasäästlikumaid tehnoloogiaid, töövõtteid, tehnikaid, meetodeid, et kohaneda kliimamuutustega. Neil on selleks sobilikud digipädevused ja üld- ning erialased oskused. Kui keskkonnaharidus on loomulik osa kõigi erialade ja ainete õpetusest, toetab see inimeste aktiivset enesetäiendamist, mis suurendab samuti teadlikkust ühiskonna väljakutsetest (sh kliimamuutuste mõjustest)..
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Haritum töäjõud on teadlikum keskkonnaväljakutsetest ja oskab kasutada uudsemat tehnoloogiat, mis vähendab negatiivset keskkonnamõju (kas läbi ressursside efektiivsema kasutuse või vähendades keskkonnasaastet) vee valdkonnale.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Teadlikkuse kasv suunab inimesed ressursse efektiivsemalt kasutama ja vähendab seeläbi jäätmeteket. Tööjõu oskuste areng ja seega uute tehnoloogiate kasutus tõhustab ressursikasutust kogu selle olelusringi jooksul.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Haritum töäjõud on teadlikum keskkonnaväljakutsetest ja oskab kasutada uudsemat tehnoloogiat, mis vähendab negatiivset keskkonnamõju (sh keskkonnasaaste).
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Haritum töäjõud on teadlikum keskkonnaväljakutsetest ja oskab kasutada uudsemat tehnoloogiat, mis vähendab negatiivset keskkonnamõju (kas läbi ressursside efektiivsema kasutuse või vähendades keskkonnasaastet) ökosüsteemidele ja bioloogilisele mitmekesisusele.

9.7 Meede: Kaugkütte lahti sidumine põlevkivist

Poliitikaeesmärk: Õiglane Üleminek

Erieesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimaneutraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme number SFOSis: 21.6.1.7

Peamised tegevused: Ida-Virumaa on Eestis viimane piirkond, kus kaugküttes kasutatakse ulatuslikult fossiilkütuseid, kuna põlevkivitööstuse ja elektritootmise jääsoojust kasutatakse hoonete kütmiseks. Põlevkivisektori vähenemise olukorras võivad Ida-

Viru omavalitsused jääda lähitulevikus ilma elujõuliste kütelahendusteta. Käesolev sekkumine toetab investeeringuid kaugkütte lahutamisse põlevkivist, sealhulgas biomassil põhinevate soojus- ja elektrienergia koostootmisjaamade ehitamist, taastuvatele energiaallikatele üleminekut jms. Fossiilkütusel katelseadmed renoveeritakse taastuvkütuseid kasutavateks katelseadmeteks või koostootmisjaamadeks kuni 150 MW ulatuses. Piisava soojuskoormusega piirkondade (nt Narva linn) soojusega varustamisel on mõistlik panustada koostootmisjaama (võimsus ca 25 MWe/75 MWt), mujal katlamajade rajamisse. Rahastamine jaotatakse konkurentsipõhiselt kohalike ja uute soojusenergia pakkujate vahel.

Sihtrühm: Soojusettevõtjad, kohalikud omavalitsused.

Sihtpiirkond: Ida-Virumaa.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine	x		
Kliimamuutustega kohanemine		x	Kavandatud sekkumine panustab Ida-Virumaa piirkonna tegevuste tagamisse (kindlustades soojusvarustatuse, mõnel juhul ka elektriga varustatuse) ja kohanemisse seoses planeeritud eesmärgiga väljuda põlevkivienergeetikast, mis aitab vähendada kliimamuutustega seotud mõjusid. Tegevused toetavad nii kohaliku ettevõtlussektori arengut kliimamuutustega kohanemisel.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Meede ei oma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, mistõttu pole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)	x		
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine	x		

KONTROLLKÜSIMUSTIKU II OSA. JUHUL, KUI MEEDE VÕIB POTENTSIAALSELT MÕJUTADA EELNEVALT NIMETATUD KESKKONNAEESMÄRKE, VASTATA JÄRGMISTELE KÜSIMUSTELE:

Kliimamuutuste leevendamine

Küsimus	Jah	Ei	Põhjendus
Kas meede põhjustab eeldatavasti oluliselt KHGde heitekoguse suurenemist?		x	<p>Meetme eesmärgiks on vähendada fossiilsete kütuste kasutamist, soodustada taastuenergia osakaalu suurendamist lõpptarbimises ning biokütuste laialdasemat kasutamist. Sekkumine toetab kohaliku ettevõtlussektori arengut kliimamuutuste leevendamisel ning kliimamuutustega kohanemisel. Sellel on üldjuhul positiivne mõju KHGde heitekoguste vähendamisele ja piiramisele.</p> <p>Sellest vaatamata on kaugküttekalamajade ja koostootmisjaamade valdavaks kütuseks saanud õli või maagaasi asemel puitkütustel põhinev biomass. Juhul, kui katelseadmetes jätkatakse suuremahulist väärtusliku metsapuidu põletamist, avaldab see potentsiaalselt ebasoodsat mõju (puidus talletunud süsiniku atmosfääri vabanemine, elupaikade ja sellest tingitud elurikkuse kadu), seades ohtu kliima ja elurikkuse eesmärkide saavutamise. Antud sekkumise abil tuleks soodustada lahendusi, mis toetaksid laiemalt keskkonda – soodustada rohtse biomassi, biogaasi jms lahendusi.</p> <p>Sellest tulenevalt võib meede teatud juhtudel potentsiaalselt oluliselt kahjustada antud keskkonnanäesmärki. Et vältida KHGde heitekoguste olulist suurenemist, on oluline toetada projekte, mis on kooskõlas (EL) 2018/2001 Direktiiviga (RED II) säästlikkuse kriteeriumitega (nt soodustada elamute liitumist kaugküttega jaamadega mis on RED II-ga vastavuses).</p>

Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)

Küsimus	Jah	Ei	Põhjendus
Kas meede suurendab eeldatavasti oluliselt saasteainete heidet õhku, vette või maapinda?		x	<p>Meetme eesmärgiks on vähendada fossiilsete kütuste kasutamist, soodustada taastuenergia osakaalu suurendamist lõpptarbimises ning biokütuste laialdasemat kasutamist, mis üldiselt väldib KHGde saastet ja kaudselt sellest tulenevat elukeskkonna kvaliteedi halvenemist. Kohaliku ettevõtlussektori arengu kaudu toetatakse laiemalt ka elukeskkonna paranemist (nt lendtuha aluselise õhusaaste ja sellest tingitud</p>

		<p>rabakoosluste hävimist põhjustava reostuse vähenemine²³, uute maardlate kasutusevõtu vältimine hoiab ära lisanduva laastava mõju põhjaveele²⁴, sh veevarustusele).</p> <p>Põlevkivikaevandustest väljajuhitav vesi reostab²⁵ looduslikke veekogusid sulfaatidega ja vesinikkarbonaatidega (viimased muudavad vee karedaks). Paradoksaalselt võib kaevandusvee järvedesse juhtimise lõpetamine muuta järved veevahetuse aeglustumise tõttu hapnikuvaeseks, mille tagajärel võib tekkida happelistes tingimustes vee-elustikule toksiline divesiniksulfiid. Samas, risk vee-elustikele on leevendatud SFOS nr 21.6.1.2: „Põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamine ja tervisekahjude vähendamine”</p> <p>Seega on meetmel üldiselt positiivne mõju vastavale keskkonnaeesmärgile, kuid võib leiduda ka negatiivseid mõjusid, olenevalt kuidas toimitakse põlevkivikaevanduste sulgemise järgsete negatiivsete keskkonnamõjude leevendamisega.</p>
--	--	--

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine

Küsimus	Jah	Ei	Põhjus
<p>Kas meede võib oluliselt kahjustada:</p> <p>(ix) ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust; või</p> <p>(x) elupaikade ja liikide, sh ELi poolt esiletoodud liikide, kaitsestaatust?</p>		x	Vt eelmist.

²³ <https://loodusveeb.ee/et/themes/energeetika-ja-elurikkus/polevkivienergeetika-mojud-elurikkusele>

²⁴ https://loodusveeb.ee/sites/default/files/inline-files/polevkivi_arengukava_2016-2030_ksh_ja_lisa_1.pdf

²⁵ <https://loodusveeb.ee/et/themes/energeetika-ja-elurikkus/polevkivienergeetika-mojud-elurikkusele>

9.8 Meede: Põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamine ja tervisekahjude vähendamine

Poliitikaeesmärk: Õiglane Üleminek

Erieesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimaneutraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme number SFOSis: 21.6.1.2

Peamised tegevused: Sekkumise eesmärk on leevendada põlevkivi eksploatimisest tulenevaid keskkonnamõjusid, luues seeläbi tingimused saastatud alade korduskasutuseks, näiteks metsamajandusmaana, tööstusaladena jms.

Meede koosneb kolmest tegevusest:

- mahajäetud tööstusalade (sh veeökosüsteemid) saastest puhastamine ja/või nende looduslikkuse taastamine, sh
 - Kohtla-Järve suletud tööstusjäätmete ja poolkoksi prügila suurema põlenguala sulgemislahenduse rekonstrueerimine,
 - Ida-Virumaal riikliku tähtsusega jääkreostusobjektide ohutustamine,
 - Suletud kaevanduste varingute ja vajumite likvideerimine,
 - Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud ehitusmaavarade karjäärade korrastamine,
 - Põlevkivi kaevandamise tagajärjel rikutud Kurtna järvede veerežiimi taastamine,
 - Ida-Virumaa ühisveevärgi varustuskindluse uuring;
- kohalike ohtlike jäätmete töötlemise ja ringmajanduslase suutlikkuse parandamine, sh Vaivara ohtlike jäätmete prügila laiendamine, mille uute kärgede väljaehitamine loob tervikliku taristu;

- pikaajalise uuringu korraldamine kohalike inimeste kokkupuute kohta looduslike ja sünteetiliste ühenditega elu- ja töötamiskeskkonnas ning nende mõju hindamine inimeste tervisele ja heaolule (näo kemikaalide riskide hindamise partnerluse, PARC, tegevused ning biomonitooring).

Sihtrühmad: Keskkonnaministeerium oma haldusalade asutustega (kaasates ka kohalikke omavalitsusi). Käitluskeskusega seotud sekkumise sihtrühmad on nii piirkonna ettevõtted kui ka kohalikud elanikud, kellele keskus tööd pakub.

Sihtpiirkond: Ida-Virumaa.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kliimamuutuste leevendamise eesmärgi täitmisele võib mõneti kaasa aidata prügilade põlenguala sulgemislahenduse rekonstrueerimine, mis kindlustab põlengu sumbumise ja väldib uusi põlenguid ja sellega kaasnevat KHG heidet. Lisaks on saastatud alade metsastamisel süsinikku siduv funktsioon. Sekkumisel on ei ole eeldada olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035“ strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, ei ole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Vt eelmist.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Sekkumine aitab kaasa ohtlike jäätmete ringmajanduslase suutlikkuse parandamisele, mistõttu on meetmel positiivne mõju toodud keskkonnanäesmärgi täitmisele.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Meetme tegevused on suunatud saaste likvideerimisele (eelkõige veekeskkonnast, kuid ka maapinnast ja õhust). Lisaks aitab sekkumine aidata kaasa ohtlike jäätmete ringmajanduslase suutlikkuse parandamisele (millega kaasneb reostuse parem vältimine). Seega on meetmel selge positiivne mõju toodud keskkonnanäesmärgi täitmisele.

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Kuna meede on suunatud saaste likvideerimisele (sh ka endiste alade taastamine poollooduslikeks potentsiaalseteks elupaikadeks) omab meede positiivset mõju toodud keskkonnaeesmärgile.
--	--	---	---

9.9 Meede: Ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja terviseteenuste arendamine

Poliitikaeesmärk: Õiglane Üleminek

Erieesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimaneutraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme number SFOSis: 21.6.1.12

Peamised tegevused: Võttes arvesse õiglase ülemineku fondi kohaldamisala ja vastastikust täiendavust muude riiklike ja Euroopa Liidu programmidega, keskendub see sekkumine kolmele konkreetsele tegevusele, mis täiendavad üldisi riiklikke jõupingutusi Eesti (sh Ida-Viru maakond) heaolusüsteemi ajakohastamisel. Tegevused hõlmavad:

- integreeritud teenuste (sotsiaal- ja tervishoiuteenused) kättesaadavuse parandamine Ida-Viru maakonnas, mille tulemiks on katkematu teenus klientide jaoks, sh
 - eakatele ja puudega inimestele suunatud koduteenuste arendamine ning nende kvaliteedi parandamine;
 - kriisisündmuse üle elanud inimestele psühhosotsiaalse abi ja toetuse kättesaadavuse tagamine läbi esmareageerijate ja spetsiifiliste teenuste osutajate koolitamise ning võrgustikutöö tugevdamise;
 - investeeringud taristusse, mis teenindab sotsiaalkaitse sektorit.
- motivatsioonipaketi loomine tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande spetsialistide jaoks, sh kolmandatest riikidest tulevate tervishoiuvaldkonna spetsialistide kohanemisprogrammi (mentorlus, erialase oskuskeele õpe, kvalifikatsiooni hindamine) pakkumine;
- innovatsiooni- ja arendusfondi loomine, et arendada ja katsetada Ida-Viru tervise- ja sotsiaalprobleemide lahendamiseks innovaatilisi lahendusi.

Sihtrühm: Kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajad, lastekaitsetöötajad ja vahetult teenust, sh erihooldekandeteenust ja asendushooldust, osutavad isikud; Psühhosotsiaalse esmaabi koolituse sihtrühm on spetsialistid, kes puutuvad enda töös kokku kriisisündmusi kogenud inimestega: sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad, hoolekandeesutuste töötajad, politseinikud, päästjad, meedikud, asendus- ja turvakodude spetsialistid, kogukonnaliikmed, tööandjad erinevatest eluvaldkondades, haridusvaldkonna töötajad; Teenuseosutajad ja -saajad; Ida-Viru maakonna omavalitsusüksuste (neli valda – Alutaguse, Jõhvi, Lüganuse ja Toila – ning neli linna – Kohtla-Järve, Narva, Narva-Jõesuu ja Sillamäe) otsustusorganite (valitsus ja volikogu) liikmed ja kohaliku tasandi poliitikakujundamises osalevad ametnikud, sh asjakohased rakendusasutuste töötajad, IVOLi töötajad; Piirkondlikud vabaühendused; Sotsiaalkindlustusameti, haigekassa jt riigiasutuste kohapealsed kaasatud spetsialistid; Põlevkivisektori ja piirkonna töötajad, elanikud ning KOVid; Kemikaale käitlevad ettevõtted, laborid ja sealsed töötajad.

Sihtpiirkond: Ida-Virumaa.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, ei ole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Võib eeldada, et kriisisündmustega seotud inimeste ja võrgustikutöö (sh tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande spetsialistide palkamise) toetamine parandab ka kliimamuutustega kohanemise võimet. Lisaks sellele on meede kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga. Sellest tulenevalt ei ole näha olulist negatiivset mõju toodud keskkonnanäesmärgile.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, ei ole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist.

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Vt eelmist.
--	--	---	-------------

9.10 Meede: Kohalike omavalitsuste investeeringud õiglase ülemineku toetuskõlblikes valdkondades

Poliitikaeesmärk: Õiglane Üleminek

Erieesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimanetraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme number SFOS-is: 21.6.1.10

Peamised tegevused: Sekkumise eesmärk on leevendada ülemineku negatiivset mõju Ida-Virumaa kohalikele omavalitsustele, nimelt aidata omavalitsustel vähendada oma püsikulusid, toetades sh energiatõhususe meetmeid.

Meetme raames on toetatud omavalitsuste investeeringud (abikõlblikud on põhivarainvesteeringute kulud, võrkude liitumise ning projekteerimiskulud) sotsiaalset sidusust suurendavatesse projektidesse, nagu näiteks:

- sotsiaalse infrastruktuuri, näiteks vanurite hooldekoduteenuse ja teenusemajade väljaarendamine;
- lastehoiuvõrgustiku arendamine;
- teenuste kättesaadavuse ja ligipääsetavuse parandamine;
- avalike hoonete energiatõhusus (kui see kaasneb teenuste ümberkorraldusega või muu õiglase ülemineku eesmärgiga kooskõlas oleva tegevusega);
- säästev liikuvus ja transport (v.a kergliiklusteed).

Sihtrühm: kohalikud omavalitsused.

Sihtpiirkond: Ida-Virumaa.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Sekkumine toetab energiatõhususe meetmeid, mistõttu mõju kliimaeesmärkide täitmisele on eeldatavalt positiivne.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Sekkumisega soovitakse parandada sotsiaalset sidusust (sh teenuste kättesaadavust ja ligipääsetavust), mis mh parandab ka kliimamuutustest ohustatud varustuskindlustatust ja tagab ühiskonna suurema vastupidavuse kliimamuutustega kohanemisel.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, ei ole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Vt eelmist.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Vt eelmist. Lisaks sellele võib eeldada, et säästva transpordi edendamine vähendab keskkonnasaastet.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Kuna meede on kooskõlas „Eesti 2035” strateegiaga ega hõlma selget kokkupuudet toodud keskkonnanäesmärgiga, ei ole näha olulist negatiivset mõju vastavale keskkonnanäesmärgile.

9.11 Meede: Piirkondlike algatuste toetus õiglaseks üleminekuks

Poliitikaeesmärk: Õiglane Üleminek

Erieesmärk: Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimaneutraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega

Meetme nr SFOSis: 21.6.1.11

Peamised tegevused: Kuna õiglase ülemineku fond on kavandatud piirkondade ja inimeste jaoks kliimaneutraalsele majandusele ülemineku mõjude käsitlemiseks, on selle sekkumise eesmärk anda inimlik mõõde ja konstruktiivne emotsionaalne taust üleminekuprotsessile, toetades kohalikke rohujuure tasandi algatusi, mis aitavad kaasa õiglase ülemineku fondi üldmissioonile.

Toetatavate tegevuste seas võivad olla järgmised algatused: kogukonnapõhised haridus- ja sotsiaalse kaasatuse alased algatused; noortele suunatud ja noorte algatatud tegevused; keskkonnateadlikkuse ja ringmajandusalaste tavade edendamine; sotsiaalne, kultuuriline ja muu innovatsioon; kohaliku tööstuspärandi ja identiteedi säilitamine, arendamine ja tõlgendamine jms. Meetmes on ette nähtud kahte tüüpi sekkumisi:

- Väiksemate investeeringute toetus, mille raames toetatakse piirkonna partnerite algatatud põhivarainvesteeringud õiglase ülemineku toetamiseks, sh avalike teenuste arendus ja taristu "noorendamine";
- „Pehmete tegevuste“ toetuse raames toetatakse piirkonna partnerite algatatud projektid õiglase ülemineku toetamiseks, sh järgmistes valdkondades: haridus ja sotsiaalne kaasatus; oskuste (sh ettevõtlus- ja keeleoskuse) arendamine; keskkonnateadlikkuse, energiatõhususe, taastuvenergia ja ringmajanduse edendamine; digitaliseerimine; sotsiaalne-, kultuuri- jm innovatsioon; kohaliku identiteedi (sh tööstuspärandi ja kohaliku kultuuri) säilimine/arendamine/lahti mõtestamine; noortele suunatud/noorte algatatud tegevused nagu noorte talentide programm, tänavakunsti festivalid jm; üritused kogukondade loomiseks, võrgustumiseks ja „kodutunde“ loomiseks, sh üleriigiliste katusorganisatsioonide Ida-Virumaale laiendamine; erivajadustega inimeste võimaluste parandamine; vabatahtlike tegevuste arendamine sotsiaalvaldkonnas ja muud tegevused, mis panustavad õiglase ülemineku eesmärki.

Sihtrühmad: Ida-Virumaal tegutsevad sihtasutused, mittetulundusühingud või avalik-õiguslikud isikud. „Pehmeteks tegevusteks” saavad toetust taotleda ka kohalikud omavalitsused.

Sihtpiirkond: Ida-Virumaa.

KONTROLLKÜSIMUSTIKU I OSA.

<i>Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnanäesmärke?</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>Põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine		x	Meede vähendab mõju kliimamuutustele ja toetab puhta energia kasutamist, inspireerides hariduse ja oskuste aspektist piirkondlikke algatusi hariduse valdkonnas, nt oskuste arendamiseks, digitaliseerimiseks, samuti keskkonnateadlikkuse kasvuks, keskkonnateemadest energiatõhususe, taastuvenergia ja ringmajanduse kogukondlikuks edendamiseks. Eelnev toetab tööjõu uute ja tulevikuoskuste arengut, seega „targemate” ja uusi tehnoloogiaid kasutavate töökohtade loomist. Uued keskkonnale kasulikud, „rohelisemad”, töökohad aitavad piirkonnas vähendada mõju kliimamuutustele ning elu- ja töökeskkonnale.
Kliimamuutustega kohanemine		x	Sarnaselt eelmisega toetab ühiskonna teadlikkuse kasv ja „rohelisemate” võimaluste pakkumine kliimamuutustega kohanemisvõimekust ning uutes oludes energia varustuskindlustatust ja majanduslikku edenemist.
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		x	Sarnaselt eelmisega võib eeldada ühiskonna keskkonnateadlikkuse kasvu ja uute keskkonnale kasulike töökohtade lisandumisel positiivset mõju toodud keskkonnanäesmärgile.
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja ringlussevõtt		x	Sekkumise üheks tegevuseks on ringmajanduse edendamine, mistõttu eeldatav mõju on positiivne toodud keskkonnanäesmärgi täitmisele.
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		x	Ühiskonna keskkonnateadlikkuse kasvu ja uute keskkonnale kasulike töökohtade lisandumisel on eeldatavalt positiivne mõju toodud keskkonnanäesmärgile. Samuti toetatakse sekkumisega ringmajandust ja taastuvenergiale üleminekut, mis mõlemad aitavad vältida reostust.
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		x	Sarnaselt eelmisega toetab ühiskonna keskkonnanäesmärgi teadlikkuse kasv, ringmajanduse edendamine (sh reostuse vältimine) toodud keskkonnanäesmärke – inimesed oskavad ressursse jätkusuutlikumalt kasutada ning inimeste põhjustatud ökosüsteemihäired vähenevad.